

СВЯТИЙ АЛЬФОНС МАРІЯ ДЕ ЛІГУОРІ

ВЕЛИЧАННЯ МАРІЇ

Передмова

Святий Альфонс Марія де Лігуорі (1696-1787) – Доктор Церкви, засновник Чину Отців Редemptористів, ревний почитатель Пречистої Діви Марії, народився в Неаполі (Італія), в родині шляхетній та заможній. Свій життєвий шлях молодий Альфонс розпочав як адвокат. Всі пророчили йому блискуче світське майбутнє, однак Господь Бог вибрав для юного Лігуорі зовсім іншу дорогу і покликав його до служіння Йому та бідним і опущеним. Покинувши світ, родину, адвокатську практику, Альфонс Лігуорі цілковито віддається Господу. 23 грудня 1724 року Альфонс отримав перші свячення. За Божим Провидінням св. Альфонс став засновником нового Чину Отців Редemptористів і з цілим жаром свого серця поринув у місії для бідних та духовно опущених людей.

Св. Альфонс Лігуорі у духовному житті особливо ревно заохочував усіх вірних до почитання Ісуса у Пресвятій Євхаристії, Матінки Божої, до розважань про Страсті Христові... Святий Альфонс був не лише невтомним пастирем бідних та принижених суспільством душ, але й талановитим вченим-теологом.

Помер св. Альфонс Лігуорі 1 серпня 1787 року, залишивши для Церкви та вірних понад тисячу творів, посеред яких “Величання Марії” займає одне з перших місць.

У 1816 році Папа Пій VII проголосив Альфонса Блаженим, а Папа Григорій XIV канонізував його в 1839 році. Папа Пій IX надав йому титул Доктора Церкви 1871-го року. Папа Пій XII всередині минулого століття оголосив св. Альфонса патроном сповідників і моралістів.

ЗМІСТ

Роздуми над молитвою “Радуйся, Царице”	3
Прохання автора до Ісуса і Марії	3
Альфонс де Лігуорі	3
ВСТУП	4
Розділ I Радуйся, Царице, Мати милосердя	5
1. Яку велику віру ми повинні покладати на Марію як Царицю милосердя	5
2. Ми повинні більше уповати на Марію, бо Вона наша Мати	7
3. Сила любові Марії до нас	9
4. Марія – також Мати розкаяних грішників	13
Розділ 2 Життя. Насолода	16
1. Марія – наше життя, бо випрошує нам прощення гріхів	16
2. Марія ще й тому наше життя, що випрошує нам ласки витривалості	18
3. “Насолодо” – Марія осолоджує смерть Своїм почитателям	20
Розділ 3 Надіє наша, радуйся	22

1. Марія – надія всіх людей	22
2. Марія – надія грішників	25
Розділ 4 До Тебе взиваємо ми, вигнані сини Євині.....	27
1. Готовність Марії нести допомогу Своїм почитателям.....	27
2. Сила Марії у захисті Своїх почитателів від нападів сатани	30
Розділ 5 До Тебе зітхаємо, стогнучи і плачучи на тій долині сліз	33
1. Про потребу посередництва Марії для нашого спасіння	33
2. Про необхідність посередництва Марії для нашого спасіння (продовження)	37
Розділ 6 А тому, Заступнице наша... ..	40
1. Марія Своїм заступництвом може випросити спасіння всім людям	40
2. Марія як милосердна Посередниця захищає навіть найнещасніших	43
3. Марія єднає грішників з Богом	45
Розділ 7 Свої милосердні очі зверни на нас.....	48
1. Марія поглядає на нас із милосердям, щоб полегшити наші терпіння	48
Розділ 8 Ісуса, благословенний плід лона Твого, нам після вигнання покажи	51
1. Марія захищає Своїх почитателів від пекла	51
2. Марія допомагає Свої почитателям у Чистилищі	54
3. Марія запроваджує Своїх слуг до Неба	56
Розділ 9 О ласкава, о милосердна.....	58
1. Які великі доброта і милосердя Марії	58
Розділ 10 О солодка Діво Маріє	61
1. Насолода від імені Марії у житті і в час смерті.....	61
Закінчення	64
Чудові молитви деяких Святих до Божої Матері	65
Молитва св. Єфрема	65
Молитва св. Бернарда	65
Молитва св. Германа Константинопольського	66
Молитва Раймунда Йордана, монаха з Целлесу	66
Молитва св. Методія.....	66
Молитва св. Йоана Дамаскина.....	66
Молитва св. Андрія з Криту.....	67
Молитва св. Ільдефонса	67
Молитва св. Атаназія.....	67
Молитва Еадмера	67
Молитва Миколая Монаха	68
Молитва Вільгельма, паризького єпископа	68
Святий Альфонс Марія де Лігуорі.....	68

Роздуми над молитвою “Радуйся, Царице”

Прохання автора до Ісуса і Марії

Улюблений мій Відкупителю і Господи Ісусе Христе, я, Твій убогий слуга, усвідомлюю, яку радість Тобі приносить кожен, хто старається славити Твою Найсвятішу Матір, яку Ти дуже любиш і прагнеш бачити улюбленицю всіх, – маю мету написати книжку, що возвеличуватиме Її.

Думаю, що найліпше поручити цю справу Тобі, Господи, Хто найбільше зацікавлений славою Марії. Тобі Її присвячую і довіряю. А Ти прийми мій маленький жест любові, Яку я відчуваю до Тебе і Твоєї улюбленої Матері, і вчини, щоб кожен, хто цю книгу читатиме, був освітлений променями віри. Вчини також, щоб у ньому спалахнув промінь любові до Непорочної Диви, яку Ти, Господи, зробив надією й утіхою всіх відкуплених.

А винагороджуючи мої скромні зусилля задля Твоєї слави, обдаруй мене, прошу Тебе, такою любов'ю до Твоєї Матері, яку я хотів би запалити в серцях усіх, хто буде читати цю книгу.

А тепер звертаюся до Тебе, найдорожча Владичице і Мати моя Маріє. Ти добре знаєш, що після Ісуса покладаю на Тебе надію на своє вічне спасіння. Зауважу при цьому, що всі ласки, які я отримав від Бога, усякі добра, передусім моє навернення, мою втечу від світу і багато інших благ я маю завдяки Твоєму посередництву.

Знаєш, що я прагну бачити Тебе улюбленицю усіх, бо на це Ти заслуговуєш. Знаєш також, що, бажаючи зробити жест вдячності за стільки добрих діянь, учинених мені, завжди старався Тебе всюди славити, публічно і приватно, розбуджуючи завдяки Тобі щирі і спасительну побожність.

Маю надію, що це чинитиму до кінця моїх днів, до останнього подиху. Відчуваючи, що через похилі літа і слабке здоров'я зближаюся до кінця моєї мандрівки, до порогу вічності, захотів ще перед смертю залишити світові цю книжку, що продовжуватиме величати Тебе, Маріє, і заохотить ще й інших до поширення Твоєї слави і Твого милосердя, яке виявляєш Своїм почитателям.

Сподіваюсь, моя найдорожча Царице, що цей мій дар, хоч і дуже скромний у порівнянні із Твоїми заслугами, буде милий Твоєму вдячному Серцю, бо його живила любов. Простягни, моя Владичице, свою найчутливішу руку, що визволила мене від світу і пекла, по той скромний дар; прийми його і бережи, як Свій власний.

Знай також, що за той малий вияв пошани з мого боку очікую від Тебе конкретної винагороди: хай буде ще більшою, ніж була досі, моя любов до Тебе, а також сповни моє гаряче прагнення, щоб кожен, хто візьме до рук цю книгу, запалав до Тебе великою любов'ю, аби зростало в ньому прагнення любити Тебе і бачити Тебе улюбленицею інших. Аби він теж узявся, наскільки це можливо, славити Тебе, а також заохочувати всіх до довірливого запевнення Твого потужного заступництва. Амінь. На це сподіваюсь, і хай так станеться.

*Люблячий Тебе найубогіший Твій слуга
Альфонс де Ліґуорі
від Найсвятішого Ізбавителя*

ВСТУП

Дорогий мій читачу і брате у прославлянні Марії! Побожність, яка змусила мене до писання, а тебе до читання цієї книжки, робить нас обох щасливими дітьми доброї Матері: якщо колись почувеш чиюсь думку, що я міг відмовитись від праці над створенням цього видання, бо на цю тему існує багато мудрих та знаменитих книг, відповідай на це, будь ласка, словами одного монаха, який твердив, що прославляння Марії – таке невичерпне джерело, що чим більше розширюється, тим більше наповнюється, а чим більше наповнюється, тим більше розширюється. Таким чином він хотів довести, що благословенна Діва така прекрасна і велична, що чим більше Її славлять, тим більше відкривають багатств, якими Вона наділена, достойних возвеличення. Св. Августин писав, що аби проспівати Її славу, на яку Вона заслуговує, не вистачить усіх мов світу, навіть якби кожен став знаряддям обожнювання, поклоніння.

Досить прискіпливо перечитував я багато книжок, що славлять Марію, як великих, так і малих, і, дійшовши висновку, що вони або надто короткі, або надто детальні і не для мого розуму, вибрав з творів різних авторів найкращі і найвидатніші розповіді Отців Церкви і різних теологів, аби почитателі Марії могли за їхньою допомогою – без великої праці і видатків – запалити в собі любов до Неї. Власне робив я це з тією метою, щоб підготувати для священників матеріал для проповідей, аби вони щиріше могли розвивати культ Божої Матері.

Для тих, хто правдиво любить, природно часто згадувати і прославляти улюблених осіб, щоб їх любили і шанували інші люди. Тому немінною видається любов тих, хто вважає себе почитателем Марії, а так мало про Неї думає, говорить і для Неї чинить, щоб Її любили інші. Не так поступає правдивий почитатель найдорожчої Владичиці: він хотів би славити Її всюди і бачити улюбленицею цілого світу, тому, як тільки може, публічно чи приватно, прагне розпалити у всіх серцях той любовний вогонь, який є виявом гарячої любові до найдорожчої Цариці(...).

А ми (редемптористи), маючи в Уставі розпорядження, щоб ніколи під час місії не відмовлялись від проповідей про Марію, абсолютно правдиво можемо твердити, що жодна інша проповідь не приносить людям стільки користі і не спонукає до такого жалю за гріхи, як проповідь про милосердя Марії. Повторюю, про милосердя Марії, бо – як каже св.Бернард – хоч славимо Її смирення, дивуємося Її непорочності, проте, оскільки самі ми грішники, з найвищою увагою слухаємо про Її милосердя. Воно нам найдорожче, і до Її милосердя найщиріше звертаємось.

Тому для інших авторів я залишив опис розмаїтих чеснот Марії, у своїй книжці про Неї прагнув писати передусім про Її неосяжне милосердя і потужне заступництво. Як тільки це стало можливо, завдяки багаторічній праці, зібрав я все те, що Отці Церкви і різні відомі релігійні автори оповідали про милосердя і силу Марії. Вчинив я так ще й ось чому: велика молитва *Salve Regina (Падуйся, Царице)*, котру прийняла Церква і постановила, щоб усе духовенство відмовляло протягом більшої частини літургійного року, особливо присвячена милосердю і силі Пресвятої Владичиці; із цієї причини я дозволив собі пояснити детально саме цю молитву (...).

Побожний Читачу, якщо тобі сподобається цей твір, а маю таку надію, то прошу тебе, щоб ти насамперед поручив мене Пресвятій Діві, аби Вона ще дужче розпалила мою віру в Її заступництво. Про таку ласку прошу тебе для себе, а я тобі обіцяю, що буду в Неї благодіяти про тебе.

Який щасливий той, хто з любов'ю і вірою тримається за два правдиві якори спасіння, тобто за Ісуса і Марію. Цілком певно, що ця людина не погубить себе.

Промовмо спільно, мій дорогий Читачу, з гарячою любов'ю молитву отця Альфонса Родрігеса: *“Ісусе і Маріє, найдорожча моя Любове, для Вас хочу терпіти, для Вас умерти, щоб я цілком собі не належав, а був Ваш. Любімо Ісуса і Марію, і станемо святими, а понад це нема більшого щастя, до якого можемо прагнути і на яке можемо уповати. До зустрічі якогось дня в Небі, біля стіп Матері та Її улюбленого Сина, де будемо Їх прославляти, складати Їм подяки і разом любити, віч-на-віч, цілу вічність. Амінь.*

Розділ I Радуйся, Царице, Мати милосердя

1. Яку велику віру ми повинні покладати на Марію як Царицю милосердя

Позаяк Пресвята Марія, Владичиця, піднесена до гідності Матері Царя царів, то цілком слушно свята Церква почитає Її і прагне, аби всі надавали Їй захисний титул Цариці. “Її Син – Цар, – сказав св. Атаназій, – то і Його Матір обов’язково треба називати і вважати Царицею”. А св. Бернард із Сієни додає: “Марія заслужила Собі звання Цариці світу і всіх створінь з тієї хвилі, в яку погодилась стати Матір’ю Предвічного Слова. Якщо тіло Марії, – зауважує абат Арнольд, – було злучене з тілом Ісуса, як же Вона як Мати може бути позбавлена царського достоїнства Сина? (...)”.

Господь Ісус – Цар цілого світу, отже, і Марія Цариця всього. Тому – як мовить св. Бернард із Сієни – ті створіння, що служать Богові, так само мусять служити Марії, бо ангели, люди й будь-які створіння в небі і на землі однаково Їй підлягають, якщо підкоряються Божим наказам. Ось чому абат Гюеррик звертається до Марії з такими словами: “Царюю, Маріє, і вільно розпоряджайся добрими Свого Сина, бо як Мати й Улюблениця Царя світу маєш повне право на царський сан і владу над різними створіннями”.

Марія більше ніж Цариця. І собі на радість не забуваймо, що Вона великодушна Цариця. Ласкава і готова чинити для нас, бідних, Свої добродійства. Тому Свята Церква хоче, щоб ми Її у цій молитві поклонялися і називали Царицею Милосердя. Уже саме ім’я Цариці – як зауважує св. Альберт Великий – означає співчуття і милосердя до убогих, тимчасом як титул королеви – радше повагу і суворість. І Сенека пише, що велич короля і королеви полягає в оперті на нещасних. Тирани через свою владу думають лише про своє особисте щастя, а царі повинні дбати про добро підданих. З цієї причини під час освячення царів їхнє чоло намащують олією, що символізує милосердя; це повинно нагадувати їм, щоби вони правили, керуючись почуттями милосердя до своїх підданих (...).

Це чудово проілюстрував св. Альберт Великий в історії цариці Естери, яка була старозавітним прообразом Марії, нашої Цариці. У третьому розділі Книги Естери читаємо, що за панування царя Ксеркса в його країні проголошено декрет, за яким мали знищити всіх юдеїв. Тоді Мардохей, якого теж стосувався цей вирок, доручив турботу про порятунок усіх юдеїв цариці Естері; просив її, щоб пішла до царя і вимагала скасування вироку. Спочатку Естера не погоджувалася, злякавшись, що Ксеркс ще більше розгнівається, але Мардохей згнівбив її за це і сказав донести їй, що не повинна турбуватися тільки про себе, якщо Бог підніс її на трон для порятунку всіх євреїв: “*Не думай, що ти одна з усіх юдеїв, тому що ти на царському дворі, спасешся! Якщо ж ти в цей час мовчатимеш, то допомога й рятунок юдеям прийде з іншого місця, та ти й дім батька твого загинете. І хто знає, чи не задля такого лютого часу, як цей, ти й досягла царської честі?*” (Ест. 4, 13). Так сказав Мардохей цариці Естері і так можемо сказати й ми, бідні грішники, нашій Цариці Марії, щоб Вона захотіла випросити нам у Бога прощення кар, на які заслуговуємо: не вважай, Владичице, що з ласки Бога Ти стала Царицею світу лише для Твого добра; Бог для того Тебе вивищив, щоб Ти могла нам глибоко співчувати і повсякчас допомагати.

Коли Ксеркс побачив перед собою Естеру, ласкаво запитав її, що вона бажає від нього. Цариця на це відповіла: “*Коли я, царю, знайшла ласку в твоїх очах (...), нехай буде дароване мені моє життя за моїм бажанням і народові моєму на мою просьбу*” (Ест. 7, 3). Ксеркс вислухав її просьбу і тут же дав наказ відмінити вирок. Отож, якщо він із любові до Естери відкликав свій декрет, як же Бог, який так безмежно любить Марію, може Її не вислухати, коли Вона поручає Йому бідних грішників, що прибігають до Неї, і просить: “Царю мій і Боже, якщо я знайшла ласку у Твоїх очах, даруй мені мій народ, за котрого заступаюсь”. А Богородиця добре знає, що Вона благословенна між усіма людьми і єдина знайшла ласку, яку вони втратили; знає досконало, що Її Господь любить більше, ніж усіх святих і ангелів укупі. “Якщо Мене, Господи, – благає, – справді любиш, дай Мені тих грішників, за яких прошу”. Хіба можливо, щоб Бог Її не вислухав? Чи ви не знаєте про силу молитви Марії перед лицем Божим?

(...) А може, боїмося, що Марія не заступиться за якогось грішника, обтяженого багатьма гріхами? Може, ми боїмося маєстату і святості великої Цариці? Св. Георг VII вважає, що так не може бути, бо

чим до вищого достоїнства піднесена Марія, чим є святішою, тим Вона ласкавіша і милосердніша до грішників, які прагнуть виправитися і до Неї прибігають. Земні царі і цариці трясуться за свій маєстат, і тому піддані бояться стати перед ними. “Та як же можна боятися Матері милосердя, – каже св. Берnard, – бідним людям, коли в Ній нема нічого суворого ані відлякуючого; навпаки, усе наповнене ласкою і любов’ю?..” Її Серце таке ласкаве і милосердне, що нікого не зможе відправити з порожніми руками. “Як же Ти могла б, Маріє, відмовлятися, – так звертається до Неї св. Берnard, – від підтримки нещасних? Ти ж Цариця милосердя! А хто ж має право на милосердя, як не люди нещасливі? Ти ж Цариця милосердя, а я найбідніший з усіх грішників; якщо я перший з Твоїх підданих, Твій обов’язок старатися для мене більше, ніж для інших”.

“Змилуйся над нами, Царице милосердя, і подбай про наше визволення, а не кажи, Пресвята Владичице, – додає св. Юрій Нікомедійський, – що не можеш нам допомогти через велику кількість наших гріхів, бо Ти ж наділена такою міццю і милосердям, яку ніщо не може перевершити. Ніхто не встоїть перед Твоєю силою, бо єдиний наш Творець уважає ту честь, що віддають Тобі, Матері Його, власною. Ось чому хочу наголосити, що Марія має перед Сином безмежний борг вдячності за те, що вибрав Її Своєю Матір’ю, але не можна теж заперечувати, що і Син має перед Нею великі обов’язки, бо Вона Його породила. Щоб сплатити задоволені борги Марії, Господь Ісус тішиться Її славою і завжди вислуховує Її прохання.

Яку ж велику віру ми повинні покладати на Царицю, коли знаємо, що належить Їй від Бога; саме тому Вона така милосердна, що нема на землі нікого, хто б не відчув Її співчуття і ласки! “Вона є, – казала Марія св. Бригіді, – Царицею Неба і Матір’ю милосердя, радістю для справедливих, а для грішників воротами до Бога. “Нема на землі такого грішника, який був би позбавлений Мого милосердя (...). Усі називають Мене Матір’ю милосердя, бо саме Боже милосердя до людей зробило Мене такою милосердною до них. Тому навіки буде нещасливий той, хто у житті до Мене не прибігає, хоча так просто можу йому допомогти. Поступаючи так, сам себе губить, хоч Я переповнена співчуттям до усіх і дуже прагну допомагати грішникам”.

Прибігаймо до стіп найласкавішої Цариці, якщо хочемо визволення; а якщо нас вражає перелік наших гріхів, згадаймо собі, що Марія для того стала Царицею милосердя, аби оточити Своєю опікою найбільш опущених грішників, які шукають у Неї захисту. Вони ж то мають бути Її короною в Небі. Про це розповідає такий приклад.

Приклад

У житті сестри Катерини, із Згромадження св. Августина, читаємо, що в місцевості, у якій жила ця Божа слугиня, мешкала також якась жінка на ім’я Марія. У молоді роки вона вела грішне життя і навіть у літньому віці не покидала своїх поганих звичок. Нарешті життя викинуло її як непотріб, і вона змушена була жити самотницею у печері, де й померла від гидкої хвороби, залишена всіма, без Найсвятіших Тайн. Поховали її в полі, як звіра.

Сестра Катерина мала звичку пристрасно поручати Богові душі померлих, та коли довідалася про смерть нещасної бабуні, їй навіть на думку не спало, щоб за неї помолитися, бо вважала її подібною до засуджених на вічні муки. Через чотири роки з’явилася їй якась душа з Чистилища і так сказала: “Сестро Катерино, яка я бідна! Доручаєш Богові душі всіх померлих, лише до мене не маєш співчуття!”

– Хто ж ти? – запитала слуга Божа.

– Я та нещасна Марія, яка вмерла у печері.

– А хіба, ти помилувана? – спитала сестра Катерина.

– Так! Мене помилувала милосердна Діва Марія.

– Але ж як?

– Коли я вже була близько до смерті, повна гріхів і покинута всіма, я звернулася до Матері Божої із такими словами: “Владичице, Ти потіха покинутих; я ж покинута усіма. Ти моя єдина надія, тільки Ти можеш мене спасти, змилуйся наді мною!”

Пресвята Владичиця змилювалася наді мною і випросила для мене акт покаяння. Коли я померла, то отримала спасіння. І не тільки. Моя Цариця навіть випросила для мене полегшення кари: замість того, щоб переносити великі терпіння, я маю розплатитися так: буду зносити легші терпіння

незрівняно більшу кількість літ. Мені ще треба кілька Богослужінь, щоб мене помилювали остаточно. Прошу тебе, подбай про це, і я тобі обіцяю, що завжди буду молитися за тебе Богу і Марії”. Сестра Катерина відразу подбала про відправу Служби Божої у цій потребі; а за кілька днів знову з’явилася їй ця душа і сказала: “Дякую тобі, Катерино, вже йду до Неба славити милосердя Боже і молитися за тебе”.

Молитва

Мати Божа і Владичице моя Маріє! Ось стою перед Тобою, Царице Неба і землі, як той жебрак, покритий страшними ранами, перед Великою Царицею. Прошу Тебе, з висоти Свого трону скоріше зверни Свої ласкаві очі на мене, бідного грішника. Бог дав Тобі всі багатства для того, щоб допомагати бідним, і назвав Тебе Царицею милосердя, щоби Ти могла спасати нещасних. Глянь на мене і змилуйся наді мною. Дивись на мене і не опускай очей, поки з грішника не стану праведником. Звичайно, я знаю, що на це не заслуговую, а навіть більше, своєю невдячністю заслужив, щоб Бог відібрав від мене навіть ті ласки, які Ти мені подарувала, але проте, Царице милосердя, Ти не шукаєш заслуг, лиш убогості, щоб рятувати тих, хто потребує допомоги. А хто нещасніший від мене, хто ж більше потребує Твоєї підтримки?

Преславна Владичице, я знаю, що Ти – Цариця світу, а отже, й моя, і хочу по-особливому посвятити себе службі Тобі, щоб Ти могла розпоряджатися мною згідно зі Своєю волею. Тому звертаюся до Тебе, як св. Бонавентура: “Владичице моя, хочу віддатися Твоєму пануванню, щоб Ти всім, що мені належить, вільно керувала і розпоряджалася; не залишай мене самого собі! Керуй мною, Царице моя, використовуй згідно зі Своєю волею, навіть накажи мені, коли я буду непослушний, бо спасінням будуть для мене ті кари, які відміряє Твоя рука. Для мене більша ласка бути Твоїм слугою, ніж стати володарем цілої землі. “*Твій я: спаси мене*” (Пс. 119, 94). Візьми мене, Маріє, як власність і подбай про моє спасіння. Не хочу більше собі належати: я віддаюся Тобі. А якщо в минулому погано Тобі служив і втратив стільки можливостей досягнути Твою науку, то на майбутнє прагну стати найстараннішим і найвірнішим Твоїм слугою. Не хочу допустити, щоб від цієї хвилини хто-небудь перевищив мене у любові до Тебе, моя найулюбленіша Царице. Це Тобі обіцяю і цього сподіваюсь дотримати з Твоєю допомогою. Амінь.

2. Ми повинні більше уповати на Марію, бо Вона наша Мати

Не без причини і не випадково слуги Марії називають Її Матір’ю. Зрештою, не вміємо Її називати інакше і так само ніколи не перестанемо називати Її іменем Матері, бо на правду Вона наша Мати – не тілом, а душею. Вона Мати наших душ і нашого спасіння.

Гріх, позбавивши душу Божої ласки, цим відібрав у неї життя. І коли ми так нещасно підлягали смерті, прийшов зі своїм дивовижним милосердям Господь Ісус, наш Відкупитель, аби нам своєю Хресною смертю повернути втрачене життя, як це Сам оповів: “*Я прийшов, щоб мали життя, – щоб достоту мали*” (Ів. 10, 10). Тому Христос, як твердять богослови, Своїм відкупленням заслужив нам більше добра, ніж Адам наробив шкоди своїм гріхом. Ісус, еднаючи нас із Богом, став нашим Отцем у новому вимірі ласки, згідно з пророкуванням пророка Ісаї, який назвав Його *Одвічним Отцем, Князем миру* (Іор. Іс.9, 5). А якщо Господь Ісус – Отець наших душ, то Марія – їхня Мати; даючи нам Ісуса, дала нам правдиве життя, а коли пізніше на Голготі принесла у жертву Свого Сина за наше відкуплення, породила нас до життя у ласці.

Святі Отці вчать нас, що Марія стала нашою духовною Матір’ю власне під час двох моментів. Перший раз – як твердить св. Альберт Великий, – коли у Своєму дівочому лоні зачала Божого Сина. Ще виразніше говорить про це св. Бернандин із Сієни: коли Пресвята Владичиця під час ангельського Благовіщення вимовила Своє “так” Одвічному Слову, яке сподівалося на те, аби стати Її Сином, уже від тієї хвилі із надзвичайною любов’ю просила Господа про наше відкуплення і так за нас заступалася, що носила нас у Своєму лоні – лоні найбільш люблячої Матері.

Святий Лука, розповідаючи про народження Господа Ісуса, сказав: “*Породила Свого Сина первородного* (Лк. 2, 7)”. Чи це не означає, твердить якийсь автор, що потім ще мала дітей? І далі він

з'ясовує: оскільки за правдою віри Марія, крім Ісуса, не мала інших тілесних дітей, Вона мусила мати дітей духовних – і ми є ними. Господь Ісус також об'явив це св. Гертруді. Коли вона прочитала процитований фрагмент Євангелії, то безмежно розгубилася, бо не могла зрозуміти, як можна писати, що Господь Ісус первородний Син Марії, якщо Він є Її єдиним Сином. Бог тоді їй об'явив, що Господь Ісус первородний Син Марії у тілі, а всі люди є Її дітьми, народженими в душі (...).

Удруге Марія породила нас до життя на Голготі, коли незмірно терплячи, офірувала Предвічному Отцеві життя Свого улюбленого Сина за наше спасіння. Тоді Вона Своєю любов'ю співділяла народженню вірних до життя у ласці і стала через те, згідно зі св. Августином, Матір'ю нас усіх, бо ж всі ми є членами того Тіла, якого Слово – Христос (...). Щоби спасти наші душі, Марія погодилась жертвувати життя Свого Сина, згодилася на Його смерть або – як тлумачить св. Вільгельм – щоби спасти багато душ, віддала власну душу на смерть. Але що ж було душею Марії, коли не Ісус, який був Її життям і єдиною любов'ю? Тому Симеон напрозорив Її, що настане день, у котрий Її благословенну душу проб'ють дуже болісно мечем: *“...та й тобі Самій меч прошиє душу”* (Лк. 2, 35). Мечем тим був спис, яким пробили бік Ісуса, а Ісус же був душею Марії. Тоді Марія породила нас для вічного життя, і з цієї причини всі ми можемо називатися синами терпінь Марії. Наймилосердніша наша Мати завжди була найтісніше поєднана з Божою волею, бо зрозуміла – зауважує св. Бонавентура, – що Бог хоче смерті Свого Сина для нашого спасіння, а Син прагне у любові за нас умерти. Хотіла і Вона прилучитися до тієї превеликої любові Отця і Сина до людського роду і цілою Своєю душею погодилася, щоб Її Син помер для нашого спасіння.

(...) Ісус, наш Спаситель, бачив, як Марія палко хоче долучитися до спасіння людей, тому й розпорядився, щоб, жертвуючи Його життя, Вона стала співучасницею нашого спасіння та Матір'ю наших душ. Він Сам це сказав, споглядаючи перед кончиною з Хреста на Матір і учня, св. Йоана. Найперше звернувся до Марії: *“Ось син Твій”* (Йо. 19, 26). Хотів тим сказати: *“Оце людина, котра вже народилася для життя ласки у тій жертві, яку Ти чиниш з Мого життя для його спасіння”*. Потім звернувся до учня і сказав: *“Ось Матір твоя”* (Йо. 19, 27). Цими словами – так каже св. Бернардин із Сієни – Марія була настановлена Матір'ю не лише св. Йоана, а також усіх людей з любові, яку до них ростила. Ісус промовив до учня: *“Ось Матір твоя”*, і сказав те не тільки до Йоана, а до кожного учня, щоб зазначити, що Він учинив Марію Матір'ю всіх, бо всі християни – Його учні (...).

О Мати наша найулюбленіша! О Мати найспівчутливіша, будь завжди благословенною і нехай буде благословенний Бог, який дав нам Тебе за Матір і надійну охорону в усіх небезпеках цього життя. Сама Пресвята Богородиця об'явила св. Бригіді, що, як кожна мати, діти котрої наражалися б на мечі ворогів, стала би всіма силами їх відвертати, так і Вона чинить і завжди буде чинити зі Своїми дітьми, навіть якщо це будуть найбільші грішники, якщо вони лише до Неї звернуться за допомогою. Отож один із способів отримати певну перемогу у кожній боротьбі з пеклом – прибігати до Божої Матері й нашої Матері та завжди повторювати: *“Під Твою милість прибігаємо, Богородице Діво”*. Скільки ж перемог у боротьбі з пеклом отримали ті, хто звернувся до Марії з цією коротенькою, але дивовижно потужною молитвою!

Радуйтеся всі, хто є дитиною Марії. Бачите, що Вона приймає як Своїх синів усіх, хто того прагне. Радуйтеся по-справжньому! Чому ж турбуєтеся про своє спасіння, коли Мати вас боронить і охороняє? Хто любить добру Матір та довіряє себе Її опіці, хай каже разом із св. Бонавентурою: *“Чого боїшся, душе моя? Справа твого спасіння не буде програна, бо вирок залежить від Ісуса, твого Брата, і від Марії, твоєї Матері”*. Св. Анзельм закликає вірити з радістю і додає нам надії, кажучи: *“О щаслива віра, о безпечна охорона: Мати Божа – моя Мати! Яка віра може нас переповнювати, коли наше спасіння залежить від волі доброго Брата і співчуття Матері”*.

А Мати наша постійно закликає нас: *“Хто простодушний, нехай сюди заверне”* (Прип. 9, 40). У дітей завжди на устах ім'я мами: під час будь-якої небезпеки та тривоги тут же кричать: *“Мамо! Мамо!”* Ох, Мамо найдорожча, Мамо найулюбленіша, власне того прагнеш, щоб ми як Твої діти кликали Тебе під час всіляких небезпек і щоб завжди до Тебе прибігали, тому що Ти хочеш нам допомогти і спасти нас, бо вже спасла всіх дітей, які до Тебе прибігали.*

Приклад

Історія монастирів Згромадження Ісуса в Неаполітанському Королівстві оповідає про якогось відомого молодика із Швеції, Вільгельма Ельфінстона, про якого читаємо, що він був родичем короля Якуба і від народження протестантом. Однак освітлений Божим світлом, усвідомив, що перебуває на хибному шляху, а прибувши до Франції, з допомогою одного священника-єзуїта – так само шведа, – а ще більше через опіку Пресвятої Матері прийняв правдиву віру, зрікся ересі і став католиком. Потім відправився до Риму. Якось, коли був дуже сумний і стурбований, відвідав його один з приятелів і запитав про причину смутку. Молодик відповів, що вночі приснилася йому мати і сказала: “Сину, який ти щасливий, що опинився у правдивій Церкві. А я, через те, що померла у ересі, засуджена”.*

З того часу він став ще пристраснішим у набожності до Марії і вибрав собі Її за свою єдину Матір. Вона ж надихнула його думку вступити до монастиря, до чого він зобов’язався клятвою. Та позаяк був хворим, виїхав до Неаполя для поліпшення здоров’я через зміну клімату. Та Бог хотів, щоб він там помер, і то як монах. Як тільки він прибув до Неаполя, смертельно захворів, але попри це плачем і настирливими благаннями домогся прийняття в монастир. Склав обіти і при Найсвятіших Тайнах присягнув і став членом Згромадження. Був надзвичайно схвилюваний із найвищими почуттями дякував Матері Марії, що вирвала його з ересі і добила для нього щастя померти у лоні правдивої Церкви, серед монахів, своїх братів.

“О, як гарно, – вигукував, – мати довкола себе стільки ангелів”. Коли його намовляли, щоб відпочив, говорив: “Тепер нема часу на спочинок, коли наближається кінець мого життя!” Перед смертю сказав до присутніх: “Браття! Чи ж ви не бачите ангелів, що довкола мене?” Коли один з монахів почув, що він щось сам до себе шепоче, спитав його, що він каже. Відповів, що Ангел-Хоронитель йому об’явився, що ще на дуже короткий час затримається при житті, а потім відразу піде до Неба. Потім знову почав розмовляти із найдорожчою своєю Матір’ю Марією і повторював: “Мамо, Мамо!” І так спокійно віддав свого духа, як засипає дитя в обіймах матері. Невдовзі один із священників-монахів побачив в об’явленні, що він уже в Небі.

Молитва

О Пресвята Мати Маріє, Ти ж така свята Матір, а я такий убогий. Маю Матір, що горить найчистішою любов’ю до Бога, а попри це я такий прив’язаний до спокус; маю Матір, таку багату на цноти, а попри це в мене нема жодних чеснот. Ох, Мати моя найулюбленіша, на правду я не заслуговую на те, щоб надалі бути Твоїм сином, бо негідний я цього через свої вчинки. Буду задоволений, якщо приймеш за свого слугу, і я готовий відректися усіх багатств світу, якщо зможу ним стати. Тим вдовольнюся, але не забороняй мені називати Тебе Моєю Матір’ю. Це ім’я мене втішає і наповнює радістю, а також нагадує мені про обов’язок любити Тебе. Це ім’я заохочує мене до великої віри до Тебе. Коли мої гріхи і думка про Божу справедливість наповнюють мене жахом, згадую, що Ти – моя Мати, це додає мені надії. Дозволь мені надалі звертатися до Тебе: “Мати моя, Мати моя найулюбленіша”. Так зараз прагну Тебе називати і так хочу Тебе називати завжди. Ти ж моя після Бога єдина надія, моя втіха і моя любов на цій долині плачу. З цією вірою прагну вмерти, а в останній хвилині мого життя віддати у Твої святі руки мою душу, одночасно взиваючи: “Мамо моя, Мамо моя Маріє, підтримуй мене і змилуйся наді мною. Амінь”.

3. Сила любові Марії до нас

Марія наша Мати, і ми можемо собі уявити, як сильно Вона нас любить.

Любов батьків до дітей – це природна любов. Тому, як зауважує св. Тома, Бог справді наказав дітям любити батьків, але жодним приписом не зобов’язав любити своїх дітей. “Адже ж любов до нащадків так глибоко закорінена у природі, що навіть найдикіші звірі, – каже св. Амброзій, – мусять любити своїх малят”. Оповідає, що тигри, почувши голос своїх щенят, виловлених мисливцями, готові навіть кинути в море і плисти за кораблем, аби їх віднайти. “Якщо знаєте, – ніби чуємо голос нашої найулюбленішої Матері Марії, – що навіть дикі звірі не можуть забути про своє потомство, то як Я

могла б перестати любити Моє улюблене дитя? *“Невже ж забуде молодиця своє немовля? Не матиме жалю до сина свого лона? Та хоча б вона й забула, Я тебе не забуду”* (Іс. 49, 15). Якби навіть знайшлася така мати, – додає, – яка забула б про своє потомство, то це неможливо, щоби Я перестала любити якусь душу, що є Моїм дитям.

Справді, Марія, тілом – не наша Мати, – як уже було сказано, – Вона Мати за правом любові. Власне Її любов до нас творить Її нашою Матір’ю. *“Я тому так тішуся, – мовив один автор*, – бо маю Матір прекрасної любові, Вона уся палає любов’ю до нас, Своїх прибраних дітей”*

Хто ж, однак, міг би передати ту любов, яка живить Марію до нас, бідних? Арнольд Карнутенський каже, що Марія в час смерті Господа Ісуса незмірно прагнула вмерти разом із Сином з любові до нас. І таке сильне було це прагнення, – додає св. Амброзій, – що коли Син умирав на Хресті, Вона віддала Себе в руки катам з любові до нас.

Розважмо про причини тієї любові, щоб таким чином пізнати, як сильно нас любить та добра Марія.

Перша причина великої любові Марії до людей – це Її велика любов до Бога. Любов до Бога і до ближнього – як пише св. Йоан – в єдиній заповіді: *“І таку ми заповідь одержали від нього: “Хто любить Бога, той нехай любить і брата свого” (1 Йо. 4, 21)*. Тому, чим більша любов до Бога, тим більша любов і до ближнього! Чого тільки не робили святі з любові до ближнього? Поштовхом до тих справ милосердя була їхня велика любов до Бога. Для добра ближнього вони жертвували своєю волею, а навіть життям. Прошу прочитати, що творив св. Франциск Ксаверій в Індії. Аби рятувати душі тамтешніх людей, піднімався на високі гори і наражався на тисячі небезпек, і все це чинив лише з тією метою, щоб добратися до печер, в яких жили бідні люди, а діставшись до них, прагнучи допомогти їм пізнати Бога. А чого тільки не робив св. Франциск Салезій, щоб повернути єретиків з провінції Хаблаїс? Щоденно цілий рік він перетинав ріку, повзучи по вузькій кладці, часто покритій льодом, щоби лише добратися на другий берег і проповідувати. Св. Паулін навіть сам віддав себе в неволю, щоб звільнити сина якоїсь убогої вдови. А св. Фідель, щоби повернути до Бога єретиків, навіть зрадив з того, що під час проповіді його позбавлено життя.

Такі-то дії чинили святі задля любові до ближніх, бо в їхніх серцях палала велика любов до Бога. А хто ж любив Бога більше, ніж Марія? Адже Вона дуже полюбила Бога від першої хвилини Свого існування, дужче, ніж усі ангели і всі святі за своє ціле життя(...). У порівнянні з Її любов’ю любов серафимів – тільки холодний вечірній вітерець. Бо жоден із благословених духів не любить Бога сильніше, ніж Марія, тому нема і не може бути нікого після Бога, хто би нас більше любив, ніж благословенна Мати. І якщо б навіть з’єднати любов усіх матерів до дітей, хлопців до наречених, усіх святих й ангелів до їхніх почитателів, то така любов ще не дорівнювала би тій любові, яку має Марія до однієї душі. Отець Нірємберг розповідає, що любов усіх матерів до своїх дітей є лиш тінню у порівнянні з любов’ю Марії до кожного з нас: Вона сама любить нас більше від усіх ангелів і святих.

Марія так палко нас любить ще й тому, що ми Їй довірені Ісусом перед самою Його смертю, як Її улюблені діти: *“Жінко, оце син Твій” (Йо. 19, 26)*.

Тими словами – як уже було сказано – Ісус охопив в особі учня Йоана всіх людей. Були це останні Його слова до Матері. А власне саме останнє доручення, яке нам перед своєю смертю передає улюблена особа, таке дороге, що його ніяк не можна забути.

Марія любить нас як Своїх дітей і тому, що здобула нас ціною великих терпінь. Матері зазвичай дужче люблять тих дітей, з якими мали більше праці. Отож ми – ті діти, яким Марія випросила життя ласки, бо у Своему незмірному болі добровільно пожертвувала на смерть таке дороге Їй життя Ісуса і погодилася на те, щоб власними очима дивитися на Його болісне конання. Та велика жертва Марії породила нас до життя ласки. Отже, ми є найдорожчими Її дітьми, бо Вона перенесла за нас так багато терпінь.

Святе Письмо розповідає про Предвічного Отця, який з любові до людей віддав на смерть Свого власного Сина: *“Бог бо так полюбив світ, що Свого Єдинородного Сина дав...” (Йо. 3, 16)*. “Так можна сказати і про Марію, – писав св. Бонавентура. – Так нас полюбила Марія, що Сина Свого Єдинородного віддала”.

Коли це зробила? “Тоді, – каже о. Нірємберг, – віддала Його за нас перший раз, коли дозволила Йому видати Себе на смерть. А потім, коли не захищала Його перед суддями, як інші не хотіли цього на себе взяти – або з ненависті, або з боязні. А могла це вчинити, і можемо допускати, що слова такої мудрої і улюбленої Матері могли б справити велике враження на Пилата, і може не скарав би на

смерть Того, кого, пізнавши, сам визнав невинним. А Марія в захист Сина не хотіла сказати жодного слова, аби не перешкодити смерті, від якої залежало наше спасіння. Віддала Його, зрештою, за нас мільйон разів біля підніжжя Хреста за ті три години присутності при Його смерті. Тоді, власне, з величезного болю і любові до нас померла за нас Його життя (...).

Якими ж ми повинні бути вдячними Марії за цей акт великої любові! – за той акт болючої жертви, яку вчинила з життя Свого Сина, аби нам усім випросити спасіння? Бог щедро винагородив Авраама за жертву, яку хотів вчинити з Ісаака. А ми щось можемо зробити для Марії за те, що померла за життям Ісуса, Божого Сина, набагато шляхетнішого, ніж син Авраама? Любов Марії – нагадує нам св. Бонавентура – зобов'язує нас до великої любові до Неї, бо Вона більше нас полюбила, ніж хто-небудь інший: дала нам Свого єдиного Сина, якого любила дужче, ніж саму Себе.

З цього випливає ще одна причина любові Марії до нас: Вона усвідомлює, що ми відкуплені ціною смерті Господа Ісуса. Коли яка-небудь мати знала б, що невільника викуплено ціною двадцятилітньої важкої неволі її коханого сина, то чи тільки через це не шанувала б того невільника? Отож Марія добре знає, що Її Син прийшов на землю лише з тією метою, щоб спасти нас, нещасних, як Сам сказав: *“Син бо Чоловічий прийшов шукати і спасти те, що загинуло”* (Лк. 19, 10). А щоб нас спасти, постановив віддати у жертву Своє життя, *“ставши послухним аж до смерті”* (Флп. 2, 8). Якщо б Марія несильно любила нас, дала би доказ того, що мало дорожить Кров'ю Сина, яка є ціною нашого спасіння.

Господь Ісус відкупив усіх людей, і тому Марія всіх любить і обдаровує ласками. Св. Йоан бачив Її зодягнену в сонце: *“І знамення велике видно було на небі – жінка, одягнена в сонце”* (Од. 12, 1). Представлена зодягненою в сонце, бо нема на землі нікого, хто міг би схватитися від дії сонця (пор. Пс. 19,7), так само нема такої людини, яку Марія не любила б (...).

А св. Антоній запитує: *“Хто ж і коли зможе зрозуміти турботу, якою улюблена Мати оточує кожного з нас?”* Усім жертвує і уділяє Своє милосердя. Прагне і хоче спасіння всіх і співдіє у спасінні всіх. Підтверджує це св. Бернард: *“Нема сумніву, – каже, – що Вона турбується про цілий людський рід”*. Спасення практика, яку застосовують деякі почитателі Марії – а про неї мовить Корнелій від Лапіде, – аби просити Бога про ті ласки, які хоче нам виблагати Пресвята Діва Марія. І роблять це слушно, бо наша Мати прагне для нас більших ласк, ніж ті, яких ми самі прагнемо. А побожний Бернардин з Бустісу додає, що Марія прагне більше засвідчити нам добродійств, ніж ми їх прагнемо отримати. Св. Альберт Великий звертається до Марії з такими словами мудрості: *“Хто Її прагне, тим Вона дає наперед Себе пізнати”* (Муд. 6, 13). Така любов Матері до нас, – мовить св. Річард, – що як Вона тільки побачить нас у потребі, тут же спішить на допомогу.

Якщо Марія така добра до всіх, навіть невдячних і холодних, що Її мало люблять і рідко до Неї прибігають, то як же незрівнянно дужче любить тих, хто Її любить і часто призиває! *“Легко ті Її лицезрядь, які люблять Її, і знаходять Її ті, які Її шукають”* (Муд. 6, 12). “О, як легко знайде Марію той, – знову додає св. Альберт Великий, – хто Її любить, хто сповнений співчуттям і любов'ю! *“Я люблю тих, що Мене люблять”* (Пр. 8, 17). Тими словами стверджує, що не може не любити Своїх почитателів. І хоч наймиліша Владичиця любить усіх, як Своїх дітей, однак Вона вміє розпізнати і зрозуміти любов тих, хто Її сердечно любить. Так твердить св. Бернард. А один монах сказав, що Марія не тільки любить, а навіть служить Своїм почитателям.

Хроніки Домініканського Чину оповідають, що брат Леонард мав за звичай двісті разів на день поручати себе Матері милосердя. Коли вже був близько до смерті, йому явилася прекрасна Цариця і сказала так: *“Леонарде, чи хочеш умерти і прийти до Мого Сина і до Мене?”*

– Хто ж Ти є? – запитав Її.

– Я, – відповіла Діва, – Мати милосердя. Багато разів ти Мене кликав, отож Я прийшла тепер до тебе. Ходімо до Неба.

Помер того самого дня – віримо: пішов за Марією до вічного щастя.

О Маріє найдорожча! Щасливий той, хто Тебе любить. Св. Ян Верхманс із Ордену Ісуса мав звичай казати: *“Я люблю Марію, тому впевнений, що все витримаю і виблагаю у Бога, чого лише прагну”*. Ось чому постійно оновлював і повторював таку постанову: *хочу любити Марію, хочу любити Марію. Як добра Мати перевищує у любові Своїх дітей! “Навіть якщо б я любив, як тільки можу, то однак Марія ще дужче любить”, – мовив св. Ігнатій-мученик.*

Вона і так перевершує нас у любові, навіть якби Її любити так сильно, як св. Станіслав Костка. Марію, свою дорогу Матір, він любив з такою сердечністю, що кожного, з ким лише розмовляв, запалював глибоким почуттям до Неї. Винаходив на Її честь нові звертання і титули. Не розпочинав

жодного діла, не попросивши у Марії благословення перед Її іконою. Якщо відмовляв требник, вервицю або іншу молитву, робив це з таким запалом і сердечністю, ніби віч-на-віч розмовляв із Марією. Коли ж слухав спів антифону “Радуйся, Маріє”, його серце і обличчя палали любов’ю. А коли один з отців-єзуїтів, з котрим св. Станіслав йшов поклонитися іконі Пресвятої Владичиці, запитав його, чи він любить Марію, то він відповів: “Отче, чи можу сказати щось більше, ніж те, що Вона – моя Мати?” Цей отець розповідав, що він вимовляв ті слова з такою чулістю в голосі й очах, що видавався вже не людиною, – сам ангел розмовляв з Марією (...).

І хоч би слуги Марії вчинили все, що тільки може зробити улюблений для своєї улюбленої, бажаючи довести Їй, що любить Її, то ніколи не зможе Її так любити, як Вона їх любить. “Знаю, Владичице моя, – взиває св. Петро Даміан, – що з-посеред тих, хто Тебе любить, Ти найдужче любиш, і що любові Твоїї жодна інша любов не може перевершити”.

Коли одного разу св. Альфонс Родрігес, єзуїт, клячав перед іконою Пресвятої Владичиці, серце його раптово наповнилося любов’ю до Марії, і він вигукнув: “Мамо моя найулюбленіша, знаю, що мене любиш, але ж не так сильно, як я Тебе люблю”. Тоді Марія, голосом із глибини серця, відповідала йому з ікони: “Що ти кажеш, Альфонсе, що ти кажеш? Незрівнянно вища Моя любов до тебе, ніж твоя до Мене! Знай, що між Небом і землею нема такої різниці, як між любов’ю Мосю і твоєю”.

Слушні слова св. Бонавентури: “Щасливі ті, хто вірно служить Марії, благословенні, хто любить наймилішу Матір!” Велика Цариця не дозволить, щоб слуги перевершували Її в любові. Марія наслідує в цьому улюбленого Відкупителя Ісуса і подвійно обдаровує ласками і добродійствами тих, хто Її любить.

Тому і я взиваю зі св. Анзельмом, що горів любов’ю до Марії: “О улюблений мій Спасителю Господе Ісусе, о дорога Мати моя Маріє, нехай моє серце завжди палає для Вас і нехай душа моя цілком згоряє у любові до Вас. Та позаяк, о Ісусе і Маріє, не можу вас любити без Вашої допомоги, дайте мені, прошу вас, не задля моїх, а задля Ваших заслуг ті ласки, щоб я вас любив так сильно, як лише здатний на це. О Боже, Ти так любиш людей! Ти, що віддав Своє життя навіть за ворогів, чи ж ти міг би хоч раз відмовити тому, хто просить про ласку любові до Тебе і Твоїй Матері?”

Приклад

Оповідає о. Авріємма: якась убога пастушка так любила Марію, що найбільшим щастям уважала відвідини каплички Матері Божої, збудованої на горі, а також молитву в цьому затишку. Овечки тоді паслися самі, а вона розмовляла зі своєю дорогою Матір’ю і віддавала Їй свої почесні. Оскільки скульптура Марії у тій капличці не мала жодних прикрас, пастушка зробила для Неї власними руками плащ, а з польових квітів виплела віночок. А потім вилізла на вівтар і наклала його на голову фігури, кажучи: “Мамо моя! Я прагнула б покласти Тобі на скроні корону із золота і перлин, але ж я така бідна! Прийми цей скромний віночок з квітів і візьми його як доказ любові, якою до тебе палаю”. Так побожна дівчинка старалася служити і віддавати честь своїй улюбленій Владичиці. А тепер побачимо, як добра Мати відповіла Своїй дочці на її натхнення і любов. Отож пастушка за якийсь час захворіла і була дуже близько до смерті. Сталося так, що двоє монахів переходили тією місцевістю і, змучені мандрівкою, всілися під деревом, аби трошки відпочити. Один спав, а другий чував, але оба мали те саме видіння. Побачили гурт прекрасних дівчат і серед них одну, що перевершувала всіх інших красою і гідністю. До неї звернувся один з монахів: “Пані! Хто Ти є і куди йдеш?”

– Я, – відповіла Мати Божа, – йду з тими святими дівчатами у село неподалік звідси, де вмирає одна пастушка, яка часто Мене відвідувала.

То сказавши, зникла, а обидва поштиві монахи вигукнули: “Ходімо і ми до неї”. Подалися далі дорогою і віднайшли убогу хатку, у якій лежала на соломі вмираюча дівчинка, зайшли всередину і привіталися. А вона так до них одізналася: “Брати мої, прошу Бога, щоб вам дозволив побачити гурт навколо мене”. Уклякнули тут же і побачили Марію, яка стояла перед хворою з короною в руці і сердечно її втішала. Тут же всі святі діви почали співати, а під час їхнього солодкого співу благословенна душа опустила тіло. Марія вклала вмираючій на голову корону і взяла її душу зі Собою до Неба.

Молитва

Взиваю до Тебе разом зі св. Бонавентурою: “Пресвята Владичице, Ти любов’ю і ласками зворушуєш серця Своїх слуг, зворуш і моє бідне серце, яке дуже прагне Тебе любити. Мати моя! Твоя краса захопила серце Самого Бога і спровадила Його з Неба до Твого лона! Як же я міг би Тебе не любити?! О ні, відповідаю Тобі словами іншого улюбленого сина, Яна Берхманса, єзуїта: “Не заспокоюся, поки не матиму певності, що люблю Тебе постійно і сердечно, Мамо моя. Ти ж так чуйно любила ще тоді, коли я був такий невдячний щодо Тебе. А що ж сталося б зі мною, якби Ти, о Маріє, мене не любила і не випросила мені стільки добродійств? Якщо Ти мене любила так тоді, коли я Тебе не любив, то чи ж не має бути більшою моя віра у Твою доброту, коли Тебе люблю?”

Люблю Тебе, о Мамо моя, і хотів би мати серце, яке любило б Тебе за тих усіх нещасних, які Тебе не люблять. Я хотів володіти словами, гідними возвеличувати Тебе тисячами мов, аби об’являти всім Твою велич, світлість, милосердя і любов, якою винагороджуєш тих, хто Тебе любить. Якби я мав багатства, хотів би їх використати для того, щоб восхваляти Тебе; коли б мав підданих, прагнув би їх усіх надихнути любов’ю до Тебе. Я прагнув би, нарешті, якби була потреба, навіть віддати своє життя за Тебе і для Твоєї слави.

Люблю Тебе, Мати моя, та водночас переживаю, чи моя любов до Тебе правдива. Чув же, що любов уподібнює один до одного тих, що між собою любляться. А я знаю, що до Тебе не подібний, і це означає, що Тебе ще не люблю. Ти ж така чиста, а я такий чуттєвий! Ти ж така смиренна, а я такий гордий! Ти ж така свята, а я такий грішний! Але як любиш мене, Маріє, то мусиш мене зробити подібним до Себе. Адже тобі належить сила перемінювати серця. Візьми моє серце і переміни його. Покажи світові, що можеш зробити для Своїх почитателів. Зроби мене святим, зроби мене Своїм гідним дитям. Сподіваюся на це, і так хай станеться!

4. Марія – також Мати розкаяних грішників

Марія об’явила св. Бригіді, що Вона – Мати не лише справедливих і невинних, а також грішників, якщо тільки вони хочуть виправитись. Коли якийсь грішник хоче навернутись і прибігає до Неї, Вона як Мати милосердя готова пригорнути його до Себе і допомогти йому набагато більше, ніж мати, яка народила! Власне про це писав св. Георг VII до княгині Матильди: *“Хто хоче бути сином тієї великої Матері, передовсім мусить покинути гріх, а потім може сподіватись, що буде визнаний Її сином (...)”*. Св. Петро Хризолог твердив майже так само: *“Хто чинить інакше, ніж Марія, ділом доводить, що не хоче бути Її дитям! Марія покірна, а він хвалькуватий? Марія чиста, а він недобросовісний? Марія повна любові, а він ненавидить ближнього? Людина, яка так поступає, доводить, що навіть не прагне бути сином святої Матері”*.

“Діти Марії, – пише Річард від св. Вавринця, – наслідують Її чистоту, лагідність і милосердя”. Як може прагнути стати дитям Марії той, хто Її засмучує своїм життям! Один грішник сказав якось Марії: *“Покажися матір’ю!”* Тоді Пресвята Владичиця відповіла йому: *“Покажися сином!”* Інший взивав Її, називаючи Матір’ю милосердя. Марія сказала на це: *“Ви, грішники, коли хочете, щоб Я вам допомогла, називаєте Мене Матір’ю милосердя, а потім не перестаєте грішити і робите Мене Матір’ю Болісною”*. У Святому Письмі є слова, натхнені Святим Духом: *“Проклятий Господом, хто пробуджує гнів Своєї матері”* (Сир. 3, 16), тобто Марії, – пояснює Річард від св. Вавринця. Бог карає того, хто засмучує своїм життям або, навіть більше – своєю затверділістю добру Матір. Написав я “своєю затверділістю”, бо грішника, який не позбувся пороку, однак старається поправитись і благає Марію про допомогу, добра Мати не опустить і допоможе йому повернути життя у ласці (...).

Тридентський Собор відкинув і визнав єретичним твердження, що всякі молитви і вчинки, що відбуваються у стані смертельного гріха, є гріхами. Св. Бернард каже, що молитва, яка виходить з уст грішника, не є доброю, бо він не здобуде нею любов, а все ж є корисною і допомагає йому у визволенні з гріха. Як навчав св. Тома, молитва грішника не здобуває справжніх заслуг, однак може випросити ласку прощення, бо опирається не на заслуги того, хто молиться, а на доброту Богу, на заслуги та обітниці Господа Ісуса, який сказав: *“Бо кожен, хто просить, отримає”* (Лк. 11, 10). Ця обітниця стосується також молитви, скерованої до Божої Матері.

“Хоч молільник, – каже св. Анзельм, – не заслуговує на те, щоб його вислухали, однак заслуги Марії, до якої він звертає свій голос, спричинять те, що він буде вислуханий”. Тому св. Бернард заохочує кожного грішника, щоб молився до Марії і щоб покладав великі надії на молитви до Неї. Якщо ж грішник не заслуговує на те, про що просить, то Бог може вділити йому Свої ласки з огляду на заслуги Марії, яка заступається за нього.

“Саме таке завдання кожної матері”, – каже той же святий. Коли б якась мати бачила, що два її сини смертельно ненавидять один одного, чи не зрушила б небо і землю, аби тільки їх примирити? Отож Марія є одночасно Матір’ю Господа Ісуса і Матір’ю людини. Коли нагледить якогось грішника, який ненавидить Господа Ісуса, то цього не може перенести і старається всіма можливими способами поєднати їх між собою. Отож саме Ти, Маріє, Ти – Мати грішника і Ти – Мати Судді, а будучи Матір’ю обидвох, не можеш перенести, що поміж Твоїми синами панує незгода.

Найласкавіша Владичиця нічого іншого не хоче від грішника, а тільки, аби Їй довірився і хотів виправитись.

Коли ж Марія бачить біля Своїх стіп того, хто благає про милосердя, не дивиться на його гріхи, а на помисли, з якими він приходить до Неї. Якщо з добрими намірами, то хоч би і допустив усі гріхи світу, Вона його пригорне і як наймилосердніша Мати не ухилитиметься від лікування ран його душі. Марія не лише носить це ім’я, Вона справді є Матір’ю милосердя. І такою дається пізнати через Свою любов і доброту, з якою нам допомагає (...).

Марія, мати грішників, які прагнуть навернутися, і як Мама не може їм не співчувати. Взагалі, нещастя тих бідних дітей відчуває так, ніби воно Її власне. Коли ханаанейська жінка просила Ісуса, щоб звільнив її дочку від сатани, то кричала: “Змилуйся наді мною, Господи, Сину Давида! Біс мучить мою дочку страшенно” (Мт. 15, 21). Позаяк злий дух мучив не матір, а її дочку, то повинна була казати: “Господи, змилуйся над моєю дочкою”, а не: “Змилуйся наді мною”. Вона, однак, слушно кричала: “Змилуйся наді мною”, бо матері відчувають терпіння своїх дітей так, як свої власні. Коли якийсь грішник поручає себе Марії, – як точно зауважив Річард від св. Вавринця, – Вона заступається за нього перед Богом з такими самими словами: “Змилуйся наді Мною”. Ніби каже: “Господи Мій, ця бідна грішна душа – то Моє дитя, і Ти змилуйся над нею, але радше наді Мною, її Матір’ю”.

Обох задовольнить Господь, лише б усі грішники зверталися до найдорожчої Матері, і тоді напевне отримають прощення. “О Маріє, – із захватом промовляє св. Бонавентура, – з материнською любов’ю Ти приймаєш грішника, яким погордили всі, і не опускаєш його, доки не поєднаєш цього нещасного з його Суддею”. Отож цим він прагне сказати, що поки грішник перебуває у своїх гріхах, зненавиджений і відкинутий усіма, навіть вогонь, повітря і земля хотіли б його покарати, щоб помститися за зневагу, спричинену своєму Господеві. Якщо такий бідака звернеться до Марії, чи Вона його відштовхне? Навпаки, якщо прийде до Неї, аби знайти у Неї допомогу і виправлення, Вона його притулить із почуттям Матері і не опустить, поки Своїм потужним заступництвом не поєднає з Богом і не приведе до життя в ласці.

У другій Книзі Самуїла читаємо, що одна мудра жінка з Текоа так промовила до Давида: “Царю! Я мала двох синів. На нещастя, один з них убив іншого, і так я втратила сина. А оце суд хоче занапастити і того другого, який ще при мені. Змилуйся наді мною, нещасною матір’ю. Не допусти, щоб у мене відібрали всіх моїх дітей”. Тоді Давид, змилувавшись над тією матір’ю, наказав звільнити винного і віддав його їй (пор. 2 Сам. 14,4-21). Так само каже Марія, коли бачить Бога, розсердженого на якогось грішника, що звертається до Неї (...). Побожний Ланспергіус ось які слова кладе в уста Бога: “Я довірив Марії грішників, аби їх прийняла за Своїх дітей, а Вона старається пильно виконати Своє завдання і не втратить жодного із Її поручених, власне тих, котрі Її призивають, і наскільки це лише можливо, прагне всіх до Мене допровадити”.

“Хто ж здатний, – каже Блозій, – описати доброту, милосердя, вірність і любов, з якою наша Мати старається нас спасти, якщо Її кликати на поміч?” “Уклякнімо, – заохочує нас св. Бернард, – перед доброю Матір’ю, обнімімо Її святі стопи і не відпускаймо їх, поки не поблагословить нас і не прийме як Своїх дітей. Хто ж міг би сумніватися в Її милосерді? (...). Так повинен говорити кожен грішник, прибігаючи до милосердя Матері: “О Владичице і Мати моя, я своїми гріхами заслужив на те, щоб Ти мене відкинула і Сама покарала мене за мої провини. Але як Ти навіть мене відкинеш, не втрачу надії, що хочеш мене спасти. На Тебе покладаю всю надію і якщо тільки матиму щастя умерти перед Твоїм ликом, звиваючи до Твого милосердя, я певний, що не буду осуджений, а піду до Неба. Там хвалитиму

Тебе у товаристві тих Твоїх почитателів, які в годину своєї смерті Тебе хвалили і завдяки Твоєму потужному заступництву досягли спасіння”.

Прошу прочитати наступний приклад і переконатися, що жоден грішник не повинен сумніватися у милосерді й любові доброї Матері, якщо він Її залишиться вірним.

Приклад

О. Карл Бовіо, ПІ, помістив у своїх записках оповідання, в якому йде мова про те, що в одній з місцевостей Англії в 1430 році жив молодий шляхтич на ім'я Ернест; він віддав убогим цілий свій маєток і став монахом в одному з монастирів. Вів там життя надзвичайно досконале, отож його оточення дуже його шанувало, зокрема, за його особливу набожність до Пресвятої Діви. Сталося так, що в тій місцевості запанувала пошесть, і мешканці довколишніх сіл попросили монахів того монастиря молитися за них. Настоятель наказав Ернестові, аби він так довго молився перед образом Пречистої, поки Марія не відповість йому. Через три дні молодий монах отримав відповідь Марії, яка порадила відмовити конкретні молитви, що й було зроблено, і пошесть припинилася.

Однак за якийсь час його любов до Марії пригасла: біс оточив його багатьма спокусами, особливо нечистими, схиляючи його до думки покинути монастир. Нещасний постановив собі це зробити, утекти через монастирський мур. Коли він проходив коридором, де висіла Її ікона, раптом почув: “Сину мій, чому Мене покидаєш?” Збентежений, він упав на підлогу: “Владичице моя, бачиш, що я вже не маю сили витримати! Чому Ти не прийшла мені на поміч?” На це Марія відповіла: “А ти чому Мене не кличеш? Коли б ти Мені довірився, не закінчив би так марно: почни знову Мене звивати і більше не переживай”.

Ернест повернувся до монастиря, але спокуси далі тривали. Перестав поручати себе Марії, отож нарешті втік з монастиря і віддався грішному життю. Чинив один гріх за другим, став навіть убивцею: будучи власником корчми, вбивав і обкрадав прибулих мандрівників.

Якогось дня в корчму зайшов один молодий шляхтич. Корчмар-перевертень за своїм звичаєм ступив до покою гостя, аби його вбити: однак на ліжку не побачив подорожнього, там був розп'ятий Ісус, який, зі співчуттям дивлячись на нього, сказав: “Чи тобі не досить, невдячний, що Я за тебе помер? Хочеш Мене вбити ще раз? Скорше простягни руки і побажай Мені щось!”

Нещасний Ернест був вражений і заплакав: “Господи мій, я хочу до Тебе вернутися, бо Ти виявляєш мені велике милосердя”. Він негайно покинув трактир і подався у бік монастиря, аби чинити покуту. По дорозі його затримав слуга закону і припровадив до судді, перед яким Ернест признався у всіх своїх злочинах. Його покарали на смерть через повішання; не дали йому навіть часу для прийняття таїнства покути. Тоді він поручив себе Марії. Його повісили, але Марія так учинила, що він не помер. Вона сама його визволила і сказала: “Повертайся до монастиря, покутуй, а коли побачиш у Моїх долонях запевнення про прощення гріхів, тоді приготуйся до смерті”. Ернест повернувся, все оповів настоятелеві, віддався покуті, а через багато років, побачивши в руках Марії запевнення у прощенні гріхів, приготувався до смерті й умер як святий.

Молитва

О найдостойніша моя Царице, гідна мого Бога, Пресвята Маріє, відчуваю себе бідним і обтяженим гріхами, і не повинен би насмілюватись наблизитися до Тебе і називати Тебе Матір'ю. Але не хочу, щоб моя бідність позбавила мене тієї втіхи і вдячності, яку пізнаю, коли Тебе так називаю. Знаю добре, що заслуговую бути відкинутим. Однак благаю Тебе, не дивись на мене, а глянь на те, що вчинив і втерпів Твій Син Ісус Христос. Я, бідний грішник, і більше, ніж інші, зневажав Божий Маєстат. Це зло я вже зробив.

Але тепер до Тебе прибігаю, бо Ти можеш допомогти, Мати моя. Не кажи, що не можеш мене врятувати, бо знаю, що Ти могутня і що Бог для Тебе вчинить усе, чого тільки прагнеш. А якщо кажеш, що не хочеш мені допомогти, то принаймні розкажи мені, у кого маю шукати порятунку в цьому нещасті? Взиваю до Тебе і Твого Сина разом із св. Анзельмом: “Змилуйся наді мною, мій Спасителю, і пробач мені! Май співчуття до мене, Маріє моя, і заступися за мене. Або хоч скажи мені, хто із вас співчутливіший, щоб я міг на нього покласти більшу надію? Та все ж ні на землі, ні на Небі нема нікого, хто б більше співчував усім нещасним і хто міг би їм більше допомогти! Ти, о Ісусе, мій Отець, а Ти, о Маріє, моя Мати. Ви любите всіх у потребі і шукаєте їх, щоб їм прийти на допомогу. Я справді заслужив на пекло і з усіх найнещасніший, але ж зараз не мусите мене шукати. Сам до Вас

приходжу із безмежною вірою, що мене не опустите. Ото стою біля Ваших стіп. Ісусе мій, прости мені! Маріє моя, рятуй мене!”

Розділ 2 Життя. Насолода

1. Марія – наше життя, бо випрошує нам прощення гріхів

Щоб належно зрозуміти, чому свята Церква називає Марію нашим життям, треба зважити на те, що як душа дає життя тілу, так Божя ласка наділяє життям душу. Душу, позбавлену ласки, хоч називаємо живою, але насправді вона мертва, як описано в Одкровенні: “...ім’я носиш, ніби живий, а мертвий ти” (Од. 3, 1). “Хто до Мене прибігає, напевне Мене знайде або – як подано в грецькому перекладі* – знайде ласку”.

Прибігати до Марії означає те саме, що знайти Божу ласку. Тому трохи далі читаємо: “*Бо хто Мене знаходить, той життя знаходить й досягає від Господа ласку*” (Пр. 8,35). “Слухайте, – закликає св. Бонавентура, коментуючи ці слова, – слухайте всі, хто прагне Царства Божого: почитайте Діву Марію, і знайдете життя та вічне спасіння (...)”.

Тому св. Бернард слушно нагадує нам: шукаймо ласку і шукаймо її через Марію. Якщо через гріх ми втратили Божу ласку, стараймося її віднайти, але шукаймо її за посередництвом Марії. Бо якщо ми її загубили, Марія її знайшла. Через це згаданий святий називає Марію *Тією, що знайшла ласку*. Щоб утішити нас, Архангел Гавриїл так сказав до Діви: “*Не бійся, Маріє, Ти знайшла ласку від Бога*” (Лк. 1, 30). Але якщо Марія ніколи не була позбавлена ласки, як же міг Архангел сказати, що вона її знайшла? (...). Кардинал Гуго, пояснюючи цей фрагмент Святого Письма, пише так: “Знайшла ласку для грішників, котрі її загубили”. Отже, грішники повинні прибігати до Марії, бо в Ній цілком певно знайдуть втрачену ласку. “Хай буде вона тому, хто її загубив; тому Ти повинна її нам віддати, бо її ніколи не губила”. Якщо, отже, хочемо знайти ласку Господню – робить висновок Річард від св. Вавринця – йдімо до Марії, бо Вона її знайшла і завжди знаходить. А оскільки Вона була і завжди буде милою Богові, то, якщо ми до Неї прибігаємо, напевне знайдемо Його ласку. Марія сама говорить у Пісні пісень, що Бог Її відправив у світ бути нашою охороною: “*Я мур, а мої перса – бапти*” (Пп. 8,10). І тому стала посередницею між грішниками і Богом, що несе мир. Розвиваючи ці слова, св. Бернард додає відваги кожному грішникові так: іди до Матері милосердя і покажи Їй рани, які гріх завдав твоїй душі, і Вона напевне благодатиме Сина, щоб Він простив з вдячності за материнське молоко, яким Вона Його годувала. А Син вислухає Її цілком певно, бо дуже любить Її. Тому свята Церква каже нам молитися Богові, аби Він наділив Марію потужним заступництвом, щоб Вона могла випрошувати ласку звільнення від гріхів (...).

Св. Вавринець Юстиніан слушно називає Її Надією злочинців, бо Вона єдина може випросити їм Боже прощення. Так само св. Бернард слушно називає Її Драбиною грішників, бо Вона, милосердна Цариця, подає їм руку, витягаючи з безодні гріха і допомагає підвестись до Бога. Св. Августин також називає Її єдиною Надією для нас, грішників, бо лише з Її допомогою можемо отримати відпущення всіх наших гріхів. Те саме каже св. Йоан Хризостом, твердячи, що грішники отримують прощення тільки через заступництво Марії. Ось чому від імені всіх грішників вітає Її такими словами: “Радуйся, Мати Божа і Мати наша, наше Небо, у якому перебуває Бог, Трон, на якому Бог розділяє всі Свої ласки. Молися неустанно за нас до Ісуса, щоб ми з Твоєю поміччю отримали у день Суду прощення, а у вічності хвалу благословення”.

Зрештою, Марію слушно названо Зорею і Ранішньою Зорею: “*Ким же є та, що світить звисока як зоря*” (Пр. 6, 10). Підтверджує це Папа Іннокентій III: “Через те, що зоря є кінцем ночі і початком дня, з нею влучно можна порівняти Марію, яка поклала край нашим проступкам. Розквіт набоженства до Марії зумовлює в душі такий самий стан, який охопив цілий світ з Її народженням. Тоді відступає ніч гріха, а душа стає на дорогу чеснот”. Тому св. Герман сказав: “О Мати Божа, Твоя опіка надає

безсмертя, а Твоє заступництво – життя”. В одній зі своїх проповідей він твердив: “Хто вимовляє ім’я Марії, той засвідчує, що живе або невдовзі віднайде життя”.

Марія співала: *“Ось бо віднині ублажатимуть Мене всі роди”* (Лк. 1, 48). “Так, моя Владичице, – звертається до Марії св. Бернард, – віднині просити в Тебе благословення будуть всі роди, бо всі Твої слуги, дякуючи Тобі, отримають життя і хвалу. У Тебе грішники знайдуть прощення, а справедливі – витривалість і життя вічне”. “Не трать надії, грішнику, – так мовить Бернард з Бустісу – хоч би ти допустив усі гріхи, та коли щиро звернешся до Владичиці, побачиш у Її руках тільки милосердя. І ще додає: “Марія прагне тебе наділити більшими ласками, ніж ти прагнеш отримати”.

Св. Андрій з Криту називає Марію Надією Божого прощення. Це означає, що кожен грішник, що прибігає до Марії, просить Її, щоб поєднала його з Богом, і Бог йому приносить прощення, а на підтвердження цієї обіцянки дає йому якийсь доказ. Власне ним є Марія, котру нам дав Бог як Захисницю. Коли Вона заступається за нас, Бог в силу заслуг Господа Ісуса прощає всіх грішників, які прибігають до Неї (...). Жоден грішник не повинен переживати, що Марія його відштовхне, коли він буде прибігати до Її милосердя. Не зробить Вона того, тому що є Матір’ю милосердя, і прагне спасти насамперед найнещасніших (...).

Приклад

Як розповідає о. Бовіо, ТІ, одна жінка, що вела грішне життя, на ім’я Гелена, раз пішла до церкви і випадково там почула проповідь про вервицю. Після проповіді купила собі вервицю і таємно її носила, щоб ніхто не бачив. Почала навіть на ній відмовляти, і хоч чинила це без набожності, Пресвята Владичиця слала стільки їй утіх і насолод, що жінка вже ніколи не могла покинути цієї молитви. Водночас так відкинуло її від попереднього способу життя, що не могла собі знайти спокою і якимось мимоволі пішла до сповіді. Відбула сповідь з таким почуттям, що аж здивувала сповідника, після сповіді підійшла до вітваря Пресвятої Матері, аби подякувати своїй Заступниці. Відмовила вервицю, а Божя Мати так відізналася до неї з ікони: “Телено, ти так сильно образила Бога і Мене, зміни віднині своє життя, а Я обдарую тебе повнотою Своїх ласк”. Бідна присоромлена грішниця відповіла: “О Пресвята Владичице, це правда, що досі була я злочинницею, але Ти все можеш, підтримай мене. Віддаюся зараз Тобі. Решту життя, яке ще маю прожити, хочу покутувати за свої гріхи”. Будучи під опікою Марії, Гелена подарувала вбогим усе, що мала, і віддалася строгій покуті. Зазнавала страхітливих спокус, але не переставала себе поручати заступництву Матері Божій. Завдяки цьому завжди переможно виходила з цієї боротьби. Отримала багато надзвичайних ласк, мала видіння і була навіть обдарована даром пророцтва. Про момент смерті Марія повідомила їй на кілька днів раніше. Пресвята Владичиця прийшла до неї в цю хвилю зі Своїм Сином. Коли грішниця, що відпокутувала, померла, бачили її душу у вигляді прекрасної голубки, яка летіла до Неба.

Молитва

О Мати Бога мого, єдина моя надіє, Маріє, ось стою біля стіп Твоїх, нещасний грішник, і прошу змилювання. Уся свята Церква і всі вірні називають Тебе Прибіжищем грішників. Ти і моє прибіжище, а тому мусиш мене спасти. Знаєш добре, як Твій Син прагне нашого спасіння. Тобі також відомо, скільки для мене витерпів Ісус. О Мати моя! Згадай усі Його терпіння: холод, який пережив у стаєнці, кроки, які робив у дорозі до Єгипту, працю, піт, пролиту Кров, болі, від яких сконав на Твоїх очах на Хресті. Доведи мені, що любиш Свого Сина, через Його любов прошу Тебе про допомогу. Подай руку тому, хто упав, який благає у Тебе співчуття. Якби я був святим, не просив би Тебе про змилювання, але ж я грішник, і прибігаю до Тебе, о Мати милосердя. Знаю, що Твоє співчутливе Серце зазнає втіхи в несенні допомоги нещасним, якщо тільки їхня затверділість не перешкоджає Тобі сприяти їхньому порятунку. Вияви сьогодні Своє співчутливе Серце і допоможи мені. Оце маєш можливість спасти бідного грішника, відданого на пекельні муки, а можеш мені допомогти, бо вже не хочу більше перебувати у такому стані, віддаю себе у Твої руки. Скажи мені, що маю робити, і випроси мені сили здійснити моє рішення: постановляю вчинити все, що є лише в моїх силах, щоб заслужити Божу ласку.

Прибігаю під Твій покров. Сам Ісус хоче, щоб я до Тебе прибігав, бо прагне Своєї і Твоєї хвали (адже ж Ти Його Мати), щоб у спасінні помогли мені не тільки Його Кров, але й і Твоя молитва. То Він посилає мене до Тебе, щоб Ти мене підтримала, о Маріє! Я тут, до Тебе прибігаю і на Тебе покладаю надію. Молишся за багатьох, отже, і на мій захист вимови хоч одне слово. Розкажи Богові, що прагнеш

мого спасіння, і Бог напевно спасе мене. Розкажи Йому передовсім, що Тобі належу. Нічого іншого не бажаю.

2. Марія ще й тому наше життя, що випрошує нам ласки витривалості

Витривалість аж до кінця – велика Божа ласка; при цьому, згідно з рішенням Тридентського Собору, цей дар дається цілковито задармо, його не можемо собі заслужити. Однак св. Августин учить, що всі ті, хто його в Бога просять, одержують від Бога ласку витривалості, а згідно із Суаресом, отримують її безвідмовно, якщо тільки до останніх днів благають про це Бога. Окрім того, як пише св. Роберт Беллярмін, про цю ласку треба щоденно молитися, аби її день-у-день отримувати.

Отже, якщо це правда – а це судження загальноприйняте, як доведено в V-му розділі, – то всі ласки, які дає нам Бог, переходять через руки Марії, то правда є так само те, що лише через руки Марії можемо отримати і найвищу з ласк, тобто витривалість до кінця! І з певністю її отримаємо, якщо завжди і з довірою молитимемося до Матері Ісуса. Вона сама наділяє тією ласкою всіх, хто Їй вірно служить в житті (...).

Аби зберегти життя Божої ласки, ми маємо конечну потребу надприродної сили у захисті від усіх ворогів для нашого спасіння. Отож силу ту отримуємо тільки завдяки заступництву Марії: *“У Мене рада і помисл; Я – розум, у Мене сила”* (Пр. 8, 14-15). Бог поклав цей дар у Мої руки, щоб Я могла його розділити між Своїми слугами. Через Мене владарюють царі. Через Мене слуги Мої панують над усіма своїми помислами і намірами, і в такий спосіб стають здатними вічно панувати у Небі”. О, яку силу мають почитателі великої Владичиці, яку міць до спротиву всім сатанинським спокусам! Марія – це та віра, про яку мовиться у Пісні пісень: *“Шия твоя, немов Давидова баишта, збудована для трофеїв. Тисячі щитів на ній повисло, усе зброя відважних”* (Пс. 4, 4). Марія для тих, хто Її любить і до Неї прибігає за поміччю у боротьбі, є сильною вежею, міцно огороженою. У Ній знайдуть вони щити і броню для боротьби з пеклом (...).

Нещасні ті душі, які покинули свій захист, перестали почитати Марію і в небезпеках звертатися до Неї! “Що сталося б із світом, – волає св. Бернард, – якби колись не зійшло сонце? Безладдя, темінь і страх. Коли якась душа занедбує набоженство до Марії, її відразу опановує темінь, про яку сказано у Святому Письмі: *“Наводиш тямряву, і ніч надходить, що в ній воруються усі звірі лісові”* (Пс.104, 20). Коли ж в душі не світить Боже світло і ніч там панує, вона стає лігвом усяких гріхів, навіть сатани. “Біда, – каже св. Анзельм, – біда тим, хто погорджує світлом цього сонця, тобто набоженством до Марії”. Св. Франциск Борджія слушно побоюється, чи ласки витривалості отримують ті, у кого він не бачив виняткового набоженства до Пресвятої Владичиці. Якось він запитав кількох новиків, до кого із святих вони мають виняткове набоженство, і переконався, що ніхто з них не жив особливим почитанням Марії. Звернув на це увагу керівникові новіціату, щоб пильніше над ними чував. І вони потім втратили ласку покликання, і покинули Ісусове Згромадження.

Так само мав слушність св. Герман, коли називав Пресвяту Владичицю Подихом християн, бо як тіло не може жити без дихання, так душа – без прибігання до Марії і поручення себе Тій, за заступництвом якої можемо отримати Божу ласку і в ній жити. Бл. Алан зазнав колись багато важких спокус і ледь їм не піддався, бо занехав заступництво Марії. Тоді з’явилася йому Пресвята Владичиця й суворим голосом промовила до нього: “Коли б ти себе поручив Мені, не опинився б у цій небезпеці”.

Марія взиває до нас: *“Щасливий чоловік, що Мене слухає, що день-у-день біля дверей Моїх чуває, біля Моїх одвірків стоїть на сторожі”* (Пр. 8, 34). Благословенні, хто слухає Мій голос і старається завжди приходити до дверей Мого милосердя, щоб шукати в Мені світло і допомогу. Марія випросить такому Своему слугі освячення і потрібні сили, щоби покинув проступки і вступив на дорогу чеснот. Тому Папа Іннокентій III називає Її так гарно: *Місяцем нічним, Зорею ранішньою, Сонцем ясного дня*. Марія – місяць для тих, хто під загрозою ночі гріха, Вона освітлює їх, щоби пізнали свою негідну поведінку. Для тих, котрі вже пізнали свій грішний стан, – зоря, бо Вона стає попередницею сонця для того, щоб вони могли покинути гріх і вернутись до ласки Божої. А для тих, хто має Божу ласку, – сонце, світло якого охороняє від падіння в прірву (...).

Кажуть, що слуги Марії укриті подвійними шатами (*пор.* Пр. 31,21-22). Корнелій а Лапідє пояснює, що Марія одягає Своїх вірних почитателів у чесноту Сина і Свою, а ті, хто носить такі шати, відзначаються великою витривалістю. Тому св. Філіп Нері завжди нагадував тим, хто каявся: “Моє

дитя, якщо прагнеш витримати, почитай Марію”. Так само говорив св. Берхманс, єзуїт: “Хто любить Марію, той набуває дару терпіння”. Гарний роздум на цю тему снує монах Руперт, пояснюючи оповідку про марнотратного сина. Каже, що якби жила мати марнотратного сина з євангельської оповіді, то він або ніколи не покинув би отчого дому, або принаймні швидше до нього повернувся б. Тому хочу з цього приводу сказати, що той, хто є сином Марії, або ніколи не віддаляється від Бога, або – з поміччю Марії – тут же до Нього повертається.

О, якби люди любили найласкавішу і наймилосерднішу Царицю і якби у всіх спокусах тут же до Неї прибігали! Хто ж би тоді упав? Хто тоді був би засуджений? Бо лише той падає і губить себе, хто не прибігає до Марії. Св. Вавринець Юстиніан уважає, що Пресвятої Владичиці стосуються такі слова із Книги Сираха: “*Я ходила по хвилях морських*” (Сир. 24, 8) і вкладає в Її уста таке зізнання: “Ходжу разом зі Своїми слугами посеред бурі, яка їх захопила, аби їм помагати і хоронити від падіння” (...).

Закінчимо ці роздуми словами св. Бернарда: “Людино! Відколи ти є, знаєш добре, що в цьому житті мусиш радше перебувати серед небезпек і бурь, ніж ступати по спокійній землі. Якщо не хочеш втопитися, не відвертай очей від зірки морської, тобто Марії. Споглянь на зорю, клич Марію. В гріховних okazіях, у боротьбі зі спокусами, у переживаннях згадуй собі, що Марія може тобі допомогти, і тут же благай Її підтримки. Нехай Її потужне ім’я ніколи не покидає твого серця, завжди йому довіряй; нехай воно ніколи не сходить з твоїх уст, завше його згадуй. Якщо ступатимеш за Марією, то не зійдеш із дороги спасіння. Доки призиватимеш Її, доти не втратиш надії; якщо Вона тебе підтримає, не впадеш; якщо тобою опікується, не мусиш боятися згуби, і якщо тебе провадить, легко спасешся. Одне слово: якщо Марія взяла тебе під охорону, цілком певно зазнаєш небесного щастя. “*Це роби і будеш жити*” (Лк. 10,28).

Приклад

Загальновідома історія св. Марії Єгиптянки, описаної в першій книзі житій отців-пустельників. Маючи років дванадцять, вона втекла з отчого дому і подалася до Александрії, де вела спосіб життя, що спричинив розпусту в цілому місті. Після шістнадцяти років блуду, волочачись по світу, прибула до Єрусалиму, де якраз проходили урочистості у честь Святого Хреста. Ведена радше цікавістю, ніж побожністю, вона хотіла разом з іншими увійти до святині. Але при самих дверях відчула, що її відпихає якась невідома сила. Ще раз спробувала, але її знову відіпхнуто, і так аж чотири рази. Тоді нещасна пішла у закут храмового подвір’я і, просвітлена ласкою, зрозуміла, що то сам Бог виштовхав її зі Своєї святині за її розпусне життя. На щастя, піднесла очі і побачила образ Марії, на стіні піддашся. Звернулася з плачем до Неї і сказала: “О Мати Божа, змилуйся наді мною, бідною грішницею. Знаю, що через свої гріхи не заслуговую на те, щоб Ти на мене глянула, але оскільки Ти – Прибіжище грішників, через любов Свого Сина Ісуса допоможи мені, дозволь увійти до святині, бо я хочу змінити життя і відбутися покаянню там, де мені покажеш”. Тоді вона почула внутрішній голос, ніби їй Пресвята Владичиця відповіла: “Якщо ти прибігаєш до Мене і прагнеш змінити життя, увійди до святині; її брама не буде більше для тебе зачиненою”. Отож увійшла грішниця, притулилася до Святого Хреста і облила його сльозами, потім повернулася до ікони і сказала: “Владичице моя, я готова! Де маю відбувати покаянню?” Пресвята Владичиця відповіла їй так: “Іди за Йордан, там знайдеш місце свого спочинку”. Жінка висповідалася, прийняла св. Причастя, переправилася через ріку і зайшла в пустелю. Зрозуміла, що тут має покаянуватися. У перші роки її життя в пустелі злі духи дражнили її страшними спокусами, аби знову привести до падіння. І що вона тоді робила? Поручала себе тільки Марії, а Вона випрошувала їй силу. Завдяки цьому жінка вистояла перед напастями протягом сімнадцяти років. Тоді боротьба припинилася. Після 57-их років життя в пустелі, коли мала вже 87 літ, за дорученням Провидіння її відвідав монах Зозумус. Вона оповіла йому про ціле своє життя і попросила, щоби прийшов за рік і приніс їй св. Причастя. Святий монах виконав її бажання. Приймавши св. Причастя, покаянниця прохала його, щоб іще її відвідав. Зозумус так і зробив, але застав уже мертвою; її тіло огорнуло голубе світло, а біля голови був такий напис: “Тут поховано тіло бідної грішниці. Молися за неї”. Монах поховав її у ямі, яку вигріб лев, що звідкись надбіг, а коли повернувся до монастиря, усім оповідав про чуда Божого милосердя у житті цієї покаянниці.

Молитва

О Мати милосердя, Пресвята Діво, оце біля Твоїх ніг зрадник, котрий відплатив невдячністю за Божі ласки, отримані через Твої руки, зрадив Тебе і Бога. Але Ти знаєш, о Владичице, що моя

нужденність не відбирає моєї довіри до Тебе, а ще її примножує, коли бачу, що мій нещасний стан посилює Твоє співчуття. Покажи, Маріє, що Ти для мене така ж, як для всіх, що до Тебе взивають: повна великодушності і милосердя. Мені того достатньо, що на мене дивишся і мені співчуваєш. Якщо Твоє Серце співчуває мені, то певно не залишить мене без допомоги. А коли Ти мені допоможеш, то кого ще я можу боятися? Не боюся вже нічого, не лякаюся своїх гріхів, бо Ти можеш виправити шкоду, яку я вчинив. Не боюся сатани, бо Ти міцніша від пекла; не боюся Твого Сина, який на мене справедливо сердитий, бо одне Твоє слово Його вблагає. Боюся тільки, щоб з власної вини не перестав поручатися Тобі у спокусах і щоб через це не погубив себе. А тому Тобі нині обіцяю: хочу завше прибігати до Тебе, допоможи мені здійснити цю постанову. Глянь, як досконало вмієш заспокоювати таких бідних, як я, що прагнуть підтримки.

О Мати Божа, моя віра в Тебе велика. Від Тебе очікую ласки, щоб належно оплакувати свої гріхи, від Тебе сподіваюся сили, щоб не впасти у майбутньому. Якщо я хворий, Ти можеш мене оздоровити, о небесна Лікарко. Якщо моя вина мене ослабила, Твоя допомога мене зміцнить. О Маріє, від Тебе всього сподіваюся, бо Ти у Бога все можеш. Амінь.

3. “Насолодо” – Марія осолоджує смерть Своїм почитателям

“Друг любить протягом усього часу, він братом буде, коли спаде нещастя” (Пр. 17, 17). Правдивих друзів і правдивих рідних пізнають не в успіхах, а в біді та нестатках. Світські друзі не покидають приятеля доти, поки йому добре ведеться, а лише його спіткає нещастя, власне, якщо він стане перед лицем смерті, вони тут же зникають. Не так чинить Марія зі Своїми почитателями. Добра Владичиця і Мати не може покинути Своїх вірних слуг в пригніченні, а властиво в останній, найтяжчій за всі інші боротьбі. Як Вона – наше життя під час вигнання, так у мить смерті – наша насолода, бо нам випрошує солодку і щасливу смерть. Від того пам’ятного дня, у який зазнала великого терпіння, дивлячись на смерть Свого Сина Ісуса, і водночас мала щастя перебувати з Ним, хто був першим зі всіх вибраних, до кінця отримала ласку і тепер може бути при смерті всіх вибраних. Тому св. Церква каже нам просити Пресвяту Владичицю, щоб супроводжувала нас особливо у годину смерті: *“Молися за нас грішних тепер і в годину нашої смерті”*.

Багато великих переживань пізнає умираючий, чи то через докори сумління, чи зі страху перед судом, що наближається, чи з непевності у вічному спасінні. Саме тоді пекло озброюється в особливий спосіб і докладає великих зусиль, щоби здобути душу, яка переходить у вічність. Адже знаємо добре, що має мало часу, і, якщо в тій хвилі її не здобуде, втратить її назавжди. *“Спустився до вас диявол із лютістю великою, знаючи, що короткий час має”* (Од. 12, 12). Злий дух, котрий звичайно кусав душу при житті, у момент смерті вже не сам її притримує, а закликає на допомогу своїх приятелів (...).

Оповідують про св. Андрія з Авелліно, що в момент смерті його прийшло спокушати багато злих духів; у хвилину скону він мусив вести таку запеклу боротьбу з пеклом, що навколо нього всі монахи тремтіли від жаху. Обличчя його страшно напружилось і стало зовсім чорним; його тіло дрижало і корчилось; з очей плили потоки сліз, тоді він різко потряс головою – усе це були знаки жажливої боротьби, на яку його викликало пекло. Присутні плакали зі співчуття, стали ревніше молитися, одночасно тремтіли зі страху, бачачи, що так вмирає свята людина. Єдине втішало: Андрій повертав очі до образу Марії, ніби шукаючи в Неї допомоги. Згадали собі, як він кілька разів за життя розповідав, що Марія буде для нього прибіжищем у годині смерті. Нарешті сподобилося Богові закінчити цю боротьбу славною перемогою. Тремтіння тіла припинилось, обличчя набрало нормального вигляду і барв, а очі святого спочили на образі Матері Божої. Він побожно поклонився Марії (правдоподібно, Вона йому появилась), дякуючи Їй за допомогу. Через хвилю з виразом небесної радості він спокійно віддав свого духа у Її руки. У той саме час одна із умираючих монахинь звернулась до сестер, що були навколо неї: *“Промовте одне “Богородице Діво”, бо саме у цю хвилю помер святий (...).”*

Як запевняє св. Бонавентура, Марія посилає св. Архангела Михаїла зі всіма ангелами на допомогу Соїм помираючим слугам, аби їх обороняли від сатанинських спокус і забирали із собою душі, які довго в особливий спосіб Їй поручались (...).

Який ти будеш щасливий, брате, якщо, перебуваючи при смерті, побачиш себе зв’язаним солодкими узами любові з Марією! Вірячи в запевнення про твоє вічне спасіння, вони тобі дадуть

оцінити при смерті той добрий спокій, який буде для тебе початком вічного спочинку. У своїй книзі про досконалість о.Бінетті розповідає, що коли він був при смерті одного великого почитателя Марії, почув, як він заволав: “О мій тату! Якби ти бачив, який я щасливий, що служив Матері Божій! Не можу виповісти радості, яку відчуваю у цю хвилину”. О. Суарез віддавав Марії особливу честь і казав, що віддав би всі свої знання за промовляння одного “Богородице Діво”. Коли вмирав, уживав із радістю: “Не думав, що так солодко вмирати”. І ти, мій дорогий читачу, без сумніву, переживеш таку радість і задоволення, якщо в хвилину смерті згадаєш собі, що любиш Марію, ту добру Матір, яка напевно дотримується вірності Своїм дітям, якщо тільки вони вміють вірно почитати Її чужими, відмовлянням вервички, постами, частою вдячністю і поклонінням, а також прибіганням під Її опіку.

Навіть пам’ять про давні гріхи не відбере від тебе тієї втіхи, якщо віднині будеш старатися жити добре і служити найулюбленішій і найласкавішій Владичиці. Диявол напевно буде тебе атакувати і спокушати, аби привести до розпачу, але Вона додасть тобі сили і прибуде в годину смерті, щоб допомогти. Св. Петро Даміан оповідає про свого брата Марина, що, хоч він допустив важкий гріх, швидко опам’ятався і став перед образом Марії віддати себе в Її неволю; на знак того обвив собі шию ремнем і сказав: “Владичице моя, дзеркало чистоти, оце я, бідний грішник, образив Бога і Тебе гріхом проти чистоти. Не знаю, як це виправити; віддаю себе Тобі в неволю; оце стою перед Тобою і віддаю себе Тобі як невільник. Прийми мене, бунтівника, і не відкидай”. Потім поклав перед іконою якусь суму грошей і пообіцяв платити їй щорічно як данину на знак свого підданства. За якийсь час Марин захворів і був близько до смерті. Перед сном заволав до тих, що були коло нього: “Встаньте, встаньте, віддайте честь моїй Владичиці. Яка то ласка для мене, Царице небес, що Ти прийшла відвідати Свого бідного слугу. Поблагослови мене, Владичице, і не дозволяй, щоб мене було погублено, а захисти мене Своєю присутністю”. У тій хвилі до світлиці зайшов його брат Петро. Марин розповів йому, що прийшла Марія і поблагословила його. Поскаржився також, що присутні не віддали Їй належної честі. Невдовзі після цього віддав свого духа Богові. Так і ти вмиратимеш, мій дорогий читачу, якщо будеш вірний Марії, хоча б і мав у минулому нещастя образити Бога. Вона тобі випросить солодку і спокійну смерть.

А якщо колись тебе огорне боязнь при вигляді допущених гріхів, Вона тобі додасть надії, а навіть прийде, щоб бути присутньою під час смерті, як то учинила, коли вмирав Адольф, граф з Гольштину. Як розповідають хроніки, Адольф покинув світ і вступив до Ордену св. Франциска. Жив великою любов’ю до Марії. Будучи близько до смерті, роздумував про своє давнє життя, яке провадив у світі, розважав про суворість Божого суду, і думки ті наповнили його тривогою перед смертю і боязню за спасіння. Тут же йому появилася Марія (бо не вміє Вона спочивати, коли терплять Її слуги) у супроводі багатьох святих. Приблизилася до вмираючого і, додаючи йому відваги, так звернулася до нього: “Адольфе мій найлюбіший, Ти – мій, віддай себе Мені, чому ж ти боїшся смерті?” Слуга Марії вирішив послухати Її, тривога минула, і він помер у великому спокої і радості.

Будьмо, отже, з добрими думками, незважаючи на всі наші гріхи, і сподіваймося, що Марія прийде до нас у хвилину смерті, аби нас потішити Своєю присутністю, якщо решту життя будемо Їй служити з любов’ю. Наша Цариця сказала те саме св. Мехильді і пообіцяла їй, що буде при смерті всіх Своїх почитателів, що Їй вірно служили за життя. О Боже! Яка то буде для нас утіха у тій останній хвилині, у якій справа нашого спасіння має розв’язатися, коли побачимо біля Себе Царицю Небес, яка стоїть при нас і втішає обітницею Своєї опіки! Численні приклади, записані в книгах, крім тих, які я оповів, свідчать про те, що Марія у хвилі смерті часто навідує Своїх почитателів. Ласка та припала на долю св. Клари, св. Фелікса-капуцина, св. Клари з Монтефалько, св. Терези (Великої, – *прим ред.*), св. Петра з Алькантари. О Крассет розповідає, що Марія д’Ойгніс бачила Пресвяту Владичицю коло ліжка однієї побожної вдови з Віллемброку. Та хвора мала дуже високу температуру – Пресвята Владичиця стала коло неї, втішила і охолодила повієм віяла.

Закінчуємо цей розділ ще одним прикладом, що є свідченням того, яку сердечну любов виявляє Марія до Своїх дітей у час смерті.

Приклад

Св. Йоан Божий мав велику набожність до Пресвятої Владичиці, і коли зближався його час смерті, очікував Її відвідин. Але Вона не приходила, і він був дуже сумний, навіть нарікав. Коли ж надійшла та хвилинка, появилася Божа Мати і, докоряючи йому за брак віри, відізвалася до нього лагідними словами, які завжди додають надії Її почитателям: “Йоане, Я не покидаю в такі хвилини Своїх слуг”.

Ніби тим хотіла сказати: “Дорогий Йоане, що ж ти собі думаєш? Чи ж Я могла тебе покинути? Чи ти не віриш, що в годину смерті не покидаю Своїх почитателів? Я не прийшла раніше, бо ще не настала визначена хвилина; тепер, коли та година вибила, Я прийшла до тебе. Ходімо до Неба”. Незадовго по тім святий помер, і його душа полетіла до Неба хвалити навіки найулюбленішу Царицю.

Молитва

О Мати моя найдорожча, якою ж буде смерть такої нещасної людини, як я? Коли думаю про ту страшну хвилину, в котрій маю вмерти і стати перед Божим судом, а при цьому згадаю, що стількома гріхами я заслужив собі вирок суду, то тремчу, соромлюся і побоююся за своє вічне спасіння. О Маріє, у Крові Ісуса і в Твоєму заступництві моя надія. Ти – Цариця Неба, Владичиця світу, Мати Божа. Ти насправду піднесена до найвищої гідності, але Твоя велич не віддаляє нас від Тебе, радше схиляє Тебе до милосердя над нещасними. У світі той, хто досяг якихось вершин, відходить і навіть не хоче дивитися на своїх давніх приятелів з нижчого стану. Так не чинить Твоє шляхетне і повне любові Серце: чим більше бачиш у нас нещастя, тим більше думаєш, як нам допомогти. Ще ми лиш починаємо Тебе призивати, а Ти вже спішиш із поміччю, а навіть випереджуєш наші молитви Своїми ласками; втішаєш нас у печалі, віддаляєш бурі, гроиш ворогів, словом – не оминаєш жодної можливості, щоб засвідчити нам доброту.

Нехай завжди буде благословенна та Божа творча рука, яка з’єднала у Тобі такий маєстат з такою чуйністю, таку гідність з такою великою любов’ю. Дякую за це неустанно моєму Господеві і радуюсь з цього, адже у Твоєму щасті перебуває і моє щастя. О Потішителько засмучених, порадуй опечаленого, який Тобі поручається. Сумом мене наповняють докори сумління, які обтяжені стількома гріхами; я не певний, чи гідно за ними жалую. Так само у всьому, що роблю, спостерігаю стільки помилок і недосконалостей, пекло чигає на мою смерть, аби мене осудити, а Божа справедливість жадає винагородження. Мати моя, що станеться зі мною? Якщо Ти мене не порятуєш – згину. Що мені скажеш? Чи захочеш мені допомогти? О Владичице милосердя, втіш мене, випроси мені правдивий жаль за гріхи, випроси сили, щоби я виправився і відтепер вірно служив Богові. А коли наблизиться моя година смерті, о Маріє, Надіє моя, не опускай мене; підтримай мене тоді більше, як будь-коли, і додай надії, щоб я не впав у розпач при вигляді гріхів, які сатана поставить перед моїми очима.

О Владичице моя, пробач сміливість мою, коли прошу, щоб Ти прийшла втішити мене Своєю присутністю. Так багатьом Ти виявила ласки, і я хочу їх отримати. Якщо сміливість моя така велика, то ще більша Твоя доброта, Ти шукаєш навіть найнещасніших, щоб прийти до них з допомогою. На неї покладаю свою надію! Нехай Твоєю вічною славою буде те, що Ти вирятувала із пекла ще одного нещасного, покараного за проступки, і що запровадила його до свого Царства. Сподіваюся, що там буду мати щастя складати біля Твоїх стіп подяки, благословити Тебе і любити навіки. О Маріє, чекаю на Тебе, не залишай мене без допомоги. Хай так станеться! Так. Амінь. Амінь.

Розділ 3 Надіє наша, радуйся

1. Марія – надія всіх людей

Сучасним еретикам важко перенести, що ми вважаємо і називаємо Богородицю нашою надією: “*Надіє наша, радуйся*”. Кажуть, що тільки Бог – надія людини і що Він проклинає кожного, хто покладає надію на створіння: “*Проклятий той, хто уповає на людину*” (Єр. 17, 5). “Марія, – твердять вони, – є створінням, а чи якесь створіння може бути нашою надією?” Так кажуть еретики, та попри це св. Церква хоче, щоби всі священики і монахи щоденно зверталися до Неї і від імені всіх вірних зивали до Марії з таким солодким звертанням: “*Надіє наша, надіє всіх, радуйся*”.

“У двоякий спосіб, – каже св. Тома, ангельський Доктор, – можемо покладати на когось надію: або безпосередньо, або через посередника”. Хто сподівається отримати благо від царя, покладає на нього надію як на володаря або надіється на міністра чи на його улюбленця як на посередника. Якщо одержує ласки від царя, але через посередництво його улюбленця, то може цілком слушно назвати

посередника своєю надією. Цар Небес, будучи безмежною добротою, незмірно прагне обдаровувати нас Своїми ласками. Оскільки Він потребує нашої віри, то, щоб її у нас збудити, дав нам за матір Свою власну Матір і наділив Її абсолютною владою, щоб підтримати нас. Господь хоче бачити, що ми на Ней уповаємо задля нашого спасіння і що ми від Ней сподіваємося всяких ласк. “Без сумніву, тих, хто вірить лише створінням, виключаючи Бога, – як то роблять грішники, які у пошуках людської приязні і ласки не бояться ображати Бога – Бог осуджує”, – як мовить пророк Єремія. Тим часом тих, хто надію покладає на Марію як на Матір Божу, котра може випросити ласку і вічне життя, тих Бог благословить і знайде в них уподобання. Адже Він прагне, щоби Її всі почитали – це велике Діло Його рук, яке само возлюбило Його на землі дужче, ніж всі люди та ангели.

“Отож ми слушно називаємо Пресвяту Владичицю нашою Надією, – так оповідає св. Роберт Беллярмін, – і сподіваємося отримати через Її заступництво те, чого ми не могли б отримати через власну молитву”. “Просимо Посередницю, – мовить Суарес, – про заступництво, аби Її гідність заступила нашу убогість. Якщо, – роздумує, – звертаємося до Марії з такою надією, то це не означає, що не віримо Богові, а чинимо це із-за власної недостойності”.

Свята Церква слушно називає Її Матір’ю святої надії (...); Матір’ю, яка будить у нас надію не тільки на здобуття земних дібр, бідних та недовговічних, а дібр незмірних, вічних, які належать до життя благословених у Небі. “Радуйся, надіє наша, – вітає Марію св. Єфрем, – радуйся, правдиве спасіння християн, допомоги грішників, обороно вірних і спасіння світу”. Св. Бонавентура називає Її єдиною нашою Надією після Бога. Св. Бернард підтверджує, що всі, хто прагне спасіння, можуть спастися через заступництво Марії, звертаючись до Ней так: “Владичице, не переставай оберігати нас і пригортати під покров Своєї опіки, бо після Бога не маємо жодної надії, крім Тебе”. Так само вчить нас св. Тома з Вілланова, називаючи Марію єдиним нашим прибіжищем, поміччю і охороною. Оце досконало мотивує св. Бернард: “Придивись, людино, до плану Бога, який його накреслив для того, щоби нам щедро уділити Своє милосердя. Постановивши визволити людей, Він уклав усю силу Відкуплення у руки Марії, аби Вона розпоряджалась за Своєю волею”.

Господь Бог наказав Мойсеєві, аби спорудив ковчег із чистого золота, і предрік, що з нього буде промовляти. “Спорудиш ковчег із щирого золота (...) і також віко (...) і говоритиму з тобою” (Вих. 25, 17 – 22). Один автор пише, що тим ковчегом є Марія, через яку Господь промовляє до людей і прощає нам, роздає ласки і добродійства. Ось чому – як зауважує св. Євгеній – Боже Слово перед вступом до лона Марії вислало до Ней Архангела з просьбою про дозвіл. Бог хотів, щоб таємниці Втілення світ завдячував ще й Пресвятій Владичиці. “Чому містерія Втілення не сталася б без згоди Марії? Тому що Бог хотів, щоб Вона була початком всяких дібр. Через Ней світ уже має і матиме усяке добро”. Усе добро, уся поміч, уся ласка, яку люди отримують і до кінця світу отримуватимуть, зумовлені посередництвом Марії. Через це слушно ззивав побожний Людвик Блозій: “О Маріє, яка ж Ти достойна любові і яка ласкава до тих, хто Тебе любить! Хто ж був би такий немудрий та нещасний, аби Тебе не любити?”

У непевності і сумнівах просвічуєш помисли тих, котрі до Тебе прибігають у своїх терпіннях, тих, хто довіряє Тобі, втішаєш у небезпеках, підтримуєш тих, хто до Тебе звиває. Після Свого Сина Ти правдиве спасіння Своїх вірних слуг. Радуйся, о надіє розпачливих, о прибіжище опущених. Маріє, яка Ти могутня: Твій Син, вшановуючи Тебе, тут же сповняє Твої просьби.

Св. Герман уважає Марію засобом здобуття всіх наших дібр і визволення від усяких нещасть. Він так до Ней молиться: “О моя Владичице, тільки Ти моя втіха, дана Богом, провідниця у моїй подорожі до звільнення з в’язниці, надія мого спасіння. Вислухай, благаю Тебе, мої просьби і змилуйся наді мною, моя Царице, моя втіхо, допомоги, надіє і сило моя”.

Отож св. Антонін слушно наводить цей фрагмент Книги Мудрості, що стосується Марії: “От і прийшли до мене з нею разом усі блага” (Мдр. 7, 11). “Оскільки Марія Мати і Дарувальниця всіх ласк, – каже він, – можна твердити, що всі ті, хто має до Цариці велику набожність, отримали разом з нею усі інші блага. Хто знайшов Марію, той знайшов усі блага, усі ласки і чесноти. Вона ж Своїм потужним заступництвом випрошує нам усе, чого потребуємо, аби були багаті на ласки. Сама нас повчас, що Їй належать усі скарби Бога, тобто Боже змилювання, аби його роздала Своїм почитателям: “Багатство й слава в Мене, постійні блага і справедливість, (...) щоб дати блага тим, які Мене люблять, щоб наповнились їхні скарбниці” (Пр. 8, 18, 21). Тому св. Бонавентура нагадує нам, щоб ми завше звертали очі на руки Марії, бо через Її заступництво отримуємо те, чого прагнемо.

Скільки-то гордих людей стало покірними завдяки набожності до Марії, скільки гарячкових – лагідними, скільки сліпих отримало світло, скільки розпачливих – надію, скільки грішників – спасіння! Сама Марія це оповідала, коли в домі Єлизавети заспівала чудовий Свій гімн: *“Бо Він зглянувся на покору рабині Своєї; ось бо віднині Мене благословлятимуть усі роди”* (Лк. 1, 48). “Так, Маріє, – повторює св. Бернард, – усі народи називають Тебе благословенною, бо Ти всім народам дала життя і славу, бо в Тобі грішники знаходять прощення, а праведні витривалість у ласці Божій”. Ланспергій вкладає це зізнання в уста Ісуса: “О люди, бідні діти Адама, що живете серед стількох ворогів і нужд, старайтеся особливо почитати Матір Божу і Матір нашу, бо Я дав вам Марію як узірєць, щоб ви від Неї навчилися, як маєте жити; зробив Її вашою втіхою, щоб ви у Неї шукали охорони в нещастях. Свою (духовну) Сестру Я вчинив власне такою, щоби Її ніхто не боявся і не барився шукати в Неї порятунку. Через це Я дав Їй таке ласкаве і милосердне Серце, яке не погорджує ніким з тих, котрі шукають помочі, воно не вміє відмовити тим, хто просить про ласку. Перед усіма розкриває покров Свого милосердя і не допустить, аби хтось відійшов від Неї без утіхи”. Нехай буде благословенна і обожнювана безмірна доброта нашого Бога, який велику Матір і оборонницю зробив такою чутливою і милосердною до нас.

О Боже, яка ж велика віра переповнює св. Бонавентуру, замилюваного найулюбленішим нашим Відкупителем Ісусом і наймилосерднішою Владичицею нашою Марією. Він так сказав: “Що б Бог мені не призначив, то твердо знаю, що Він не може покинути душу, яка любить і шукає Його цілим серцем. Тому огорну Його своєю любов’ю і, поки мене не поблагословить, доти не покину Його. А Він не зможе відійти від мене. А якщо я нічого іншого не зможу зробити, принаймні сховаюся в Його Ранах і буду в них перебувати, щоб мене забрав з Собою. А якщо Відкупитель через мої гріхи відкине мене від Своїх стіп, кинуся до ніг Його Божої Матері і перебуватиму поруч з Нею, поки Вона не випросить мені прощення. Адже Мати милосердя ніколи не може і не могла без хвилювання дивитися на наші біди, не прагнучи тут же допомогти нещасним, котрі в Неї шукають порятунку. Коли навіть не буде зобов’язана, то із милосердя не перестане благодіяти Сина, щоби мені простив”.

“Зглянься, – закінчимо із Евтимієм, – зглянься над нами, о наймилосердніша наша Мати, Своїми милостивими очима: адже ми – слуги Твої і на Тебе покладаємо всі наші надії”.

Приклад

Св. Георг Великий, Папа, розповідає про одну дівчину на ім’я Муза, яка відзначалася надзвичайною набожністю до Пресвятої Владичиці. Коли вона одного разу через поганій приклад приятельок опинилася у небезпеці – їй загрожувала втрата невинності, перед нею появилася Марія в оточенні багатьох святих дівчат і сказала: “Музо, чи хочеш належати до цього кола?” А коли Муза ствердно відповіла, Марія мовила: “Добре! Одійди від своїх приятельок і належно підготуйся, бо за місяць прилучишся до нас”. Муза розповіла про своє об’явлення і виконала все, що їй доручила Божа Мати. Через тридцять днів захворіла, і тоді знову їй появилася Марія: кликала її до Себе. Муза, відповівши: “Вже йду, Владичице”, спокійно заснула у Бозі.

Молитва

О Мати святої любові, життя, прибіжище і надіє наша, Ти добре знаєш, що Твій Син Ісус не хотів бути тільки нашим оборонцем перед Предвічним Отцем, Він прагнув, аби й Ти зверталася до Нього, просячи про Боже помилування. Постановив, що Твої молитви мають нам допомагати у спасінні, і дав їм таку силу, що можеш усе випросити. Я, бідний грішник, звертаюся до Тебе, Надіє нещасних. Сподіваюся на спасіння, о Владичице, через заслуги Ісуса і Твоє заступництво. Я впевнений у цьому. А навіть коли моє спасіння було б в моїх руках, то переклав би його на Тебе, бо вірю більше Твоєму милосердю й опіці, ніж усім своїм учинкам. Мати і Надіє моя, не покидай мене, хоч на Твоє милосердя не заслуговую. Споглянь на мою нужденність і змилуйся наді мною, допоможи мені й ізціли мене. Визнаю, що чимало разів своїми гріхами відкидав я світло і допомогу, яку Ти випросила у Господа, але ж милосердя Твоє до нещасних і влада, якою Тебе наділив Бог, перевищують кількість і силу всіх моїх несправедливостей. Знає про це Небо і земля: той, ким опікуєшся, не загине. Нехай усі про мене забудуть, лише б Ти про мене пам’ятала, о Мати Всемогутнього Бога. Скажи Богові, що я – Твій слуга, розкажи Йому, що Ти мною опікуєшся, і я буду спасений. О Маріє, Тобі вірю; моя надія живе, з нею хочу і сподіваюся вмерти, а тому завжди повторюю: “Єдина моя надія – Ісус, а після Ісуса – Марія”.

2. Марія – надія грішників

Бог, творячи Землю, зробив два тіла, що світять: одне велике, а саме – сонце, щоб світило вдень, друге менше, щоб розганяло темноту ночі (*пор.* Бут. 1,16). “Сонце, – як каже кардинал Гуго, – було образом Ісуса Христа, бо Його світло радує всіх праведних, що живуть у променях ласки Божої; а місяць відображає Марію, бо Вона є світлом для грішників, що застрягли у ночі гріха”. Якщо Марія – спасительний місяць для бідних грішників, то що повинна робити людина, – запитує Папа Іннокентій III, – яка загрузла у ночі гріха?” На це він відповідає так: “Якщо хтось утратив світло сонця, марнуючи ласки Божі, то повинен звернутися до місяця; хай благає Марію, а Вона дасть йому світло, аби пізнав своє нещасне становище, а також додасть йому сили, щоб вийти з нього”. Св. Методій твердить, що дякуючи молитвам Марії, щохвилини навертається множество грішників.

З-посеред імен, якими свята Церква почитає Пресвяту Матір у литіях до Неї, найбільше віру у серцях грішників наповнює таке: “*Прибіжище грішників*”. У давні часи на ізраїльській землі існували міста (так зв. міста втечі), в яких могли заховатися злочинці: там звільнялися від заслуженої кари*. Сьогодні на карті вже нема таких міст; маємо лиш одне таке “місто”, і це – Марія. Саме про Неї говорить Святе Письмо: “*Преславні речі говорять про тебе, місто Божє!* (Пс. 87, 3). Однак існує різниця між Марією і тими ізраїльськими містами втечі: не для всіх злочинців і не за всякі провини узаконено в них прибіжище, а під омофором Марії можуть знайти притулок всі грішники. Навіть якщо вони допустили великі гріхи, того досить, аби до Неї прибігали. Тому св. Йоан Дамаскин укладає в уста Марії такі слова: “Я прибіжище для тих, хто до Мене приходить”.

Достатньо звернення до Неї. Якщо вже грішник увійде в це місто, не муситиме навіть просити про зцілення: “*Збирайтесь та ходімо у міста-твердині*” (Єр. 8,14). Таким містом-твердиною, за Альбертом Великим, є Пресвята Владичиця, бо Вона повна ласки і хвали (...). Через те, що не маємо відваги самі просити прощення, нам достатньо увійти до того міста втечі, а Марія промовлятиме і молитиметься за нас. Ось чому один автор заохочує всіх грішників, щоби ховалися під омофор Марії. Ось його слова: “Утікайте, о Адаме, Єво і ви всі, їхні діти, ви, хто Бога образив; утікайте, щоб сховатися на лоні доброї Матері. Чи ж не знаєте, що Вона єдине місто втечі і єдина надія грішників?” Св. Августин ще раніше називав Її так: “Єдине прибіжище грішників”.

Майже так само і св. Єфрем промовляє до Марії: “Ти єдина заступниця грішників і тих, хто ніде не може знайти допомоги. Радуйся, Прибіжище і охороно грішників; у Тобі єдиній вони можуть знайти порятунок”. Це ж хотів виразити Давид у такому фрагменті: “*Господь мене сховає у Своїм наметі у день недолі*” (Пс. 27, 5). Бо що ж є, власне, наметом Божим, як не Марія? Вона – Притулок, збудований Богом, до котрого лише Він ходить, аби сповняти великі таємниці Відкуплення людини.

Ось чому св. Василій каже, що Бог дав нам Марію, аби в Ній, ніби в якомусь народному шпиталі, були прийняті всі хворі, позбавлені будь-яких засобів утримання. Отож тепер запитую, хто передовсім має право бути прийнятим у шпиталь для убогих? Чи ж не найубогіші і найхворіші? Тому ті, найбідніші, найбільше позбавлені заслуг, які більше терплять, обтяжені власними гріхами, мають ще більше право звизвати до Марії: “Владичице, Ти – охороно бідних і хворих, отже, мене не відкидай, бо я, будучи біднішим від інших і хворим, тим паче маю право, аби Ти мене прийняла”. І промовляймо ще до Неї зі св. Томою з Вілани: “О Маріє, окрім Тебе не можу знайти жодного іншого захистку. Ти єдина надія, якій ми поручаємо наше спасіння; Ти єдина Заступниця у Господа Ісуса, до Тебе всі звертаємося”.

В об’явленнях св. Бригіди Марія названа Зіркою, що сходить перед сонцем. Можемо з цього зробити такий висновок: якщо у якійсь грішній душі народиться набожність до Матері Божої, це незаперечний факт, що невдовзі прийде до цієї душі Бог і збагатить її Своїми ласками. Св. Бонавентура, бажаючи пробудити в грішників віру в опіку Марії, просить нас уваяти буремне море. Грішники випали з корабля ласки Божої, докори сумління і боязнь Божої справедливості кидають їх на всі боки; вони zostалися без світла і провідника, невдовзі втратили всяку надію і впали у розпач. Але Господь указав на Марію, яку повсюдно називають Зіркою моря, і так до них промовив: “Бідні грішники, ті, хто стоїть над берегом розпачі, не тратьте надії, піднесіть очі на ту прекрасну зорю, відпочиньте і наберіться відваги. Вона врятує вас від цієї бурі і допровадить до порту спасіння”.

Так уважав і св. Бернард: “Якщо не хочеш бути втопленим під час бурі, звернися до Зірки, поклич на поміч Марію. Вона – єдине прибіжище (за Блозієм) для тих, хто образив Бога, для спокушених і пригнічених. Мати Милосердя дарує ласку і насолоду не лише праведним, а й грішникам і тим, хто

огорнений розпачем. Як тільки побачить, що до Неї прибігають, і пізнає, що щиро шукають Її допомоги, тут же їх вирятує, прийме і випросить прощення у Сина. Ніким не погорджує, навіть якщо це найнещасніші, нікому не відмовляє у Своїй опіці, а також усіх утішає: хто лиш до Неї взиває, тут же спішить до нього з допомогою. Своєю ніжністю Вона часто привертає грішників до Себе через набоженство і будить їх, навіть дуже далеких від Бога і тих, що застрягли у сні гріха. У такий спосіб Вона підготовляє їх до прийняття Божої ласки і чинить їх гідними вічної слави. Бог дав Своїй улюбленій Доні таке чутливе і милосердне Серце, що ніхто не повинен Її боятися просити у Неї допомоги. Тобто – так закінчив побожний Її почитатель – це неможливо, аби загубився той, хто почитає Матір Божу ревно і покірно (...).

“О грішнику, – заохочує св. Василій, – не трать віри, а прибігай до Марії у всіх своїх потребах і приймай Її допомогу, бо Вона завше готова підтримати тебе; адже Бог хоче, щоб Вона помагала усім і в будь-якій потребі”. Мати Милосердя так сильно прагне рятувати грішників, і то навіть найбільших, що Сама вишукує їх, аби прийти їм на допомогу; а якщо вони до Неї прибігають, уміє поєднати їх з Богом”.

Ісаак зажагнув раз поживи із лісової звірини і сказав Ісавові, що за це вділить йому благословення (див. Бут. 27); Ревека хотіла, щоб це благословення отримав молодший син Яків. І доручила йому принести двох козлят, бо мала намір догодити смакові Ісаака. Св. Антонін говорить, що Ревека була прообразом Марії. “Припровадьте Мені грішників (їх втілення – козлята), – взиває Марія до ангелів, – а Я їх так “приправляю”, і то власним жалем і доброю постановою, що стануть милими Моему Господеві”. А монах Францоне, роздумуючи над цим, твердить, що Марія так уміє тих козлят приправити, що вони не тільки за смаком як олені, але навіть їх перевершують.

Сама Пресвята Владичиця оповідала св. Бригіді, що нема на світі грішника, навіть вороже настроєного проти Бога, якого не могла б з Ним поєднати і збагатити наново ласкою, якщо він тільки до Неї прибігає і благає про допомогу. Ця ж свята якось чула, як Марія говорила до Ісуса, що Вона готова випросити ласку Божу навіть для Люципера, якщо він упокориться і попросить про допомогу. Той гордий дух ніколи не упокориться і в Марії не попросить підтримки, але якби це було можливо, Пресвята Діва з певністю змилосердилася б над ним і в силу Свого заступництва випросила б йому прощення і спасіння. А що це неможливе у випадку із сатаною, то можливе для грішників, що прибігають до Матері милосердя.

І Ноїв ковчег був прообразом Марії: як у ньому врятувалися всі звірята, так під покровом Марії перебувають усі грішники, які через свої тілесні гріхи, а властиво злочини, подібні до звірів. Але тут є певна різниця: звірята, які увійшли до ковчегу, zostалися і надалі звірятами – вовк залишився вовком, тигр тигром, – а під покровом Марії вовк стає ягням, а тигр – голубом. Св. Гертруда бачила одного разу Марію з розгорненим омофором, а на його краях зауважила багато різних диких звірят: леопардів, левів, ведмедів. Пресвята Мати не тільки їх не відганяла, а пригортала і ласкала. Ця свята зрозуміла, що тими дикими звірятами є нещасні грішники. Марія приймає їх з насолодою і любов'ю, якщо лише звертаються до Неї.

Тому слушно говорить св. Бернард до Марії: “Ти не погордуєш жодним грішником, що прибігає до Тебе, хоч який би він був нечистий та огидний. Якщо тільки позве Тебе на допомогу, не забаришся простягнути Свою милосердну руку і витягнути його з прірви розпачу. Нехай навіки буде прославлений Бог, який, о найулюбленіша Маріє, створив Тебе такою солодкою і ласкавою навіть для найнещасніших грішників. Бідний, хто Тебе не любить, хто може до Тебе прибігати, а Тобі не довіряє. Осуджений, хто у Марії не шукає захисту. Хто ж був осуджений, якщо до Тебе звернувся?”

Читаємо у Книзі Руті (2, 3), що Вооз дозволив молодіці на ім'я Рут збирати колоски, які залишили на його полі жниварі. “Як Рут знайшла ласку в очах Вооза, так Марія, – каже св. Бонавентура, – знайшла ласку у Господа і Її можна збирати колоски, які полишили зневірені; жниварями є євангелійні трудівники, місіонери, проповідники і сповідники, які своєю працею збирають і притягають душі для Бога”. Але є душі, такі збунтовані і затверділі, яких і вони полишають. Єдина Марія має такий привілей, що Своїм потужним заступництвом рятує колоски, що вони залишили. Але ж які бідні ті, хто не дозволяє ласкавій Владичиці себе “зібрати”! Вони очевидно погублять себе й будуть засуджені. Однак щасливий той, хто звертається до доброї Матері. “Нема на світі, – оповідає Блозій, – такого великого і порочного грішника, котрим би Марія погордувала і котрого б від Себе відштовхнула. Якщо лише попросить Її про допомогу, добра Мати зажадає і вмітиме поєднати його із Сином і випросити для нього вічне спасіння”.

Слушно, о моя найулюбленіша Царице, св. Йоан Дамаскин звертається до Тебе, називаючи Тебе надією розпачливих. Слушно так само св. Вавринєць Юстиніан називає Тебе надією злочинців, св. Августин – єдиним прибіжищем грішників, св. Єфрем – безпечним портом для жертв морської катастрофи (...). Нарешті слушно св. Бонавентура нагадує тим, хто у розпачі, аби не губили надії. Повний радості і любові, він звертається до Марії і з почуттям уживає: “О Владичице, хто ж би на Тебе не покладав надії, коли Ти підтримуєш навіть тих, хто у розпачі? Не сумніваюся зовсім, – додає, – що отримаємо від Тебе, що тільки захочемо, якщо тільки до Тебе прибігатимемо. Отож Тобі повинен вірити той, хто втратив надію” (...).

Приклад

Св. Антонін оповідає про одного грішника, якому певний період часу здавалося, що він стоїть перед Божим Судом: сатана його оскаржував, Марія захищала. Ворог подав цілий аркуш його гріхів, які, покладені на шальки Божої справедливості, значно переважили його добрі вчинки. І що ж тоді зробила його велика Захисниця? Простягнула Свою милосердну руку, поклала її на другу шальку і добила того, що вона перехилилася на користь її почитателя. Таким чином дала йому зрозуміти, що випросить йому прощення, якщо змінить своє життя. І той грішник навернувся після того видіння, і розпочав нове життя.

Молитва

Поклоняюся, о найчистіша Владичице Маріє, перед Твоїм Пресвятим Серцем, яке було розкішшю і відпочинком Бога, Серцем, повним покори, чистоти і Божої любові. Оце я, нещасний грішник, приходжу до Тебе із серцем, покритим брудом і ранами. О Мати милосердя, не погорди мною через мою вину: нехай ця провина прихилить Тебе до більшого милосердя і прагнення допомогти мені. Не шукай в мені ані чеснот, ані заслуг. Я погублений і заслужив собі пекло. Поглянь, прошу Тебе, на віру, яку до Тебе маю і на моє бажання виправитися. Глянь на те, що для мене зробив і витерпів Господь Ісус, і після цього погляду мене залиши, якщо будеш на це здатна. Згадай усі терпіння Христа: холод, який пізнав у стаєнці, утечу до Єгипту, пролиту кров, труд, сум, смерть заради мене у Твоїй присутності. Через любов Ісуса старайся мене зцілити. О Мати моя, не хочу і не можу боятися, що мене покинеш, коли до Тебе прибігаю і благаю про допомогу. Якби я того боявся, причинив би кривду Твоєму милосердю, що шукає бідних, аби їм допомогти. Владичице, не відмовляй у милосерді тому, котрому Господь Бог не відмовив у Своїй Крові. Але заслуги Його Крові не стануть мені в пригоді, якщо Ти не заступишся за мене перед Богом: на Тебе покладаю надію на спасіння. Не прошу в Тебе багатства, захисту або інших земних багатств; прошу Тебе лише про ласки Божі: любов до Твого Сина, сповнення Його святої волі, врешті про Небо, щоб я міг Його там любити вічно. Чи ж це можливо, щоб Ти мене не вислухала? Але ні. Ти мене вислухала, у це вірю, і Ти вже за мене молишся, вже випрошуєш мені ласки, про котрі благаю, уже мене приймаєш під Свою опіку. Мати моя, не опускай мене і молися, молися за мене, допоки не побачиш мене, спасеного, в Небі, що хвалить Тебе біля Твоїх стіп і прославляє навіки. Амінь.

Розділ 4 До Тебе взиваємо ми, вигнані сини Євині

1. Готовність Марії нести допомогу Своїм почитателям

Ми, бідні люди, діти нещасної Єви: перед Богом тяжіє над нами та сама вина і тією самою карою ми покарані. Тулимося на тій долині сліз, далеко від нашої вітчизни, плачучи і страждаючи через множество терпінь тіла і душі. Та щасливий, хто у цій біді часто звертається до Потішительки світу, Прибіжища грішників, Божої Матері; щасливий, хто побожно до Неї звертається і молиться! “Благословенний чоловік, що Мене слухає, що день-у-день біля дверей Моїх чуває” (Пр. 8, 34). “Щасливий, – каже Марія, – хто слухає Моїх порад і постійно перебуває під крилом Мого милосердя, просячи Мого заступництва і помочі!”

Свята Церква виразно навчає нас, своїх дітей, з якою сердечністю і вірою ми повинні постійно звертатися до улюбленої нашої Опікунки; наголошує нам, щоб ми особливо почитали Марію. Стільки є свят протягом року на Її честь, проте прагнемо, щоб кожен тиждень один день присвячували Її культові. Церква також доручає всім священикам і монахам, щоб під час св. Літургії кожного дня зверталися до Неї від імені своїх вірних, і наказує три рази на день усім вірним вітати Її на звук дзвону, що закликає до молитви. Волю св. Церкви пізнаємо власне під час різних народних лихоліть. Вона тоді заохочує Божий народ шукати допомогу Марії в дев'ятницях, молитвах, прощах до місць Її об'явлень або ікон. Саме цього очікує від нас Марія: щоб ми до Неї зверталися з молитвою і благанням. Це не означає, що Вона хоче у нас вижебрати дрібки хвали і почестей, бо вони дуже малі у порівнянні з тим, на що Вона заслуговує. Марія хоче в той спосіб збільшити у нас віру і набожність до Неї, щоб Вона могла уділити нам більше допомоги і втіхи. Св. Бонавентура оповідає, що Пресвята Владичиця шукає тих, хто до Неї прибігає з почитанням і побожністю; тих любить, годує і приймає як дітей.

На думку цього ж святого, Рут була прообразом Марії, бо ім'я її означає “Видюча” і “Поспішаюча”, адже Марія, як тільки побачить наше нещастя, тут же у Своему милосерді поспішає нам на допомогу. Новаринус додає, що прагнення Марії нам допомогти не зважає на жодну затримку: позаяк Вона не скупий сторож Своїх ласк, а Мати милосердя, то не може втриматися, щоб тут же не роздати Своїм слугам скарби Своєї щедрості.

І з якою охотою спішить Марія на допомогу тим, хто Її взиває! (...). Милосердя Марії розливається на всіх, хто Її просить, навіть якщо відмовляють тільки одне “Слався, Маріє!” Тому, – на думку Новаринуса, – Марія не біжить, а радше летить на поміч тим, хто Її призиває. “Коли Марія виявляє милосердя, то чинить так, як Бог, який тут же спішить з допомогою до тих, хто Його призиває, бо цілком вірний виконанню даної обіцянки: *“Просить і дасться вам”* (Йо. 16, 24). Так само чинить Марія: коли до Неї хтось узиває, Вона тут же його підтримує.

Отож можемо уявити, хто та Жінка, про яку оповідає в Одкровенні св. Йоан (Од. 12,14). Там сказано, що Їй дано два орлиних крила, щоб могла відлетіти в пустелю. Рібера пише, що тими крилами є любов, з якою Марія неустанно прагне до Бога. А бл. Амадей тлумачить цей текст дещо по-іншому, дуже близько до нашого твердження. На його думку, ці орлині крила означають швидкість, з якою Марія весь час спішить на допомогу Своїм дітям, а ця швидкість велика, більша навіть за швидкість лету серафимів.

Це співзвучне з тим, що каже св. Лука у своїй Євангелії. Коли Марія йшла відвідати Єлизавету, аби обдарувати її дім незліченними ласками, не йшла дорогою поволі, а спішно: *“Марія вибралася і пішла з поспіхом в дорогу”* (Лк. 1, 39).

(...) Марія підтримує Своїх почитателів ще більше, ніж інші святі. Вона гаряче прагне всіх утішити, і тільки хтось покличе Її, тут ж приймає з ласкавістю його просьби і спішить йому на допомогу. Св. Бонавентура цілком слушно називав Марію Спасительською тих, хто Її призиває; цим хотів сказати, що для досягнення спасіння досить звернутися з проханням до Матері Божої. Вона, за Річардом від св. Вавринця, завше готова підтримати тих, хто до Неї звертається; Бернард з Бустісу запевняє, що ця Цариця з прекрасними думками більше прагне нам засвідчити Своє добродійство, ніж ми прагнемо його отримати.

Коли шукаємо допомогу у стіп Марії, навіть незліченна кількість наших гріхів не повинна відбирати в нас віри. Вона – Мати милосердя, а милосердя можна виявити власне тоді, коли є можливість утішити нещасних. Добра мати не відмовляється доглядати дитину, уражену проказою, хоч це важко і вимагає перемоги над самим собою. Так само і наша добра Мати – як зауважує Річард від св. Вавринця – не покине нас, якщо до Неї звернемося, хоч навіть наші гріхи, від котрих хоче нас вилікувати, надзвичайно гидкі. Власне це хотіла висловити сама Марія, коли об'явилася св. Гертруді у покривалі, розкритому для всіх, хто до Неї прибігає. Свята тоді ж розповіла, як усі ангели надзвичайно ревно стараються охороняти почитателів Марії від пекельних нападів.

Зрештою, милосердя і любов Матері до нас така велика, що Вона навіть не чекає на наші просьби, а сама поспішає нам на допомогу. *“Хто Її прагне, тим Вона наперед дає Себе пізнати”* (Мдр. 6, 13). Св. Анзельм вважає, що ці слова стосуються Марії, і твердить, що Вона прибігає до тих, хто потребує Її помочі. Отож бачимо, скільки Божих ласк випрошує нам Марія, якщо про них Її просимо (...). Так турбується про наше благо, що, коли цього потребуємо, випереджує наші просьби і поспішає нам на допомогу раніше, ніж до Неї звертаємося. Причина в тому, за Річардом від св. Вавринця, що Серце

Марії так переповнене милосердям, що, тільки довідавшись про наші потреби, відразу уділяє “молоко” Свого милосердя. Ласкава Владичиця не може чути про чинсь біду і не поспіштити на допомогу.

Велике милосердя, яке почуває Марія, дивлячись на нашу біду, схиляє Її до втішання і допомоги нам навіть тоді, коли не просимо Її про це; спостерігаємо на весіллі в Кані за життя Марії на нашій землі (Йо. 2, 3). Милостива Мати зауважила клопіт молодят, коли вони з болем і соромом побачили, що бракує вина для гостей. Непрошена, а тільки спонукана турботою Свого милосердного Серця, яке не може дивитися без співчуття на біди інших, Вона благала Сина, аби поміг цій родині, вказуючи Йому з простотою на їхні потреби: “Уже не мають вина”. Тоді Господь, аби їх втішити, а ще більше, аби виконати бажання милостивого Серця Матері, вчинив чудо і перемінив воду на вино. Новаринус робить такий висновок: “Якщо Мати, хоч Її про це й не просимо, так охоче допомагає нам у потребах, то з якою охотою Вона втішає тих, хто до Неї взиває і просить про допомогу?”

А якщо ще хтось переживає, чи Марія його підтримає, коли до Неї звернеться, нехай послухає Папу Іннокентія III: “Чи є десь людина, що шукала допомоги у найдорожчої Владичиці і не вислухала?” “Чи коли-небудь, о Пресвята Владичице, був покинутий той, – каже бл. Євтихіан, – хто взивав до Тебе за потужною опікою, яка може допомогти кожному бідному і спасти навіть найбільш затверділих грішників? Ні, ще ніколи так не було і ніколи не буде”. “Нехай не славить Тебе і не взиває до Твого милосердя, о Пресвята Владичице, той, – каже св. Бернард, – хто до Тебе прибігав у своїх потребах, а не отримав від Тебе допомоги”. “Скорше запалося б Небо і земля, – мовив праведний Блозій, – ніж би Марія не порятувала тих, хто до Неї звертається за допомогою з добрими намірами і на Неї покладає свої надії”. Щоб зміцнити нашу віру, св. Анзельм додає, що, коли ми прибігаємо до Матері Божої, то не лише маємо бути впевненими в Її опіці, але й переконаними, що ми, так поступивши, навіть інколи швидше будемо вислухані і порятовані, ніж тоді, коли взиватимемо нашого Спасителя Ісуса Христа. Думку цю обґрунтуємо так: оскільки Христос – Суддя, то зобов’язаний карати грішників, а Пресвята Владичиця – лише Заступниця і Її завдання – тільки домогтися для нас милосердя. У зв’язку з цим хочу сказати, що швидше знайдемо поміч у Матері, ніж у Сина, але не тому, що Марія сильніша від Сина, адже ж знаємо, що Ісус – наш єдиний Спаситель і Своїми заслугами випросив нам спасіння. Але ми, прибігаючи до Ісуса, самі усвідомлюємо, що він – наш Суддя, обов’язок якого карати грішників, і ця думка може легко похитнути нашу віру, яка потрібна для того, щоб бути вислуханими. А коли звертаємося до Марії як до Матері милосердя, єдине завдання якої співчувати нам, а як до нашої Посередниці – захищати нас, тоді віра наша зміцнюється і зростає. Молимо Бога про багато речей, і не одержуємо їх, коли ж звертаємося до Марії, отримуємо їх частіше. Чому? Відповідь на це запитання дає Никифор: “Причина цього – не більша сила Марії, лише постанова Бога, який так прагне почитати Її”.

Надзвичайно втішна обітниця, яку з цього приводу дав Господь св. Бригіді. У книзі своїх об’явлень вона пише, що одного разу почула, як Господь Ісус розмовляв зі Своєю Матір’ю і так до Неї промовив: “Мамо Моя, проси Мене, про що хочеш, Я не відкину жодну Твою просьбу; знай, – додав, – що Я вислухаю також усіх, котрі будуть просити Мене про щось задля Твоєї любові, навіть якщо це будуть грішники, лиш би вони хотіли навернутися”. Те саме було об’явлено св. Гертруді. І вона чула, як наш Відкупитель мовив до Марії, що, будучи всесильним, наділив Її владою виявляти милосердя всім грішникам, які до Неї прибігають, і виконувати це так, як Їй подобається.

Кожен, хто звертається до Матері милосердя, може говорити з великою вірою разом із св. Августином: “Пам’ятай, о наймилосердніша Діво Маріє, що від віків ніхто не чув, аби був опущений той, хто прибігав під Твою опіку. Тому пробач мені, коли скажу, що не хочу бути першим з тих нещасних, що прагнув Твого захисту, а зостався покинутим”.

Приклад

Св. Франциск Салезій дуже добре оцінив результат цієї молитви. Маючи сімнадцять років, він подався на навчання в Париж; із запалом віддався студіям та вдосконаленню любові до Бога; пізнав він у цих стараннях багато небесних утіх. Щоб його випробувати і ще ближче злучити з Собою, Господь у певний момент допустив, аби сатана зумів його переконати, що намарне йде все, що він робить, якщо Бог у Своему присуді покарав його на муки. Одночасно Бог зіслав на нього таку душевну темінь і черствість, що його зовсім не вражали навіть найвтішніші думки про Божу доброту. Спокуса так пригнітила серце святого юнака, що в цьому пригніченні і опущенні втратив сон і апетит, а з його обличчя зникла веселість і свіжість. Жаль було на нього дивитися.

Під час цієї страшної боротьби його огорнув такий смуток, що він майже заволав: “Чи то Бог, який досі був для мене такий добрий і милостивий, відібрав Свої ласки від мене? О любове, о красо, яким я присвятив усі свої почуття, хіба я вже ніколи не зазнаю цих утіх? О Діво, Мати Божа, найкрасивіша із дочок єрусалимських, чи я Тебе побачу в Небі? О Владичице! Якщо я не можу дивитися на Твоє обличчя, принаймні не дозволяй мені, щоб я мав у пеклі блюзнірствувати і проклинати Тебе”. Ось які любовні почуття мучили його згорьоване серце, залюблене в Бога і найсвітлішу Владичицю. Спокуса тривала місяць; нарешті Бог уподобав звільнити його через посередництво Потішительки світу, Пресвятої Марії. Святий уже раніше присвятив Їй свою чистоту, на Неї поклав свою надію. Коли він якогось вечора повертався додому, вступив на хвилику до однієї церкви. І побачив там на стіні табличку, на якій було написано таку молитву: “Пам’ятай, о наймилосердніша Діво Маріє, що від віків не чувано, щоб був опушений той, хто прибігає під Твою опіку”.

Тоді він укляк перед іконою Пресвятої Матері, відмовив з пристрасстю цю молитву, відновив обітницю чистоти, дав собі слово щоденно відмовляти вервицю і наприкінці додав: “Царице моя, будь моєю заступницею у Свого Сина, бо не смію звертатися до Нього. Мати моя, якщо я, нещасний, не зможу любити у майбутньому свого Господа, гідного любові, принаймні випроси мені, щоб я любив Його усією силою на тому світі. Ото ласка, про яку Тебе прошу і котрої від Тебе сподіваюся”. Так просячи, віддався цілком Божому милосердю і здався на Божу волю. Як лише закінчив свою молитву, найулюбленіша його Мати звільнила його від тієї спокуси: прийшов до нього внутрішній спокій, а з ним – здоров’я тіла. Відтоді жив глибокою набожністю до Марії і через усе своє життя словом і пером не переставав поширювати Її славу і милосердя.

Молитва

О Мати Божа, Царице ангелів і Надіє людей, вислухай того, хто до Тебе взиває і прибігає. Оце я біля Твоїх стіп, бідний невільник пекла, віддаюся на вічну службу Тобі, хочу Тобі служити і почитати Тебе всією моєю силою ціле своє життя. Знаю, що Тобі не принесе великої слави служба невільника, такого убогого і вартого погорди, бо я важко образив Твого Сина і свого Відкупителя Ісуса. Але якщо приймеш до себе на службу таку негідну людину, якщо своєю молитвою змieniш її і зробиш її гідною, то саме Твоє милосердя принесе Тобі таку хвалу, яку я Тобі віддати не можу. Прийми мене скоро і не відкидай, о Мати моя. Адже Предвічне Слово прийшло з Неба на землю шукати таких втрачених овець для того, щоб їх спасти, і стало Твоїм Сином. Чи ж Ти можеш погордувати овечкою, яка до Тебе прибігає, щоб знайти Ісуса? Відкуплення мого спасіння вже відбулося. Мій Избавитель пролив уже Свою Кров, яка може спасти не лише наш світ, а безконечну кількість світів. Треба тільки, щоб я отримав плоди тієї Крові, а це від Тебе залежить, Пресвята Діво. “Бо Ти, – як говорить св. Бернард, – повинна поділити заслуги Ісусової Крові між тими, кому хочеш уділити”. “Ти можеш зцілити тих, кого прагнеш зцілити”, – запевняє також св. Бонавентура. Поможі мені, Царице моя; зціли мене, Царице моя. Тобі сьогодні віддаю усю мою душу; Ти ж потурбуйся про її спасіння. “Маріє, Спасіння тих, які Тебе призивають, – закінчую словами святого, – зціли мене!”

2. Сила Марії у захисті Своїх почитателів від напастей сатани

Марія не лише Цариця Неба і святих, Вона також має владу над пеклом і сатаною, бо перемогла його Своїми чеснотами. Уже на початку світу Бог заповідав пекельному змієві, що його переможе Цариця і Вона буде мати над ним владу: “Я покладу ворожнечу між тобою і жінкою; (...) Вона розчавить тобі голову” (Бут. 3, 15 Влг.). А хто ж ця жінка, ворог сатани? Хто ж інший, як не Марія, що, за свідченням св. Кипріяна, завжди його перемагає і сокрушає Своєю глибокою покорою і святим життям? Тій жінці була дана обітниця стати Матір’ю Ісуса Христа. Зверніть увагу на те, що Бог сказав: “Я покладу ворожнечу між тобою і жінкою”, а не: “Кладу” ворожнечу, аби відзначити, що ця переможна жінка не Єва, яка жила в той час, а інша жінка, котра від неї походить і котра, – як каже св. Вінцентій Феррера, – мала принести нашим першим батькам набагато більше добро, ніж те, яке вони через гріх утратили. Марія – це безстрашна жінка, яка перемогла сатану і роздушила йому голову, перемігши його пиху, як це заповідав сам Творець: “Вона розчавить тобі голову”. Однак у нашій Вульгаті, тобто в єдиному латинському тлумаченні Святого Письма, затверджене Тридентським собором, читаємо: “Вона”, а не “Він”, і так цей фрагмент розуміли св. Амброзій, св. Єронім, св.

Августин, св. Йоан Златоустий і багато інших. “Як би там не було, але очевидно, що або Син через Матір, або Мати силою Свого Сина перемогла Люципера і той дух, повний пихи, – як каже св. Бернард, – побачив свою ганьбу, бо його скинула і перемогла Благословенна Діва. Тому тепер як невірник мусить слухати наказів Цариці”. Св. Бруно із Сегні розповідає, що Єва, піддавшись сатані, спровадила до нас смерть і темноту, тим часом Пресвята Діва, перемігши чорта, принесла нам життя і світло(...).

Річард від св. Вавринця пречудово пояснює такий фрагмент з Книги Приповідок: “*Серце її мужа покладається на неї; йому не бракуватиме прибутку*” (31, 11). Він розповідає: “Покладається на Неї Серце мужа, тобто Христа; а прибутку Йому не бракуватиме, бо Вона збагатить Свого Сина здобиччю, котру відібрала від сатани”. “Бог поклав у руки Марії Серце Ісуса для того, аби Вона спонукала людей любити Його”, – додає Корнелій від Ляпіде. І тому Він скористається цим, щоб здобувати душі, бо Марія, вириваючи їх з пекла і визволяючи Своєю переможною волею з рук сатани, дарує їх Йому.

Відомо, що пальма – це символ звитяги, ось чому наша Цариця сидить на високому троні, як висока пальма, і бачать Її усі володарі і всі, хто віддає себе під Її опіку, можуть бути впевнені у перемозі. “*Мов та пальма в Ен-гаді, вироста я*” (Сир. 24, 14), і це для нашого захисту, щоб ми могли сидіти у Її тіні, додає св. Альберт Великий. “Діти мої, – ніби промовляє Марія, – коли ворог нападає на вас, утікайте до Мене, споглядайте на Мене; наберіться відваги, дивлячись на мене, вашу Захисницю, тоді досягнете перемоги”. Так, прибігання до Марії – це найдієвіший засіб, що перемагає всякі пекельні напасти. “Бо Вона, – за св. Бернардом із Сієни, – також Цариця пекла, Владичиця над злими духами, бо їх перемогла і усмирила”. Тому про Неї кажуть, що Вона як Заступниця дуже підготовлена, страшна для пекельних сил. “*Грізна, немов загони з прапорами*” (Пп. 6, 4), бо вміє мудро використати потугу Свого милосердя і молитви за повернення ворогів, на користь тих Своїх слуг, які в спокусах уживають до Її всесильної допомоги.

Святий Дух укладає в уста Марії такі слова: “*Як виноградна прищепка, видаю вдячні пахоці*” (Сир. 24, 23 Влг.). Св. Бернард зауважує: як усякі отруйні гадюки уникають квітучих рослин, так злі духи втікають від тих щасливих душ, коли вловлюють “запах” набожності до Марії. З тієї самої причини про Неї оповідають: “*Яко кедр, височиши над Ліваном*” (Сир. 24, 17 Влг.), а це не лише тому, що, як кедр, не піддається гниттю, не вражена гріхом і Марія, а тому, що запах кедру розганяє змії так само, як святість Марії – злих духів.

Ковчег Завіту запевняв Ізраїлеві перемогу. Завдяки цьому народ під проводом Мойсея переміг своїх ворогів: “*А як рушав ковчег, мовив Мойсей: “Устань, Господи! Нехай розсипляться вороги Твої”*” (Чис. 10, 35 Влг.). Таким же чином здобуто й Єрихон (див. І. Н. 6); так побито філістимлян: “*Був там ковчег Божий*” (1 См. 13, 14 Влг.). А відомо, що ковчег – прообраз Марії: “*Ковчег, що захищає правдиву Манну, тобто Христа, це – Пресвята Діва, котра тарантує нам перемогу над злом і сатаною*”. Тому св. Бернард із Сієни твердить, що коли Бог підніс Ковчег Нового Завіту до гідності Цариці небес, сила пекла була зламана і знищена.

“О, як тремтять злі духи перед Марією, від самої згадки Її високого імені! – вигукує св. Бонавентура. Він порівнює їх зі злодіями, про котрих згадує Іов: “*В пільмі підкопують домівки, а вдень замикаються, не знають світла. Тінь смерті для всіх них ранок; коли ж він зійде, жах їх огорне*” (Іов. 24, 16–17). “Так само, – мовить далі згаданий автор, – злі духи підкрадаються до душі, що перебуває у темноті, тобто душа наша занурена у “ночі” незнання; а як тільки засвітить у душу ласка і милосердя Марії, ця прекрасна зоря розсіює темноту і змушує пекельних ворогів до втечі ніби перед ликом смерті. О, який щасливий той, хто у боротьбі з пеклом завжди призиває прекрасне ім’я Марії!”

Підтвердженням цього хай буде об’явлення св. Бригіді про те, що Бог наділив Марію надзвичайно великою владою над злими духами. Якщо вони нападають на когось із Її слуг, а він кличе Її на поміч, одна лише згадка про Пресвяту Діву робить серед них переполох; вони воліють зазнати більших мук, ніж щоб Вона перемогла їх.

Божий Улюбленець, прославляючи Свою Улюбленицю, назвав Її лілією: “*Як лілія між терням, так Моя люба між дочками Адамовими*” (Пп. 2, 2 Влг). Корнелій а Ляпіде так пояснює цей вислів: “Як лілія є засобом охорони від змії і ліком від трутизни, так взивання Марії – відомим засобом до подолання всяких спокус, власне нечистих, що підтверджують багато почитателів Марії”.

Св. Йоан Дамаскин так промовив до Марії, але це міг би сказати кожен, хто має щастя бути слугою великої Цариці: “О Мати Божа, якщо на Тебе покладу всі надії, не згину, коли буду під Твоєю охороною, врази моїх ворогів, захисти мене від них, ніби щитом, Твоєю опікою і міцною поміччю”.

Монах Якуб, один з грецьких Отців, так висловлюється про Марію у молитві до Господа Ісуса: “Господи Мій, Ти дав мені Матір як надзвичайно потужну броню, завдяки якій можу перемогти всіх наших ворогів”.

У Старому Завіті читаємо, що Бог провадив Свій народ з Єгипту до обітованої землі, супроводжуючи його вдень стовпом туману, а вночі – огнистим стовпом (*див.* Вих. 13,21). Річард від св. Вавринця твердить, що ті стовпи, як і хмари, інколи – вогні, зображають Марію і подвійну послугу, яку Вона нам неустанно засвідчує: як хмара заслоняє нас від жару Божої справедливості, а як вогонь охороняє нас від сатани. “Як віск топиться від вогню, – додає св. Бонавентура, – так чорти втрачають владу над тими душами, які часто згадують собі ім’я Марії і, побожно взиваючи Її, стараються ще ретельніше Її наслідувати”.

“О, як тремтять злі духи, – запевняє св. Бернард, – як тільки почують ім’я Марії: перед іменем Марії згинається кожне коліно; воно наповнює сатану не тільки переляком, але й жахом”. Це підтверджує і Тома Кемпійський, кажучи, що як люди падають на землю із жахом, коли поблизу вгледять чорта, так сатана валиться при згадці імені Марії. Скільки ж перемог, і то прекрасних, здобули над ворогами людини почитателі Марії з допомогою Її святого імені! Так їх переміг св. Антоній Падевський, так їх громив бл. Генрик Сузо, так перемагало їх багато інших слуг Марії. У річниках японських місій знаходимо опис такого випадку. Отож одному християнинові якогось дня з’явилося багато злих духів у вигляді хижих звірів, які старалися його налякати різними погрозами. Та він закричав: “Не маю жодної зброї, яка б вас налякала. Якщо Бог дозволить, робіть зі мною, що хочете; моя єдина оборона – це найсолодші імена Ісуса і Марії. Як тільки він вимовив такі страшні для злих духів імена, відразу земля розверзлася і поглинула тих, що були переповнені пихою. Так само і св. Анзельм твердить, що знав особисто багатьох, які, взиваючи ім’я Марії, позбувалися небезпеки.

“Несказано славне і предивне Твоє високе ім’я, Маріє”, – так каже св. Бонавентура. Хто про Неї пам’ятає і в годину смерті взиває, не може боятися і цілого пекла, бо як тільки сатана його почує, тут же відступить від нього. Святий додає, що нічого так на землі не бояться сильні ворожі сонмища, як імені Марії та Її опіки. “Ох, Царице, – каже св. Герман, – лише взивання Твого потужного імені вистачить, аби оберекти Твоїх почитателів від усіх напастей ворога”. О, якби християни пильно і з вірою взивали ім’я Марії у спокусах, цілком очевидно, що ніколи не зазнали б падіння; бо як запевняє бл. Алан, лише від звучання цього великого імені сатана дрижить, а пекло тремтить. Одним словом, сама Цариця Небес оголосила св. Бригіді, що сатана втікає від найпихатіших і найтвердіших грішників, від людей, цілком віддалених від Бога, які тільки кличуть на допомогу Її потужне ім’я і прагнуть найшвидше виправитись. “Однак, – додає Пресвята Діва, – якщо душа не виправиться і з щирим жалем не відкинеться від гріха, вороги повертаються до неї тут же і підпорядковують її собі”.

Приклад

У Райхенберзькому монастирі жив канонік на ім’я Арнольд. Жив він у великій набожності до Пресвятої Матері Божої. Коли став на порозі життя, прийняв св. Причастя, покликав до себе всіх братів і попросив їх, щоб не покидали його у ці останні хвилини. Невдовзі у їхній присутності його тіло почало тремтіти, він закотив очі, а холодний піт виступив на його чоло. “Хіба ви не бачите, – закричав, – що злі духи хочуть мене затягнути в пекло?” А потім додав: “Брати мої, моліться за мене до Марії; сподіваюсь, що Вона мені допоможе перемогти”. Тут же всі почали відмовляти літанію, а коли пролунали слова: “Свята Маріє, молися за нього”, умираючий заволав: “Повторюйте, повторюйте ім’я Марії, бо я стою перед Божим судом”. На хвилю замовк, а потім сказав: “Це правда, що я допустив такий гріх, але я його відпокутував”. Звертаючись до Пресвятої Діви, промовив: “Маріє, допоможи мені, і я спасуся”. Тоді злі духи знову вчепилися до нього, а він боронився знаком святого Хреста і взивав ім’я Марії. Так минула ціла ніч; під ранок Арнольд із просвітленим обличчям радісно заволав: “Маріє, Владичице моя, Прибіжище моє, випроси мені прощення і спасіння”. Потім, побачивши Пресвяту Матір, яка запрошувала його до Неба, сказав: “Іду, Владичице, іду” і зробив спробу піднятися. Оскільки не мав сили піти за Нею тілом, пішла, сподіваємось, за Нею його душа до царства вічної слави, солодко заснувши у Господі.

Молитва

Надіє моя, Маріє, оце стою я біля Твоїх стіп, нещасний грішник, який через свої гріхи віддався пеклові у неволю. Визнаю, що віддався сатані тому, що не прибігав до Тебе, Прибіжище моє. Коли б я

Тебе взивав, ніколи б не зазнав падіння. Сподіваюся, моя найулюбленіша Владичице, що я за Твоїм посередництвом визволився із сатанинських рук і що Бог мені простив. Однак боюся, щоб знову не попав у неволю. Знаю, що вороги не втратили надії перемогти мене і підготували нові атаки і спокуси. О Царице і Прибіжище моє, допоможи мені. Візьми мене під Свій покров, не дозволяй, щоб я знову став їх невільником. Знаю, що мене підтримаєш і завжди бажатимеш мені перемоги, як тільки буду Тебе взивати; але боюся, щоб у спокусах не забути про Тебе і не занедбати звертання до Тебе. Про ту ласку прошу і благаю, Пресвята Діво, щоб я завше пам'ятав про Тебе і, перш за все, під час боротьби; випроси мені, щоб я не перестав часто взивати до Тебе: “Маріє, допоможи мені! Маріє, допоможи мені!” А коли нарешті настане останній день моєї розправи з пеклом у годину смерті, тоді, Царице моя, особливо будь при мені і Сама нагадай мені, щоб я взивав до Тебе устами і серцем і щоб, умираючи з Твоїм і Твого Сина святими іменами на устах, міг вічно благословляти і вихвалити Тебе в Небі у Твоїх стіп через цілу вічність. Амінь.

Розділ 5 До Тебе зітхаємо, стогнучи і плачучи на тій долині сліз

1. Про потребу посередництва Марії для нашого спасіння

Це не лише дозволена, але й корисна і свята справа – взивати до святих і молитися до них, зокрема до Цариці усіх святих Марії, щоб випросила нам Божу ласку. Це правило нашої віри, підтверджене Соборами, яке заперечують іновірці, що критикують практику віддавання почестей святим, бо ніби-то вона суперечить Ісусові Христові, єдиному нашому Посередникові. А якщо Єремія молився до самої смерті за Єрусалим (2 Мак. 15, 14), якщо старці, про котрих оповідає св. Йоан у своєму Одкровенні (Од. 5, 8), представляють Богові молитви святих, якщо св. Петро обіцяє своїм учням, що буде про них пам'ятати після смерті (2 П. 1, 15), якщо св. Степан молиться за своїх переслідувачів (Ді. 7, 60), якщо св. Павло поручає Богові своїх товаришів (Ді. 27, 24), тобто, якщо святі можуть за нас молитися, то чому ж ми не можемо просити їх, щоб вони заступилися за нас? Св. Павло часто в молитвах поручався своїм учням: “*Брати, моліться і за нас*” (1 Сол. 5, 25); св. Яків нагадує, щоб одні молилися за інших: “*Моліться один за одного, щоб вам видужати*” (Як. 5, 16). Тому й ми можемо чинити так само.

Хто ж може заперечити, що Господь Ісус – єдиний Посередник між Старим Завітом і Новим і що своїми заслугами поєднав нас з Богом? Зокрема не можна заперечити, що Бог любить розділяти Свої ласки через заступництво святих, особливо Матері Марії, бо Ісус прагне бачити, що ми її любимо і почитаємо. Хто ж про це не знає, що честь, якої удостоєна мати, переходить і на дітей? “*Слава ж дітей – їхні батьки*” (Прип. 17, 6 Влг.). Те саме оповідає св. Бернард: “Чим більше ми почитаємо Матір, тим більша хвала Синові”. Так твердить і св. Ільдефонс: “Велика честь, яку ми виявляємо Матері і Цариці, переходить так само на Сина і Царя”. Нема, отже, сумніву в тому, що достоїнство Посередниці в нашому спасінні Марія отримала завдяки заслугам Господа Ісуса; однак Вона Посередниця не згідно зі справедливістю, тільки з ласки і заступництва. Тому св. Бонавентура назвав Її найвірнішою Посередницею в нашому спасінні, а св. Вавринєць Юстиніан запитує: “*Хіба не має бути повна ласки Та, котра стала Драбиною небесною, Райською брамою, правдивою Посередницею між Богом і людьми?*”

Слушна така заувага св. Анзельма: “*Коли просимо Марію випросити нам ласки, робимо це не через недостатню віру в милосердя Боже, а тому, що не довір'яємо своїй недостойності; поручаємось Марії, аби Її достоїнство заступило наше убожество*”.

А в тому, що прибігання до посередництва Марії справа надзвичайно корисна і свята, можуть сумніватися лише ті, у кого бракує віри. Але я хотів би тут довести ще щось більше, а саме те, що посередництво Марії є доконечною потребою для нашого спасіння, кажу доконечною, але не безоглядно конечною, а (якщо належно висловитись) морально конечною*.

А конечність у такому значенні впливає з волі Божої, адже Бог хоче, щоб усі ласки, якими нас наділяє, переходили через руки Марії. Так учить св. Бернард, і цю думку сьогодні повсюдно підтримують численні теологи і професори, напр., Вега, Мендоза, Паціухеллі, Сегнері, Пуаре, Крассет

та багато інших учених. Навіть відомий поміркованими й обережними поглядами Олександр Наталіс твердить, що воля Божа – сподіватися на всякі ласки з рук Марії. А покликається він перед тим на відомий вислів св. Бернарда: *“Така воля Божа, щоб ми мали все через Марію”*. Це ж зауважує Контенсон. Пояснюючи слова Спасителя *“Ось Мати твоя”* (Йо. 19, 27), що прозвучали із Хреста до св. Йоана, Контенсон вкладає в уста Ісуса такі слова: *“Ніхто не буде користуватися Моєю Кров’ю інакше, ніж за посередництвом Моєї Матері. Мої Рани – це джерело ласк, а ласки ті спливають на людей тільки через Марію. Йоане, Мій учню, так буду тебе любити, як ти любитимеш Мою Матір”*.

Це твердження, що всі ласки, які отримуємо від Бога, стають нашим надбанням через Марію, не подобається одному світському авторові. Хоч те, що пише про правдиву і фальшиву набожність – скоропис і з браком наукових доказів. Як розповідає про набожність до Богородиці, то аж надто скупко віддає їй такі почесті, які не вагалися складати їй різні автори, такі як св. Герман, св. Анзельм, св. Йоан Дамаскин, св. Бонавентура, св. Антонін, св. Бернард із Сієни, достославний целлейський монах і багато інших учених-теологів. Вони не бачать перешкод, аби судити, що посередництво Марії – не тільки корисне, а й доконечне. Цей же автор розповідає, що твердження: *“Бог не уділяє нам жодної ласки без посередництва Марії”*, є перебільшенням, яке у святому запалі вирвалося у деяких святих. Він твердить, що здорова доктрина може доводити лише те, що через Марію ми маємо Ісуса Христа, завдяки заслугам якого отримуємо всі ласки. *“Зрештою, – додає, – було б помилкою настоювати, що Бог не може уділити нам ласки без посередництва Марії. Адже Апостол мовить, що ми визнаємо лише одного Бога і лише одного Посередника між Богом і людьми, Ісуса Христа”* (1 Тим. 2,5).

Прагнучи його заспокоїти, як він і повчає мене у своїй книжці, мушу підтвердити, що це посередництво має різний характер: одне опирається на справедливість і посиляється на заслуги, основою другого є милосердя Боже, яке вибирає шлях молитви. Окрім того, вираз *“Бог не може”* не означає, що Бог не хоче уділити ласки без посередництва Марії. Щиро віримо і визнаємо, що Бог – джерело всякого добра і єдиний Господь усіх ласк і що Марія – лише єдине створіння, якому завдячуємо за Божу щедрість. Хто ж би відважився стверджувати, а було б це нерозсудливо і неправильно, що Бог для вивіщення Свого виняткового створіння, яке Його за життя більше любило і почитало, ніж інші створіння Його рук, і яке Він Сам вибрав за Матір Свого Сина і Спасителя світу, захотів – повторюю, – аби всі ласки, які мають отримати відкуплені душі, переходили через руки і роздавались руками саме створіння? Віримо і визнаємо, як я вже відзначав, що Господь Ісус – єдиний Посередник за законом, бо випрошує нам ласки і спасіння Своїми заслугами, однак додаємо, що Марія з милосердя Божого так само Посередниця і все, що випрошує, отримує через заслуги Господа Ісуса і тому, що моляться і просять в ім’я Його, проте всі ласки, які просимо, отримуємо за Її посередництвом.

І все це не заперечує святих догматів та узгоджується із засадами св. Церкви, яка в затверджених нею молитвах учить нас неустанно прибігати до Матері Божої і взивати до Неї такими іменами: *Оздоровлення хворих, Приблизьте грішників, Допомога вірних, Життя і Надія наша*.

У молитвах, присвячених Пресвятій Діві, які Церква радить відмовляти на свята Марії, вживаються слова Книги Мудрості (Старого Завіту) і дають нам зрозуміти, що в Ній ми знайдемо надію: *“У Мені вся надія життя і сили”* (Сир. 24, 25 Влг.); усі ласки: *“У Мені ласки всякої дороги і правди”* (там же), життя і вічне спасіння: *“Бо хто Мене знаходить, той життя знаходить й осягає від Господа ласку”* (Пр. 8, 35 Влг.). В іншому місці читаємо: *“Хто діє через Мене, не згрішить, хто іншим пояснює Мої науки, буде мати життя вічне”* (Сир. 24, 30 Влг.). І всі ці міркування свідчать про те, що посередництво Марії для нас конечне. У цьому переконанні утверджує нас дуже багато теологів і святих Отців Церкви, і неслухно було б погоджуватися зі згаданим автором, що у своєму прославленні Марії послуговується метафорою і з його уст виривається пересада. Це означало б, що ми розминулися з правдою, а цього не можна закинути жодному святому, бо ними керував Дух Божий, який є Духом правди.

Тут дозволю собі відхилитися від теми, аби подати свій особистий погляд. Є такі, що не приймають і відкидають деякі вищенаведені твердження про Марію; вони, очевидно, оперують доказами і не заперечують ні віри, ні настанов Церкви, ні правди. Роблять це, зважаючи на те, що протилежне твердження так само має свої докази, але воно свідчить про слабку набожність до Богородиці. Щодо мене, то я не хочу належати до цих холодних почитателів Марії, ані бачити серед них моїх читачів. Навпаки, бажав би, щоб вони належали радше до тих, хто сильно і з запалом вірить у те, що – не роблячи помилки – можуть говорити про велич Марії, йдучи за думкою монаха Руперта,

який сильну віру у правдивість привілеїв Пресвятої Діви зараховує до найлюбіших Її ознак почитання. І, щоб звільнитися від страху за “надмірне” віддавання почесей Марії, досить опертися на слова св. Августина, який твердив, що скільки б ми не хвалили Марію, цього і так буде замало у порівнянні з тим, на що Вона заслуговує Своєю гідністю як Мати Бога. Сама Церква висловлює це у літургійній молитві на честь Пресвятої Діви: *“Благословляємо Тебе, Пресвята Діво Маріє, і всякої хвали найдостойніша”*.

Але повернімося до наших розважань і побачимо, що кажуть святі на цю тему. За св. Бернардом, Бог для того наділив Марію, що є ніби каналом всяких ласк, щоб за Її посередництвом люди отримували всякі добра. Окрім того, святий наводить інші твердження, особливо варта уваги така думка. Він каже, що перед народженням Марії не було на світі такого щедрого струменя ласк, з якого б усі могли черпати, бо не було тоді впроваджено серед людей цього “водогону”, яким Вона є. А Річард від св. Вавринця додає: “Марія для того дана світові, щоб бути каналом, через який неустанно пливають на нас ласки Божі”.

Коли Олоферн хотів здобути Ветулію, то наказав заволодіти всіма водогонами (Юд. 7, 12). Так само і сатана з усіх сил старається вирвати з людських душ набожність до Пресвятої Матері: якщо йому вдається закрити цей канал ласк, то йому вже легко заволодіти душами. “Розважте про те, – далі нагадує св. Бернард, – як Бог сильно прагне, щоб ми якнайбільшими любов’ю і почесами огортали нашу Царицю, а також, щоб ми до Неї неустанно прибігали і довіряли Її опіці. У Ній Бог склав усі добра, щоб ми пізнали, що вся наша надія, усі ласки і все спасіння отримуємо з рук Марії”. Так висловлюється і св. Антонін: “Усе милосердя, яке люди коли-небудь пізнали, вони отримали за посередництвом Марії”.

Тому св. Бонавентура порівнює Її з місяцем. “Як місяць, що знаходиться між сонцем і землею, усе світло, яке отримує від сонця, відбиває на землю, так само Марія, отримуючи від Божого Сонця світлові потоки ласк, усі переливає на нас, жителів землі”.

Саме тому свята Церква називає Марію Брамою Небесною. “Отож – а це зауваження св. Бернарда, – як усі ласки, які надає цар своїм підданам, мусять перейти браму його палацу, так жодна ласка не впливає з Неба інакше, як тільки через Марію”. А св. Бонавентура додає, що Марія названа Брамою Небесною ще б тому, що ніхто не дістається до Неба іншою дорогою, а тільки через Неї, бо Вона є Брамою до раю.

До цього переконання також схиляє нас св. Єронім і (як цього хочуть інші) ще один автор проповіді про Небожителів, яка вміщена серед праць св. Єроніма. Він оповідає, що в Христі як нашій Голові була повнота ласк; з Нього вони спливають на всіх членів Містичного Тіла Христа, тобто на нас, тих, хто отримує ласки, тобто Божя допомога нам необхідна для спасіння. Та сама повнота ласк була і в Марії, бо Її можна порівняти із шиєю, яка з’єднана з Головою, тобто Христом, і з нами, членами Його Містичного Тіла, і постачає нам таким способом згаданий дух оживлення*. Св. Бернардин із Сієни висловлюється ще чіткіше: *“Через Марію спливають на вірних, що є членами Містичного Тіла Христа, усі духовні ласки, які походять від Господа Ісуса, Голови цього Тіла”*.

Св. Бонавентура пробує це довести так: Богові сподобалося жити в лоні Пресвятої Діви, і тому Вона отримує владу над усіма Її ласками. І коли Христос вийшов із Її найсвятішого лона, разом з Ним виплили, як із голубого океану, незліченні ласки Божих дарів. Ще ясніше висловлюється про це св. Бернардин із Сієни: “Пресвята Діва з моменту зачаття Слова Божого у Своему дівичому лоні здобула, якщо так можна сказати, особливі права над дарами, що спливають на нас від Святого Духа, і відтоді жодне створіння не отримує ласки Божої інакше, ніж за посередництвом і з рук Марії”.

Ось яке значення, з погляду одного автора (о. Жана Крассета), має це пророцтво Єремії, у котрому – як він пише – пророк говорить про Втілення Слова і про Марію: *“Жінка шукає чоловіка”* (Єр. 31, 32 Влг.), тобто Бога-Людину. Ото слова цього отця: *“Як жодна лінія не виходить із середини кола поза його межу, не перетнувши найперше його обвід, так кожна ласка приходить до нас від Господа Ісуса – вогнища всього добра – тільки через посередництво Марії; Вона Його огорнула, приймаючи до Свого лона”*.

“Тому-то, – твердить св. Бернардин, – Марія роздає всі ласки, усі чесноти і дари, а також наділяє ними, кого хоче, коли захоче і як захоче”. Подібно і Річард від св. Вавринця також запевняє, що Бог хоче, щоб усе, що Він робить для Своїх створінь, проходило через руки Марії. Тому достославний целлейський монах заохочує всіх прибігати до тієї – як він висловлюється – скарбниці ласк, бо тільки через Її посередництво цілий світ і всі люди можуть отримати будь-яке добро.

Це переконливо свідчить, що згадані святі і автори, висловлюючись з того приводу, що всі ласки отримуємо через руки Марії, хотіли розповісти не тільки те, що Марія дала нам Господа Ісуса – Джерело всяких діб – як свідчить згадуваний раніше автор (Убертин з Касалі). Навпаки, запевняють вони, Бог, офірувавши нам Господа Ісуса, ще хоче, щоби всі ласки, якими через заслуги Сина Він коли-небудь обдаровував людей, ще обдарує або буде наділяти ними до кінця світу, переходили через руки і посередництво Марії.

Отож о. Суарез робить висновок, що у сьогоднішній Церкві повсюдно прийнята думка про те, що посередництво Марії для нас не лише корисне, а навіть доконечне, хоч – як уже сказано – не безумовно, а лиш в моральному сенсі, бо лише посередництво Господа Ісуса безумовно доконечне. Св. Церква вірить разом із св. Бернардом, що Бог постановив наділяти ласками не інакше, як через руки Марії. А ще раніше, до св. Бернарда, так уважав св. Ільдефонс. Він так уживав до Марії: “О Маріє, Бог постановив скласти в Твої руки всі ласки, які мав намір дати людям, і тому довірив Тобі всі скарби і багатства ласк”. “Тому, власне, – як зауважує св. Петро Даміан, – Бог не хотів стати людиною без згоди Марії, і то з такої причини: по-перше, аби нас усіх зобов’язати почувати до Неї велику вдячність; по-друге, аби ми пізнали, що наше спасіння довірене Пресвятій Діві”.

Св. Бонавентура, роз’яснюючи слова пророка Ісаї, стверджував, що з покоління Ессея вийде паросток, тобто Марія, а з нього виросте квітка, тобто Втілене Слово: “*І вийде паросток з пня Ессея, і вітка виросте з його коріння. Дух Господній спочине на ньому*” (Іс. 11, 1 – 2). А далі робить до цього тексту чудове зауваження: “Хто хоче отримати ласки Святого Духа, хай шукає квітку на паростку, тобто Ісуса в Марії, бо через паросток доходимо до квітки, а через квітку – до Бога”. А трохи далі додає: “Якщо хочеш мати той цвіт, старайся молитвами нагнути паросток і досягнеш його”. Майже так само висловився доктор Серафицький, перекладач. У гомілії 26 в честь Господнього Об’явлення є такі слова зі Святого Письма: “*І побачили Дитяtko з Марією, Матір’ю Його*” (Мт. 2, 11). Він каже: “Не знайдеш Ісуса інакше, як тільки з Марією і через Марію, – і додає, – що даремно шукає Ісуса той, хто не хоче Його знайти разом з Марією”. Тому св. Ільдефонс уживає так: “Хочу бути слугою Сина; через те, що ніколи не буде слугою той, хто не служить Матері, хочу бути слугою Марії”.

Приклад

Один молодик із знатного роду, плывучи якомсь морем, читав негідну книжку і насолоджувався нею. А його товариш у подорожі, монах, побачив це, так до нього звернувся: “Ти хочеш щось зробити на честь Пресвятої Діви?” Молодик виявив готовність. “Отож прошу тебе, – сказав монах, – з любові до Марії знищ ту книжку і кинь її в море”. “Візьми її, отче!” – запропонував молодик. “Ні, – заперечив чернець, – хочу, щоб ти сам зробив цю офіру на честь Марії”. Молодик погодився і викинув книжку в море. Повернувшись до свого родинного міста, Генуї, він загорівся такою любов’ю до Бога, до Пресвятої Діви, що покинув світ і став монахом.

Молитва

О душе моя, подивись, якою великою надією на спасіння і вічне життя наділив тебе Бог, даючи у Своєму милосерді віру в посередництво Своєї Матері, незважаючи на те, що через гріхи ти заслужила радше на відкидання і пекло. Через це складай подяки своєму Богові і своїй опікунці Марії, що зволила взяти тебе під Свій покров, як свідчать про це численні ласки, які ти отримала за Її посередництвом. Так, дякую Тобі, о найлюбіша Мати, за те, що Ти зробила для мене нещасного, того, хто заслуговує на пекло. О Царице! Із скількох небезпек Ти мене вирвала! Скільки-то освячень і помилювань Ти випросила мені у Бога! А за що Ти завдячуєш мені? Яку я Тобі виявив честь, що так турботливо обсипасш мене добродійствами?

Спонукала Тебе до цього лише Твоя доброта. Навіть коли б пролив за Тебе свою кров і віддав життя, то цього було б замало у порівнянні з тим, що я Тобі винен, бо Ти врятувала мене від вічної смерті й допомогла мені – вірю – віднайти ласки Бога; словом, Тобі завдячую за все моє щастя. Найласкавіша моя Владичице, нічого іншого не можу Тобі дати, як тільки прагнення, аби я завше Тебе почитав і любив. Не погорди поклонінням бідного грішника, який так залюбився у Твою доброту. Через те, що моє серце не заслуговує на те, щоб Тебе любити, бо брудне і повне земних почуттів, переміни його, бо тільки Ти можеш це вчинити.

З'єднай мене з моїм Богом, зв'яжи мене з Ним так міцно, щоб я вже ніколи не міг втратити любов до Нього. Ти жадаєш від мене, аби я любив Твого Бога, а я цього домагаюся від Тебе. Випроси мені ласку, щоб я Його любив, щоб Його завжди любив; нічого іншого не прагну. Амінь.

2. Про необхідність посередництва Марії для нашого спасіння (продовження)

Св. Бернард твердить, що оскільки до нашого падіння спричинилися чоловік і жінка, дано нам, щоб і в нашому відкупленні разом співдіяли чоловік і жінка; власне це вчинили Ісус і Марія. “Без сумніву, – мовить святий, – достатньо було б, щоб Сам Господь Ісус звершив наше спасіння, але дано, щоб однаково і чоловіча, і жіноча статі взяли участь у нашому відкупленні, бо обидві спричинили нашу згубу”. Ось чому св. Альберт Великий називає Марію співпрацівницею у справі нашого відкуплення. Це ж саме Марія об'явила св. Бригиді: як Адам та Єва “продали” світ за одне яблуко, так Вона разом із Своїм Сином відкупила людство одним Серцем. “Бог же міг, – зауважує св. Анзельм, – створити світ з нічого, але коли світ погубив себе через гріх, Бог не хотів його рятувати без співучасті Марії”.

За вченням о. Суареца, Марія співдіяла у ділі нашого відкуплення трояко. По-перше, заслужила (*meritum de congruo*) на участь у Втіленні Слова. По-друге, гаряче молилася за нас протягом цілого Свого життя. По-третє, бажала офірувати Богові життя Свого Сина для нашого спасіння. І тому Бог слушно постановив, щоб Марія, яка з любов'ю до людей і з таким прагненням віддання хвали Творцеві співдіяла у відкупленні всіх, була Тією, через посередництво якої всі можуть досягти спасіння.

Марію через це й називають Співпрацівницею у справі нашого оправдання, бо Бог довірив Їй усі ласки, якими нас хоче наділити. “Тому, – за св. Бернардом, – усі люди, які жили давно, сьогодні та житимуть у прийдешньому, повинні вважати Марію Посередницею і Заступницею у спасінні на всі часи”.

Господь Ісус сказав, що ніхто не може прийти до Нього, якщо його спершу не приведе Своєю ласкою Отець Предвічний: *“Ніхто не спроможен прийти до Мене, коли Отець, який послав Мене, не приведе його”* (Йо. 6, 44). Річард від св. Вавринця твердить, що Христос мовить те саме про Свою Матір: *“Ніхто не може прийти до Мене, якщо його не приведе Своїми молитвами Моя Мати”*. “Ісус був, – за словами св. Єлисавети, – плодом, даним світові через Марію: *“Благословенна Ти між жінками і благословен плід лона Твого”* (Лк. 1, 42). Хто прагне здобути плід, мусить підійти до дерева; хто хоче бути з Ісусом, мусить іти до Марії, а хто знайде Марію, напевно знайде й Ісуса. Коли св. Єлисавета побачила Пресвяту Діву, що прийшла її відвідати, то не знала, як Їй за це подякувати, і повна смирення вигукнула: *“І звідкіля мені це, що прийшла до мене Мати Господа мого?”* (Лк. 1, 43). “Та хіба, – може хтось запитати, – св. Єлисавета не бачила, що не лише Марія, але й сам Ісус Христос прийшов до Її дому?” Чому ж каже, що недостойна прийняти Марію, а не признається, що недостойна заслуги приймати в гостях Сина Божого, який прийшов Її навідати? О ні! Свята добре бачила, що з Марією прийшов і Господь Ісус, але їй досить було подякувати Матері, тому вона не згадує про Сина.

Святе Письмо так говорить про мужню жінку: *“Вона, немов ті кораблі купецькі, здалека хліб привозить”* (Пр. 31,14 Влг.). Власне Марія це той корабель, який приніс нам з Неба Ісуса, той хліб живий, що прийшов з Неба обдарувати нас вічним життям, як це сам Христос сказав: *“Я – хліб живий, що з Неба зійшов. Коли хтось цей хліб їстиме, житиме повіки”* (Йо. 6, 51). Отож Річард від св. Вавринця робить висновок, що в морі цього світу згинуть усі ті, хто не дістанеться на цей корабель, іншими словами, – ті, ким Марія не опікується. “Скільки разів, – додає, – перебуваємо у небезпеці: нам загрожує втрата спасіння чи то через спокуси, чи то в бурях пристрастей, і тоді маємо звертатися до Марії і взивати: *“Поспішай до нас, Маріє! Рятуй, зціли нас, якщо не хочеш, щоб ми загинули”*. І водночас зауважте, що Річард від св. Вавринця не вагається, коли звертається до Марії: *“Спаси нас, бо загинемо”*. Нема у нього таких застережень, як вже не раз згадуваного автора, котрий забороняє взивати до Пресвятої Діви, щоби нас спасла, бо ж – як твердить – справа спасіння належить тільки Богові.

Але коли людині, покараній на смерть, можна просити в улюбленця царя, щоби його вирятував і життя йому випросив, то чому ж ми не можемо благодіяти Матір Божу, щоби нас спасла і випросила нам ласку вічного життя? Св. Йоан Дамаскин без найменшого вагання так молиться до Пресвятої Діви: *“Непорочна, Пречиста Царице, ізбави мене і збережи од вічного прокляття”*. Св. Бонавентура так

звертається до Марії: *“Спасіння тих, хто Тебе взиває”*, а свята Церква підтверджує цю назву, іменуючи Марію *“Оздоровленням хворих”*. То чи можемо ми боятися просити Її, щоб нас спасла? *“Тим паче, – як висловлюється один автор, – що без Марії ніхто не має дороги до спасіння”*. А ще давніше св. Герман сказав до Марії: *“Ніхто не спасеться інакше, лише через Тебе”*.

Послухаймо, що пишуть інші автори про необхідність посередництва Марії. Св. Каетан твердить, що ми можемо шукати ласку, але ніколи її не отримаємо без заступництва Матері Божої. З ним погоджується і св. Антонін, вживаючи ось такий прекрасний вираз: *“Хто не просить через Марію, той пробує літати без крил”*. Як фараон прорік до Йосифа: *“Єгипетська країна перед тобою”* (Бут. 47, 6) і всіх, хто благав про поміч, відіслав до нього: *“Ідіть до Йосифа”* (Там же, 41, 55), так і Бог, коли просимо Його про ласки, відсилає нас до Марії: *“Ідіть до Марії”*. *“Бо, – як твердить св. Бернард, – Бог постановив не уділяти жодної ласки інакше, як тільки через руки Марії”*. Виходячи з цього, св. Річард від св. Вавринця каже так: *“Спасіння наше в руках Марії, і тому наше, християнське звертання до Марії набагато слушніше, ніж звернення єгиптян до Йосифа: “Спасіння наше в руках Твоїх”*. Це ж твердив целлейський монах: *“Спасіння наше покладене у Твої руки”*. Іще виразніше висловлюється Касьян, мовлячи прямо, що спасіння всіх залежить від ласки й опіки Пресвятої Діви. Ким опікується Марія, той спасеться; кого Вона не стереже, той буде засуджений. Це спонукало св. Бернардина із Сієни до такого заклику: *“Владичице, позаяк Ти – Дарителька всіх ласк і тільки через Твої руки можемо отримати ласки спасіння, від Тебе залежить наше спасіння”*.

Згодом Річард від св. Вавринця цілком слушно писав: *“Як камінь тут же падає без опори, так і душа, позбавлена допомоги Марії, впадає насамперед у гріх, а пізніше – у саме пекло”*. Св. Бонавентура додає, що Бог не спасе нас без допомоги Марії, бо як дитя не може без матері, так ніхто не може спастися без опіки Марії. І тому нагадує: *“Старайся, щоб твоя душа прагнула набожності до Марії. Старанно бережи її і не занедбуй, поки в Небі не отримаєш від Марії Її материнського благословення”*. *“Хто пізнає Бога, – каже св. Герман, – то не інакше, як через Тебе, о Пресвята Діво! Хто ж спасеться? Хто ж уникне небезпек? І знову: “Коли б Ти не утворювала дороги, ніхто б не звільнився від спокус тіла і ран, завданих через гріх”*.

Як до Предвічного Отця маємо доступ тільки через Ісуса Христа, так само – за св. Бернардом – можемо приблизитись до Христа за посередництвом Марії. Цю Божу постанову, щоб ми всі спаслися, прибігаючи до Марії, святий пояснює так: *“Спаситель нам даний через Марію, тому потрібно, щоб і ми були дані Йому через Марію”*. Ось чому Пресвяту Діву називають Матір'ю ласки і спасіння нашого. *“Що ж з нами сталося б і як ми могли би сподіватися на спасіння, – запитує св. Герман, – якщо Ти нас залишила б, о Маріє, Ти, що є життям християн?!”*

Але це й же ж автор зауважує ще таку трудність: якщо всі ласки переходять через руки Пресвятої Діви, то святі, коли їх про щось просимо, мусять так само прибігати до посередництва Марії, щоб нам ті ласки випросити. *“Це, однак, – каже далі, – ніхто не твердить і навіть нікому щось подібне не снилося”*. На то відповідаю: віра в це не була б помилкою, а навіть чимось недоречним. Бог для почитання Своєї Матері зробив Її Царицею Святих і встановив, аби всі ласки переходили через Її руки; недоречність є в тому твердженні, що Бог хоче, аби і святі зверталися до Неї, кожного разу, як захочуть щось випросити для своїх почитателів? Що ж стосується думки, що нікому таке навіть не снилося, я переконався, що дуже виразно кажуть про це св. Бернард, св. Анзельм, о. Суарез та інші. *“Надаремно, – зауважує св. Бернард, – ми просили б про ласку, якщо б Марія за нас не заступалася”*. Один із авторів так інтерпретує слова 44 псалму: *“Обличчю Твоєму будуть вклонятися усі багаті із людей”* (Пс. 44, 13 Влг.). Такими багатими великого народу є святі. Якщо вони хочуть виблагати ласки комусь зі своїх почитателів, то звертаються до Марії, аби Вона їх випросила. *“А тому слушно, – каже о. Суарез, – просимо святих, аби заступилися за нас перед Марією, їх Владичицею і Царицею”*.

Це, власне, прорік св. Бенедикт св. Францішці Римлянці. *“Одного дня, – розповідає о.Мархезе, – об'явився їй цей святий і пообіцяв опіку і заступництво Пресвятої Діви”*. Так стверджує і св. Анзельм, який промовляє до Марії так: *“Владичице моя, заступництво святих, поєднане з Твоїм, має таку саму силу, як Твоє особисте посередництво, уже без їхньої участі. Звідки Ти, о Владичице, маєш таку владу?”* – запитує далі святий. Це тому, що сама – Матір Відкупителя світу, Улюблениця Бога, Цариця Неба і землі. Якщо Ти не помолишся за нас, жоден святий не заступиться і не допоможе нам, але якщо Ти зблаговолиш за нас просити, то і всі святі ревно молитимуться за нас і нам помагатимуть”. Св. Церква відносить до Марії і такі слова Книги Мудрості: *“Я одна обійшла кругом небесним”* (Сир. 24, 5), о. Сегнері так їх пояснює: *“Як перша небесна сфера приводить у рух усі інші*, так і ціле Небо*

з'єднується з молитвами Пресвятої Діви, коли Вона молиться за якусь душу. Навіть більше, св. Бонавентура уважає, що Марія як Цариця Ангелів і святих жадає, аби зважали на Неї і разом з Нею благали за нас Найвищого.

Тепер ми розуміємо, чому св. Церква каже нам взивати і величати Матір Божу таким титулом: *“Надія наша”*. Лютер стверджував, що не може стерпіти, що Католицька Церква називає те просте створіння, тобто Марію, Надією нашою, бо вважав, що тільки Бог і Господь Ісус, Наш Посередник, є нашою надією. Більше того, Бог проклинає тих, хто покладає надію на створіння, згідно зі словами Єремії: *“Проклятий той, хто уповає на людину... чие серце відступає від Господа”* (Єр. 17, 5). Але ж свята Церква нас вчить, щоб ми постійно взивали до Марії і називали Її нашою надією. Хто, звертаючись до Бога, уповає на створіння, того напевне Бог прокляне, бо ж Господь – єдине джерело і скарбниця всякого добра; створіння без Бога нічого не має і нічого не може дати. Однак уже сказано, що з волі Господньої всі ласки повинні переходити через руки Марії, як через канал милосердя; і тому можемо, ба, навіть мусимо визнавати Марію нашою надією, бо за Її посередництвом отримуємо Божі ласки. У зв'язку з цим св. Бернард називав Її фундаментом своєї надії. Тієї ж думки дотримувався св. Йоан Дамаскин, звертаючись до Пресвятої Діви: *“Владичице моя, на Тебе покладаю усі свої надії і від Тебе з вірою очікую спасіння”*. Св. Тома називає Марію надією нашого спасіння. Св. Єфрем також: *“Пресвята Владичице, візьми нас під Свою опіку, якщо хочеш, щоб ми спаслися; не маємо іншої надії на спасіння, крім Тебе”*.

Закінчуємо наші роздуми словами св. Бернарда: *“Стараймося з усіх сил почитати Матір Божу, бо така воля Творця, щоб ми все отримували з Її рук. Що б ми не прагнули або про яку б ласку не просили, поручаймо себе, за вказівкою цього святого, Марії і вірмо, що з Її допомогою отримаємо, що просимо”*. *“А якщо, – так веде далі св. Бернард, – ти не заслуговуєш на ласку, заслуговує на неї Марія, яка за тебе заступається. Тому раджу кожному з нас, щоб ми всі наші добрі вчинки і молитви, що їх офіруємо Богові, віддавали Марії, і тоді матимемо певність, що будемо радо прийняті”*.

Приклад

Нині всюди відома історія Теофіла, описана Патріархом Константинопольським Євтихіаном, наочним свідком випадку, який зараз оповімо. А його правдивість – за о. Крассетом – підтверджують св. Петро Даміан, св. Бернард, св. Бонавентура, св. Антонін та інші.

Теофіл був архidiaконом церкви в Адані, в Кілікії. Він заслужив такої почесі: люди захотіли, щоб він став єпископом; але Теофіл з покори не погоджувався. Невдовзі злі люди очорнили його. Теофіла позбавили місця служіння, і він так засмутився, що в засліпленні звернувся за порадою у нещасті до одного чорнокнижника, єврея. Той постарався звести його із сатаною. Чорт запропонував Теофілу свою допомогу з умовою, що він відречеться від Ісуса та Його Матері Марії, а також власноручно підпише відповідний акт. Теофіл підписав цей ганебний документ. Наступного дня єпископ, переконавшись, що Теофіла скривджено, попросив у нього вибачення і повернув його на своє місце. З того часу Теофіла стали мучити докори сумління через важкий гріх, який допустив, і він постійно заливався сльозами. І що ж він робить? Іде до церкви, кидається із плачем на коліна перед іконою Матері Божої і благає: *“О Мати мого Бога, не можу впасти у розпач, бо знаю, що ще маю Тебе, ту, що наймилостивіша і може мені допомогти”*. І так плакав і молився до Марії сорок днів. Наприкінці однієї ночі об'явилася йому Мати милосердя і сказала: *“Теофіле, що ти зробив? Ти викреслив себе із Моїх і Мого Сина друзів, а віддався своєму і моєму ворогові!”* – Владичице, – відповів Теофіл. – Ти мусиш мені простити і так само випросити прощення у Сина. – Марія, бачачи його віру, сказала до нього: *“Не трать надії; помолюся за тебе Богові”*. Теофіл, вражений цим видінням, ще більше заплакав, подвоїв покуту і молитви й уже не віддалявся від цього образу. І знову об'явилася йому Марія та зі щасливим обличчям розповіла: *“Теофіле, радуйся; Я оповіла Богові про твої сльози і молитви, а Він їх прийняв і вже тобі простив. Але від сьогодні будь вдячний і вірний”*. – Владичице, – відказав Теофіл, – але я ще не цілком спокійний, коли мій ворог тримає в руках той безбожний акт, в якому я відрікся Тебе і Твого Сина; постарайся, аби він мені його віддав. Через три дні Теофіл пробудився вночі і знайшов на своїх грудях той лист. Уранці, коли єпископ прийшов до церкви, Теофіл упав йому до ніг серед багатьох вірних і з плачем розповів усе, що сталося. Потім віддав єпископові лист, а той наказав відразу його спалити перед юрбою. Усі плакали зі зворушення і вихваляли доброту Бога і милосердя Марії до нещасного грішника. Теофіл повернувся до церкви Пресвятої Владичиці, де й помер через три дні, спокійний і вдячний Ісусові і Його Пресвятій Матері.

Молитва

О Царице і Мати милосердя, Ти наділяєш ласками всіх, що до Тебе прибігають, і чиниш це з великою щедрістю, бо Ти ж – Цариця, а також з великою любов'ю, бо Ти – найчутливіша Мати; Тобі сьогодні поручаюся я, такий бідний на заслуги і чесноти, а також боржник Божої справедливості. Маріє, Ти маєш ключ до Божого милосердя; не забудь про моє нещастя і не залиши мене у цій біді. Ти така щедра до всіх: навіть маєш звичку давати більше, ніж Тебе просять, стався так і до мене. Владичице, опікуйся мною – оце все, що Тебе прошу. Якщо Ти мене візьмеш під опіку, не буду нічого боятися. Не боюся злих духів, бо Ти – сильніша за ціле пекло, і не лякаюся своїх гріхів, бо вистачить одного Твого слова, щоб Бог простив усі мої провини. Якщо Ти до мене прихильна, не боюся навіть, що Бог гнівається на мене, бо одна Твоя просьба може Його заспокоїти. Словом, коли Ти будеш мною опікуватися, я можу сподіватися на все, бо Ти все можеш. О Мати милосердя, Ти вважаєш, що підтримувати найнещасніших – це честь і радість; і можеш це робити, якщо тільки вони не затверділи у своїх гріхах. Я – грішник, але не затверділий, хочу виправитись. І Ти можеш мені допомогти; допоможи мені і спаси мене. Нині цілковито віддаю себе у Твої руки. Розкажи мені, що маю вчинити, щоб уподобатися Богу, і я виконаю це з Твою допомогою, о Маріє, світлосте моя, утіхо, прибіжище, надіє моя. Амінь. Амінь. Амінь.

Розділ 6 А тому, Заступнице наша...

1. Марія Своїм заступництвом може випросити спасіння всім людям

Влада і значення кожної матері такі великі, що, навіть якщо її син монарх і користується необмеженою владою над усіма громадянами своєї держави, вона не підлягає його верховенству.

Господь Ісус сидить тепер у Небі по праву руку Отця, тобто – як пояснює св. Тома – займає його як людина, у силу Свого поєднання із Особою Слова, найвищою владою над усіма, а потім і над Марією. Однак суттєвий і той факт, що наш Спаситель під час Свого земного життя так принизив Себе, що став слухняним – за свідченням св. Луки – Пресвятій Владичиці: “І був їм слухняний” (2, 51). “А навіть очевидно, – як говорить св. Амброзій, – що Господь Ісус, як обрав Марію Своєю Матір'ю, зобов'язаний був стати Їй слухняним”. “Про інших святих, – зауважує Річард від св. Вавринця, – кажемо, що вони з'єднані з Богом, а тільки про Марію можемо сказати, що Вона має щастя не тільки виконувати волю Божу, але й Сам Бог прослуховується до Її волі”. “І коли про інших дів, – далі роздумує цей автор, – оповідають, що ходять за Агнцем, де тільки Він іде (Од. 14, 4 Влг.), то про Пресвяту Діву можна сказати, що Агнець Божий ходив так само за Нею на цій землі, бо ж був Їй слухняним”.

І хоч у Небі Марія не може наказувати Своему Синові, однак – вважаємо – Її прохання не перестають бути проханнями матері і тому мають найбільшу силу, бо Вона може отримати усе, чого прагне. “І в тому привілей Марії, – каже св. Бонавентура, – що Вона може все випросити у Сина”. А чому? З тієї саме причини, про котру ми згадували і котру пізніше детально обговорили, а саме: прохання Марії – це прохання матері. Ось чому св. Петро Даміан каже, що Пресвята Діва може все як в Небі, так і на землі; Вона може навіть зміцнити тих, що впали у розпач, і наповнити їх новою надією на спасіння. Цей святий називає Спасителя вівтарем милосердя, біля якого грішники отримують прощення. Отож перед цим вівтарем, тобто перед Ісусом, стає Марія, коли хоче випросити нам якусь ласку, а Син так цінує Її молитви і так прагне їх сповнити, що Її прохання здаються Йому радше наказом, ніж молитвою, а Вона – радше Владичиця, ніж служниця. Ісус так сильно почитає Свою Матір, яка на землі наділила Його такими великими почестями, що тут же виконує Її бажання і прохання. Про це чудово висловлюється св. Герман, так мовлячи про Пресвяту Владичицю: “О Мати Божа, Ти всесильна у спасінні грішників і не потребуєш, щоб хтось підтримував Твої прохання перед Богом, бо Ти – Мати правдивого Життя”.

Св. Бернардин із Сієни без вагань твердить, що всі, навіть Бог, підпорядковуються “наказам” Марії, іншими словами, що Бог так сповняє Її прохання, ніби це – Його накази. А св. Анзельм взиває до Марії: “Ти ж у такій ласці у Господа, що все можеш отримати для Своїх почитателів”. “Бо опіка, Твоя, – так запевняє Косьма Єрусалимський, – всесильна”. “Так, Марія – всесильна, – підкреслює Річард від св. Вавринця, – бо, користуючись усіма правами цариці, мусить бути наділена такими самими привілеями, як цар”. (...) “Ось чому Бог, – зауважує св. Антонін, – віддав Пресвятій Владичиці Свою Церкву не тільки під опіку, а також для панування”.

Якщо ж мати має втішатися такою ж самою владою, як син, то цілком слушно Всемогутній Господь Ісус наділив Марію необмеженою владою; незаперечний той факт, що Син – всесильний від природи, а Мати – з ласки Божої. Необмежена сила Марії виявляється в тому, що Син сповняє всі Її прохання, як це було об’явлено св. Бригіді. Одного разу їй було дано почути голос Ісуса, який промовляв до Марії: “Мати моя, Ти знаєш, що люблю Тебе; отож проси Мене про все, що хочеш, бо не можу відмовити Тобі у жодному проханні”. І далі Спаситель пояснив це дуже гарно: “Мамо, коли Ти жила на землі, з любові до Мене в нічому Мені не відмовляла; й цілком слушно, щоб тепер, у Небі, Я не відмовив у жодному Твоєму проханні”. Ми називаємо Марію всесильною тільки як створіння, що не може бути наділене прикметами Божими. Пресвята Діва – всесильна, бо Своїми проханнями отримує все, чого прагне.

Тому слушно, о велика наша Заступнице, мовить до Тебе св. Бернард: “Як Ти захочеш, усе так станеться”. Св. Анзельм додає: “Якщо Ти захочеш, усе станеться: навіть найбільш падшого грішника зможеш піднести до виняткової святості; Тобі належить ця сила”. Св. Альберт Великий укладає в уста Марії такі слова: “Треба Мене просити, щоб Я захотіла щось зробити, бо якщо чогось прагну, те мусить статися”.

Тому св. Петро Даміан, роздумуючи над силою Марії, отак просив Її про милосердя над нами: *“Нехай Тебе спонукає до милостивості над нами Твоя вроджена доброта і Твоя сила, бо чим Ти сильніша, тим повинна бути милосердніша”*. О Маріє, найулюбленіша наша Заступнице, позаяк Ти маєш таке милосердне Серце, що дивишся на нас тільки для того, щоб над нами змилюватись, а заразом Ти така сильна перед Богом, що можеш спасти всіх, кого береш під захист, не відмовся взяти у Свої руки також справи нас, бідних, що покладають усю надію на Тебе. Якщо Ти не відкидаєш наших прохань, то нехай зворушиться Твоє милосердне Серце; дозволь принаймні розбудитися Своїй силі, адже Бог настановив Тебе для того, щоб Ти мала велику силу допомагати нам, якнаймилостивіше і якнайприхильніше несла порятунок нам. У цьому нас запевняє св. Бернард, кажучи, що Марія безмежно сильна, але й милосердна. Її любов величезна, так само величезне Її милосердя і співчуття, у чому ми неустанно пересвідчуємось.

Коли Пресвята Діва жила на землі, Її думки були зайняті виключно Богом і допомогою нещасним і, знаємо, Вона вже тоді мала привілей: Бог вислуховував усі Її прохання. У цьому переконує нас те, що сталося в Кані Галилейській. Коли забракло вина, Марія, переживаючи за засоромлену і заклопотану родину, попросила Сина, аби позбавив господарів цього клопоту і зробив чудо. Вона звернула увагу на нестачу вина: *“Вина в них нема”* (Йо. 2, 3). Ісус відповів: *“Що Мені, жінко, – а й Тобі? Та ж не прийшла година Моя (Там же, 4)."* Прошу звернути увагу, що Ісус відмовив Своїй Матері, засоромлюючи Її. Здається, що Він так сказав: “Чому Мене і Тебе, жінко, повинно обходити те, що забракло вина? Не випадає, щоб Я робив чудо, бо ще не прийшла пора на це. Година та виб’є тоді, коли почнеться наука, бо буду змушений підтверджувати навчання чудами”. А поза тим Марія, так, ніби Син заповів Їй виконати Своє прохання, каже до тих, що Її слухають: *“Що лиш скаже вам, – робіть”* (Йо. 2, 5). Скоро будете втішені. І, очевидно, Господь Ісус із любові до Своєї Матері перемінив воду на вино.

Як же це пояснити? Якщо часом виконання чуд мало стати навчання, то чи переміна води на вино не наступила проти Божої волі? “Але ж ні, відповідає св. Августин, тут нічого не було, що б заперечувало волю Бога. Хоч ще не настав час чудес, але ж ще перед усіма віками Бог постановив, що не відмовить у нічому, про що просить Марія. Отож Марія, знаючи про цей Свій привілей, незважаючи, з першого погляду, на слова відмови Сина, розпорядилася наповнити посуду водою, ніби Син уділив Їй цю ласку. Так само це пояснює св. Йоан Хризостом. “Хоч Ісус відмовив Своїй Матері у такий спосіб, – пише, – але вислухав Її прохання”. Так уважає і св. Тома. Кажучи, що не надійшла ще Його година, – як читаємо у його працях – Господь Ісус хотів показати, що відклав би виконання цього чуда, якби Його просив хтось інший. А оскільки це вчинила Мати, тут же виконав Її бажання. На

думку Баррадаса, з такою інтерпретацією погоджуються також св. Кирило Александрійський, св. Амброзій і Янсеній із Гандави, який твердив, що *Ісус, почитаючи Свою Матір, випередив назначений момент виконання чудес*.

Цілком певно, що жодне створіння не може нам, нещасним, випросити стільки ласк, скільки наша добра Заступниця. А надав Бог Їй цей привілей не тільки як Своїй улюбленій слугі, а передовсім як Своїй правдивій Матері. Це думка Вільгельма, єпископа Парижа. Досить Марії вимовити – Син уже сповняє. У Пісні пісень Господь так звертається до улюблениці, у котрій ми пізнаємо Марію: *“О ти, що в садах живеш! Товариші уважно слухають твій голос. Дай же мені його почути!”* (Пп. 8, 13). Тими товаришами є святі, які, коли просять про ласки для своїх почитателів, чекають, щоб їхня Цариця попросила про них Бога. Або, як це йдеться у розд.V, Бог жодної ласки не уділяє інакше, як тільки на прохання Марії. А як Марія отримує ті ласки? Їй достатньо звернутися до Сина: *“Дай же мені його (голос) почути!”* Досить промовити, а Син тут же Її вислухає. Настоятель монастиря Вільгельм, пояснюючи процитований фрагмент Святого Письма, уявляє собі, що Господь Ісус ось так промовляє до Пресвятої Матері: *“Ти, що перебуваєш у небесних садах, виявляй Своє милосердя кому хочеш, бо ж не можу забути, що Я – Твій Син, і це неможливо, щоб Я Тобі у чомусь відмовив. Мені достатньо лише почути Твій голос, і Ти напевно будеш почута і вислухана”*. *“І хоч Марія отримує ласки, – пише ігумен Готфрід, – завдяки Своїм молитвам, однак Її прохання як Матері мають силу наказів. Тому ми повинні бути твердо переконані, що Марія отримує все, про що тільки для нас попросить”*.

Валерій Максим пише, що коли Коріолан оточив Рим, жодні прохання жителів і товаришів не могли схилити його до того, щоб зняти облогу. Коли ж прийшла мати Ветурія, не зміг їй відмовити і тут же відступив від міста. Набагато дівіші від прохань Ветурії молитви Марії та Її Сина, Ісуса, тому що Він є дуже вдячним Їй Сином і гаряче Її любить. Св. Юстин Меховіта пише, що *одне зітхання Пресвятої Діви має більшу вагу, ніж молитви всіх святих, разом взятих (...)*.

Так само, за св. Антоніном, молитви Марії як прохання Матері є, в певному сенсі, наказом, і тому неможливо, щоб вони не були вислухані. Через це св. Герман так заохочує грішників, щоби поручали себе Заступниці: *“Маріє, оскільки Ти перед Богом маєш право Матері, то можеш випросити прощення навіть для найбільших грішників. Якщо Господь визнає Тебе в усьому Своєю правдивою Матір’ю, то мусить виконати кожне Твоє бажання”*. Св. Бригіда у своїх об’явленнях чула про Марію такі висловлювання святих небожителів: *“О благословенна Діво, чи є щось таке, чого б Ти не могла? Твоя воля завжди сповняється. Про це є чудові слова у відомому вірші: “Guod Deus imperio, Tu prece, Virgo, potes!”* Що Бог робить наказами, те саме Марія досягає молитвами! *“А може не варто доброти Божій, – запитує св. Августин, – так почитати Свою Матір?”* Але ж Сам Ісус запевнив, що прийшов на світ не для того, аби відмінити закони, а щоб їх доповнити, а закон, між іншим, наказує шанувати батьків.

Св. Григорій, Архієпископ Нікомедійський, навіть твердить, що Господь Ісус виконує всі завдання Своєї Матері, щоб у цей спосіб у деякій мірі сплатити борг вдячності Тій, яка з власної згоди дала Йому людську природу. Святий мученик Методій узиває: *“Тішся, Маріє, бо Тобі дано, що Твоїм боржником є Син, який усім дає, а в нікого нічого не бере”*. Ми всі заборгували Богові те, що маємо, бо ж усе – Його дар. Лише через Тебе Бог хотів бути боржником, беручи від Тебе тіло і стаючи людиною. Подібно висловлюється св. Августин: *“Марія заслужила, щоб дати тіло Божому Синові, щоб скласти плату відкуплення, рятуючи наші душі від вічної смерті”*. *“Тому, – каже св. Августин, – більше ніж інші може допомогти у досягненні вічного спасіння”*. Св. Теофіл, єпископ Александрійський, що жив у час св. Єроніма, висловив цю ж думку так: *“Син радується, якщо Його Мати щось просить; адже все, чого Він бажає людям, прагне уділити через руки Марії, аби в той спосіб віддячити Їй за те, що дала Йому людське тіло”*. А св. Йоан Дамаскин так висловлюється про Пресвяту Діву: *“Ти, Маріє, будучи Матір’ю Бога, можеш Своїми молитвами всіх спасти, бо Твої молитви набирають виняткової вартості завдяки достоїнству Божого материнства”*.

Св. Бонавентура, пояснюючи велике добродійство, яким нас наділив Бог, даючи нам Марію як Заступницю, так молиться до Неї: *“О яка незмірна і яка предивна доброта Бога! Тебе, о Діво і Мати, Він благоволив нам як Заступницю, щоб Ти могла нам усе випросити Своїм заступництвом. О яке велике милосердя Господнє! Свою власну Матір і Владичицю ласк дав нам як Заступницю, щоб ми не віддалилися від Нього, боячись Його присуду, який Він має нам колись винести”*.

Приклад

Один німецький шляхтич, допустивши важкий гріх, через фальшивий сором не хотів з нього висповідатись. Через це зазнав таких докорів сумління, що навіть не захотів жити і задумав утопитися. Однак не виконав цього наміру, а зі сльозами попросив Бога, щоби простив йому гріх без сповіді. Якоїсь ночі він почув, що хтось торкається його плеча, і йому здалося, що почув голос: “Іди до сповіді”. Він пішов до церкви, але так не висповідався. Наступної ночі почув той самий голос. Пішов знову до церкви, але сказав собі, що воліє радше вмерти, ніж признатись у гріху. Але перед тим, як піти зі святині, підійшов до ікони Пресвятої Діви, аби Їй поручитись. Заледве він клякнув, як щось у ньому змінилося: тут же встав і почав кликати сповідника, та ревно плачучи, висповідався у гріху. Потім відчув себе дуже щасливим, наче знайшов усі скарби світу.

Молитва

О найдостойніша Мати Божа, дозволь звернутися до Тебе, повторюючи слова св. Бернарда: “Твій Син вислуховує Тебе і сповняє усі Твої прохання”. А тому молися, молися, наша Заступнице, за нас, нещасних. Пригадай собі, що це для нашого добра Бог обдарував Тебе силою і честю. Бог тому став Твоїм боржником, беручи від Тебе людську природу, аби Ти за Своєю волею розділила поміж нещасними скарби Божого милосердя. Ми – Твої слуги, особливо віддані Тобі; я сподіваюся, що теж належу до тих щасливих обранців. Гордимися, що живемо під Твоєю опікою. Якщо Ти робиш усім добро, навіть тим, хто Тебе не знає і не почитає, взагалі, навіть тим, хто Тебе ображає і богохульствує, то ж з якою певністю ми можемо розраховувати на Твою доброту, що вишукує нещасних, аби їм допомогти? – ми, хто тебе почитає, любить і Тобі вірить! Це правда, що ми великі грішники, але ж Бог обдарував Тебе талантом милосердя і силою, яка набагато перевищує нашу недостойність. Ти можеш і хочеш нас спасти, а ми тим більше на це сподіваємося, чим менше на це заслуговуємо, аби тим гарячіше хвалити Тебе у Небі, коли туди попадемо завдяки Твоєму заступництву.

О Мати милосердя, віддаємо Тобі наші душі, прикрашені й обмиті колись Кров'ю? Ісуса, але потім забруднені гріхом. Тобі їх віддаємо, щоб Ти їх очистила. Щиро випроси нам поправу життя, милість Божу, терпіння, а потім Небо. Справді, просимо у Тебе багато, але ж чи це не в Твоїй силі здобути нам це все? Хіба любов, якою Тебе живить Бог, не може перевищувати будь-які людські просьби? Досить, щоб Ти промовила до Сина одне слово, і Він Тобі в нічому не відмовить. Молися, молися, о Маріє, за нас; молися, і будеш вислухана, а нас чекатиме спасіння.

2. Марія як милосердна Посередниця захищає навіть найнещасніших

У нас є стільки причин любити благородну Царицю, що навіть якщо Її прославлятиму на цілій землі, у проповідях говоритимуть лише про Неї, всі люди віддаватимуть своє життя за Неї, цього буде ще мало в порівнянні з тим, що ми Їй винні за таку чутливу любов, якою Вона огортає всіх людей, навіть найбільших грішників, якщо тільки вони виявляють хоч незначну набожність до Неї.

Достославний Раймоунд Джордан, який з покори називав себе нерозумним, казав, що Марія не може не любити тих, хто Її любить, і для Неї не є тягарем служити Своїм почитателям і застосовувати всю Свою силу, навіть якщо вони грішники, аби випросити їм прощення у Свого благословенного Сина. Словом, Її доброта і милосердя такі великі, що навіть найбільш грішний чоловік не повинен боятися прибігати до Її стіп, бо Вона не відкидає нікого, хто до Неї звертається. Марія як наша благородна Заступниця сама доносить до Бога прохання Своїх почитателів, зокрема ті, котрі Їй подані, бо як Син заступається за нас перед Отцем, так Пресвята Діва заступається за нас перед Сином і не перестає опікуватися великою справою нашого спасіння як перед Отцем, так і перед Сином: завжди випрошує нам ласки, що їх прагнемо. Бл. Діонізій Картуз слушно називає Марію особливою утіхою тих, що заблукали, надією нещасних і заступницею всіх грішників, що прибігають до Неї.

А якщо знайдеться якийсь грішник, який не сумнівається у силі Марії, але не вірить в Її милосердя, боячись, що Вона не захоче рятувати його через те, що здійснив важкі гріхи, нехай же йому додадуть відваги слова св. Бонавентури: “Марія має винятковий і великий привілей: Своїми проханнями може випросити у Сина все, що хоче”. Однак чи допомогла нам б Її сила, якби Вона про нас не піклувалася? “У тому, що Вона за нас турбується, можемо не сумніватись, – каже згаданий автор, – будьмо впевнені у цьому і постійно дякуймо Господеві і Його святій Матері: через те, що Пресвята Діва поміж усіма

свяtimi перед Богом найсильніша, то Вона і наймилосердніша Заступниця, що найбільше дбає про наше добро”. “А хто ж, – каже з радістю св. Герман, – о Мати милосердя, хто ж після Ісуса більше турбується про наше добро, ніж Ти? Хто ж так, як Ти, підтримує нас у тривогах, за нас журиться? Хто ж зрівняється з Тобою в підтримці грішників й боротьбі за їхнє добро?” Опіка Твоя, о Маріє, потужніша і милостивіша, ніж ми можемо це уявити. “Святі, – зауважує целейський настоятель, – більше допомагають своїм почитателям, ніж іншим людям, але оскільки Мати Божа є Царицею всіх, то й Заступниця всіх і турбується про їхнє спасіння”.

Серце Марії не байдуже до добра всіх, також грішників; узагалі, це для Марії честь, коли Її називають Заступницею грішників, бо Вона Сама підтвердила доброславній Марії Віллані: “Після титулу “Матір Божа” найбільшою для Мене честю є титул “Потішителька грішників”. Бл. Амадей розповідає, що наша Небесна Мати безустанно стоїть перед тронем Божим і заступається за нас Своїми сильними молитвами. Перебуваючи в Небі, Вона добре знає наші біди і потреби, тому не може нам відмовити у Своему співчутті. Повна материнської любові до нас, співчуття, милосердя і доброти, старається нам постійно допомагати, щоб допровадити до нашого спасіння. Річард від св. Вавринця заохочує кожного, навіть і найнещаснішого, прибігати за милосердям до найдорожчої Заступниці і бути переконаним, що Вона завжди буде готова йому допомогти, тому що – як пише св. Готфрид – Марія завжди готова молитися за всіх.

“З якою завзятістю і любов’ю, – пише св. Бернард, – прибігає добра Заступниця до справ нашого спасіння!” Св. Августин також вражений любов’ю і ревністю Марії, любов’ю, яка неустанно спонукає Її благати Творця, щоб Він простив наші гріхи, наділив Своєю ласкою, звільнив від небезпек і допомагав у нещастях”. (...) Хто ж колись зрозуміє турботливість Пречистої Диви, з якою Вона благає Бога заступитися за нас? Св. Герман розповідає: “Вона ніколи не втомиться заступатися за нас перед Богом”. Який це гарний вислів! Марія так змилюється над нашими нещастями і так нас любить, що безперервно молиться за нас, щоб захистити нас Своїми молитвами від зла і випросити нам ласки. Вона ніколи не втомиться заступатися за нас перед Богом”.

“Були б ми дуже бідні, ми, грішники, якби не мали великої Заступниці, що така сильна, милостива, а водночас дбайлива і мудра, що наш суддя, а Її Син, – як твердить Річард від св. Вавринця, – не може осудити тих, за кого Вона заступається”. Ось чому Йоан Геометра так Її вітає: “*Радуйся, Мати, яка вміє вирішувати всякі суперечки*”. Адже всі справи, за які турбується наймудріша Заступниця, Вона власне “виграє”. Тому св. Бонавентура називає Марію “мудрою Авігайлою”, бо та біблійна жінка так уміла своїми проханнями злагіднити царя Давида, розгніваного на Навала (1См. 25, 24), що пізніше він сам її вихваляв і дякував за заступництво, яким перешкодила йому помститися Навалові. Те саме очевидно чинить у Небі Марія на користь нещасних грішників; Своїми чутливими і мудрими проханнями Вона уміє так пом’якшити, умиротворити Божу справедливість, що Сам Бог Її за це благословить і ніби дякує Їй за те, що Вона не дозволила Йому опустити і покарати їх, хоч вони на це заслуговували.

Св. Бернард каже, що Предвічний Отець хотів показати нам глибини Свого милосердя і тому, крім головного Заступника, Ісуса, дав нам ще за Заступницю перед тронем Ісуса Марію. Без сумніву, Ісус, за законом, єдиний Посередник між Богом і людьми; Христос у силу власних заслуг прагне і може, як це обіцяв, здобути для нас прощення і ласку Божу: оскільки люди бачать у Христі – Бога і тому Його бояться, у нас виникла потреба ще в Заступниці, до якої ми могли би звертатися з меншою боязню і більшою довірою. Ця Заступниця – Марія, і не можемо знайти перед Богом нікого сильнішого і милостивішого до нас. З великою кривдою поставився б до милосердної Владичиці той, хто – каже далі цей же святий – боявся б упасти до стіп найулюбленішої Заступниці, яка не має в Собі нічого суворого ані страшного, а навпаки, повна лагідності, любові та доброти. Отож читай іще раз ціле Святе Письмо, і якщо знайдеш там щось, що свідчить про суворість Марії, тоді бійся до Неї приступити. Але якщо там нічого такого не знайдеш, прибігай з радістю до Неї, і Вона допровадить тебе до спасіння Своїм заступництвом.

Які чудові слова вкладає в уста грішника, що прибігає до Марії, єпископ Парижа Вільгельм: “О Мати Бога мого, у якому ж я нещасному стані, до котрого мене привели гріхи, але попри це, повний довіри, до Тебе прибігаю. А якщо Ти мене відкинеш, то доведу Тобі, що Ти в певній мірі зобов’язана допомагати мені, оскільки св. Церква називає і проголошує Тебе Матір’ю милосердя. Ти, о Маріє, така дорога Богові, що Він Тебе завжди вислухає. Твоє велике милосердя нічого людям не відмовило, Твоя невимовна доброта не погордувала жодним грішником, навіть зовсім опущеним, якщо тільки він Тобі

поручив себе. Чи ж то надаремне ціла Церква називає Тебе своєю Заступницею і Утіхою нещасних? Це неможливо, аби мої гріхи, о Маріє, стримали Тебе від виконання Твого великого обов'язку милосердя, який Тобі притаманний і через який ти є Посередницею і Заступницею миру між Богом і людьми, а після Свого Сина – єдине сподівання і надійна втіха нещасних. Усі Свої ласки і всю Свою славу, достоїнство Матері Божої – якщо так можна сказати – засвідчуєш грішникам, аби для них Боже Слово вчинило Тебе своєю Матір'ю. Яка ж далека Матері Божій, що привела на світ Джерело милосердя, думка, щоб відмовити у Своєму милосерді якомусь грішникові, який прибігає до Неї. А коли, о Маріє, Твій обов'язок полягає в єднанні людей з Богом, допоможи мені у Своєму великому милосерді, яке напевне набагато більше від усіх моїх гріхів”.

“Наберіться терпіння всі, хто в розпачі, – взиваємо разом із Томою з Вілланова, – відпочиньте і втіштеся, бідні грішники, бо велика Діва, Мати Судді і Бога, є одночасно Заступницею людського роду, пресильною Заступницею, яка може отримати від Творця все, що хоче; Заступниця, сповнена мудрості, знає всі способи, якими Його найкраще злагодити, вмовити; Заступниця усіх, яка всіх приймає і нікому не відмовляє у Своїй опіці”.

Приклад

Під час місії, яку проводили редемптористи, після проповіді про Пресвяту Матір, до сповіді зголосився один старець і сказав, повний радості: “Отче, Пресвята Матір обдарувала мене великими ласками”. – А чим саме? – запитав сповідник. “Бачите, отче, я тридцять п'ять років сповідався по-святотатськи, бо соромився визнати один гріх. У той час мене переслідували великі небезпеки, кілька разів я стояв близько від смерті, і коли б тоді вмер, точно пішов би до пекла. А зараз Марія наділила мене великою ласкою і пробудила моє сумління”. Говорив він з таким жалем, що його зворушення огорнуло й сповідника. Після сповіді місіонер запитав старця, чи він виконував якусь побожну практику на честь Пресвятої Матері. Відповів, що кожної суботи на честь Марії стримувався від споживання молока. Пресвята Владичиця прийняла цю його почесність і змилостивилася над ним. Він дозволив місіонераві розповідати про цей випадок іншим людям.

Молитва

Найдосконаліша Матінко мого Господа, я усвідомлюю, що через мою невдячність, яку я часто виявляв Богові і Тобі, заслужив на те, аби Ти мене покинула. Але, знаючи, о Владичице, Твою доброту, розумію, що вона набагато більша, ніж моя невдячність. Підтримуй мене надалі, Потішителько грішників, і не переставай засвідчувати добродійство грішникові, який Тобі довірився. О Мати Милосердя, простягни Свої руки і піднеси падшого, який благає Тебе про милосердя. О Маріє, захисти мене або скажи мені, до кого маю звернутися, щоб міг захистити мене ліпше від Тебе? Однак де ж я знайду милостивішу і сильнішу Заступницю перед Богом від Тебе, Його Матері? Будучи Матір'ю Спасителя, Ти зобов'язана спасати грішників, для того і мені дана на порятунок. О Маріє, спаси того, хто прибігає до Тебе. Я не заслуговую на Твою милість, але Твоє прагнення спасати тих, хто гине, підказує мені вірити у те, що мене любиш. А якщо Ти мене любиш, то чи я повинен турбуватися?

Моя улюблена Мати, якщо я завдяки Тобі врятуюся, у що вірю, то не буду більше невдячним, славитиму Тебе вічно і з щирою любов'ю своєї душі винагороджуватиму Тобі за мою давню недбалість, віддячуючи за Твою любов до мене. Як щасливий житель Неба, де Ти царюєш і царюватимеш повік, буду неустанно оспівувати Твоє милосердя і цілувати руки за Твою велику милість, яка стільки разів рятувала мене від пекла.

О Маріє, моя Спасителько, моя Надіє, Царице, Заступнице, Мати моя, люблю Тебе, люблю і завжди прагну Тебе любити. Амінь. Амінь. У це вірю, так нехай станеться.

3. Марія єднає грішників з Богом

Божа ласка для кожної душі – дуже великий і бажаний скарб. Святий Дух називає її безмежним скарбом, оскільки Божа ласка підносить нас до честі приятелів Бога. *“Вона бо для людей – скарб невичерпний. Ті, що набули її, в приязнь з Богом увіходять”* (Мдр. 7, 14). Тому Господь Ісус, Бог наш і Відкупитель, без вагань називає тих, хто перебуває у Його ласці, Своїми приятелями: *“Ви – Мої приятелі”* (Йо. 15, 14). Яким же великим прокляттям є гріх, який руйнує оту приязнь! *“Ні! Це ваші*

беззаконня вас від Бога відлучили” (Іс. 59, 2), влили у душі ненависть до Бога і зробили їх Його ворогом (пор. Мдр. 14, 9). І що ж має чинити грішник, який на своє нещастя став ворогом Бога? Він мусить знайти посередника, щоби випросив йому прощення і наново пов’язав приязню з Богом. “Утішся, – взиває св. Бернард, – нещасний, що втратив Бога; Він Сам, твій Господь, дав тобі посередника, і ним є Його Син, Ісус, у силі якого отримати все, чого прагнеш”.

“Боже мій, – узиває св. Бернард, – чому ж люди вважають суворим милосердного Відкупителя, коли Він за їх спасіння віддав Своє життя? Чому ж вважають Його неприступним, коли Він такий добрий? Чого ж боїтеся, грішники, чому ж падаєте духом? Якщо вас огортає страх, що ви образили Бога, то гляньте: Господь Ісус прибив до Хреста ваші гріхи своїми власними руками, пробитими людьми, склав за ті гріхи винагородження Божій справедливості, умираючи на Хресті, й у той спосіб стер їх з душ ваших. А може боїтеся звернутися до Ісуса, – мовить далі святий, – бо вас вражає Його Божий Маєстат, бо хоч Він став людиною, однак не перестав бути Богом? Хочете мати іншого заступника у цього Божого Посередника? Зверніться до Марії, а Вона заступиться за вас перед Сином. Він напевне Її вислухає і заступиться перед Отцем, який в нічому не може відмовити Синові. Мати Божа, – закінчує св. Бернард, – для грішників є драбиною, по якій вони знову ступають на вершини Божої ласки. Вона, – додає, – моє найбільше сподівання і підстава всієї моєї надії”.

Ось які слова вкладає Святий Дух в уста Пресвятої Діви у Пісні пісень: “Я – мур, і мої груди мов ті бапти, відколи в його очах я була мов та, що знайшла спокій” (Пп.8,10). “Я, – промовляє Марія, – захист тих, хто прибігає до Мене, а Моє милосердя для них – як безпечна вежа, тому Творець настановив Мене заступницею миру між Богом і грішниками”. “Марія, – пише кардинал Гуго про цей текст, – заступниця миру; Вона випрошує у Бога мир для ворогів, спасіння для падших, прощення грішникам, милосердя тим, хто впав у розпач”. Ось чому Її Божий Улюбленець порівнює Її з наметами Соломона: “Гарна, як хорони Соломона” (Пп. 1, 4). У хоромах Давида обговорюють лише справи війни, а в хоромах Соломона розмовляють виключно про мир. У той спосіб Святий Дух дає нам зрозуміти, що Мати милосердя не думає про війну з грішниками і про помсту їм, а тільки про мир і прощення їхніх гріхів.

І з цієї причини Марія стала прообразом тієї голубки, яку випустив Ной: повертаючись до ковчегу, вона принесла у дзьобуку оливну гілку на знак миру, який Бог подарував людям. “Ти є тією вірною голубкою, – взиває до Марії св. Бонавентура, – бо Своїм заступництвом випросила у Бога мир і спасіння світу, покараному на смерть”. Марія була тією небесною голубкою, що принесла оливну гілку світу, зануреному у гріхи – знак милосердя, бо породила нам Господа Ісуса, Джерело милосердя; у той спосіб, у силу заслуг Ісуса Христа, одночасно Їй завдячуємо всі ласки, якими нас обдарував Бог. “Як за посередництвом Марії, – пише св. Епіфаній, – світ отримав мир з небес, так з Її допомогою єднаються з Богом грішники. Тому св. Альберт Великий в уста Марії вкладає такі слова: “Я – голубка Ноя, яка принесла мир Церкві”.

Образ Марії був також веселкою, що огортала трон Божий, як про це пише св. Йоан в Одкровенні (Од. 4, 3). Кардинал Віталіс так пояснює це порівняння: “Марія завжди стоїть перед троном Божим, пом’якшуючи вироки і заслужені кари грішників”. А на думку св. Бернардина із Сієни, Творець мав на думці власне оту веселку, коли мовив, що хоче покласти на хмарах знак миру, аби вона Йому вічно нагадувала союз, що укладений з родом людським: “Мій лук покладу Я у хмарах, і він буде знаком союзу між Мною і землею” (Бут. 9, 13).

“Марія, – мовить цей святий, – та веселка вічного миру, бо як Бог, дивлячись на веселку, згадував собі про союз, укладений із землею, так на прохання Марії Він прощає грішникам їхню вину і заключає з ними мир”.

Через це Марію порівнюють ще й з місяцем: “Гарна, мов місяць” (Пп. 6, 10). Св. Бонавентура зауважує: “Як місяць знаходиться між небом і землею, так Марія постійно перебуває між Богом і грішниками, щоб поєднати їх з Творцем і через просвітлення їхніх думок повернути їх до Бога”.

Головне завдання, яке Господь доручив Марії виконати на землі, – це піднесення падших душ, які втратили Божу ласку, і єднання їх із Творцем. “Пасіть свої козлята” (пор. Пп. 1, 8), – казав до Неї Бог, створюючи Її, а відомо, що козлята – це грішники. Як вибрані, зображені під виглядом овець, у саду розмістяться справа від Бога, так козли повинні бути зліва від Нього (пор. Мт. 25, 33). “Отож ті козлята, – каже Вільгельм Паризький, – довірено Твоїй опіці, о велика Мати, щоб Ти їх перетворила на овець. Як за свої провини заслуговують на те, щоб їх розмістили зліва, тож за Твоїм заступництвом хай стануть з правого боку від Бога”. Св. Катерині із Сієни Господь об’явив, що коли Він створював

Марію, Свою улюблену Дочку, то прагнув, щоб Вона Своєю любов'ю привела до Нього всіх людей, особливо грішників. Заслуговують на увагу міркування Вільгельма Паризького. “Бог говорить: “Паси козлята Свої” (Пп. 1, 8), – тобто довіряє Марії лише Її козлят, проте Пресвята Діва не спасе всіх грішників, тільки тих, хто Їй служить і почитає Її. А ті, хто живе в гріхах, не величають Її й не поручають себе Їй, аби позбутися гріха, зовсім не козлята Марії і на Суді опиняться, на своє нещастя, з лівого боку разом з осудженими”.

Монах намовив одного шляхтича, який через свої гріхи боявся за своє спасіння, щоби він поручив себе Марії перед Її фігурою, біля якої люди отримували багато ласк. Він прислухався до цієї поради, і як тільки побачив фігуру, відчув натхнення та з великою вірою кинувся до стіп Пресвятої Матері. Підійшов, упав на коліна і став цілувати стопи статуї, а тоді Марія протягнула до нього руку, на якій був напис: “Я тебе спасаю від того, що сталося” (Пс. 43(44), 8 Влг.), ніби хотіла сказати: “Сину, не впадай у розпач, бо Я тебе спасу від твоїх гріхів і вилікую зі страху, що тебе пригнічує”. Коли грішник прочитав ці слова втіхи, його огорнув такий жаль за гріхи і він запалав такою любов'ю до Бога і Своєї наймилостивішої Матері, що помер на місці біля стіп Марії.

Скільки затверділих душ щоденно приводить Марія до Бога, Вона – “магніт для людських сердець”! Вона сама Себе так назвала, кажучи до св. Бригіди: “Як магніт притягує залізо, так Я притягую серця навіть найбільш затверділі, щоб поєднати їх з Богом”. Те чудо Вона здійснює не час від часу, а кожного дня. Я не раз спостерігав, як під час наших місій не один грішник із серцем, твердішим, ніж залізо, слухав навіть найзворушливіші проповіді, але як тільки почув проповідь про милосердя Марії, каявся і наvertsався до Бога. Св. Георг Великий розповідає, що одноріг такий дикий, що жоден мисливець не може його зловити; підходить ближче і дається спіймати без спротиву тільки на голос дівчини, що кличе його. Скільки ж то грішників, таких диких, як одноріг, утікає від Бога, а на голос Пресвятої Діви прибігають до Неї і охоче дають себе допровадити до Творця.

За св. Йоаном Христомом, Пресвята Діва тому стала Матір'ю Бога, щоб через Її солодке милосердя і потужне заступництво спаслися навіть ті бідні грішники, яких Божа справедливість мусила б засудити за їхнє грішне життя. Із цим погоджується св. Анзельм, твердячи, що Марія радше для грішників, ніж для праведників, піднесена до гідності Матері Божої. Адже сам Христос сказав, що прийшов не заради праведників, а грішників. Свята Церква співає: “Не сахаєшся грішників, бо коли б не вони, не стала б Ти Божою Матір'ю”. Так уважає і Вільгельм Паризький, кажучи: “О Маріє, Ти мусиш рятувати грішників, бо ж усі дари, які Тобі належать, усі ласки і привілеї, усю Свою велич, змістом якої є достоїнство Божого Материнства – усе це – якщо можна мені так висловитися – завдячуєш грішникам, адже через них Ти досягла честі стати Матір'ю Бога. А якщо, – підсумовує св. Анзельм, – Марія через грішників стала Матір'ю Бога, то як же я можу сумніватися, що Бог мені простить усі мої навіть найбільші гріхи?”

На свято Успіння Матері Божої св. Церква вчить нас, що Марія взята до Неба, щоб неустанно заступатися за нас з великою вірою у те, що Бог Її вислухає. Тому св. Юстин називає Марію Посередницею. Посередник – це той, хто налагоджує стосунки між двома сторонами, які довіряють йому розв'язання справи. Отож святий хоче наголосити на тому, що Ісус – Посередник у Предвічного Отця, Марія – наша Посередниця у Господа Ісуса, який передає Їй усі обвинувачення як наш Суддя.

Св. Андрій з Криту називає Пресвяту Діву запорукою, заставою нашого поєднання з Богом. Це визначення має таке значення: Бог прагне поєднатися з грішниками і простити їм; але щоб вони не сумнівалися, що отримають прощення, дав їм “в заставу” Марію. І так Її привітав: “Радуйся, поєднання Бога з людьми!” Св. Бонавентура вселяє надію в кожного грішника, кажучи: “Як ти повинен поступити, якщо боїшся помсти Бога, розгніваного на тебе через твої гріхи? Іди, звернися до надії грішників, Марії, а якщо далі боїшся, що Вона не заступиться за Тебе, знай, що Вона не може тобі відмовити у Своєму захисті, бо Сам Господь зобов'язав Її допомагати нещасним”.

“Чи може боятися за своє спасіння той грішник, – запитує монах Адам, – якому сама Мати Судді хоче бути матір'ю і заступницею? А Ти, о Маріє, Мати милосердя, – пише далі, – чи ж не хочеш молитися до Свого Сина-Судді за кожного грішника, також Твого сина? Чи відмовишся заступатися перед Відкупителем за душу, яку Він відкупив смертю на Хресті, спасаючи всіх грішників? Ні, не відмовлятимешся, а з запалом молитимешся за всіх, хто прибігає до Тебе, бо добре знаєш, що Бог, який настановив Твого Сина Посередником миру між Творцем і людьми, одночасно учинив Тебе Посередницею між Суддею і винуватцем”. “Окрім того, грішнику, – взиває св. Бернард, – хоч би ти мав багато провин і був запламований багатьма злочинами, ніколи не губи надії, а дякуй Господеві.

Він, аби виявити Своє милосердя і наповнити тебе ще більшою надією, дав тобі не лише захисника – Свого Сина, але й таку Посередницю, яка Своїми проханнями виблагає усе, що хоче”. Отож звернися до Марії, і будеш спасений.

Приклад

У Браганзі в Португалії біля 1550 року жив, згідно з хронікою Ісусового Товариства, один юнак, член Марійського братства. На жаль, він вийшов з нього і віддався розпусному життю. Упав так низько, що одного дня з розпачу хотів утопитися. Однак перед тим, як здійснити цей намір, звернувся до Пресвятої Матері: “Маріє, я служив Тобі у Твоєму братстві, допоможи мені”. Тоді йому об’явилася Пресвята Діва і так до нього відізвалася: “А що ж ти хочеш зараз зробити? Хочеш згубити душу і тіло? Іди, исповідайся і знову вступи у братство”. Юнак опам’ятався, подякував Марії за допомогу і змінив своє життя.

Молитва

“Найулюбленіша моя Владичице, якщо Твій обов’язок, – як нагадує Тобі Вільгельм Паризький, – бути посередницею між грішниками і Богом, то я хочу взивати до Тебе разом із св. Томою з Віллана: “*Заступнице наша, сповни Свій обов’язок і щодо мене*”. Не кажи мені, що мою справу важко виграти, бо знаю (а кажуть це всі), що жодна справа, навіть зовсім безнадійна, не буде програна, коли Ти візьмеш її у свої руки. Чи ж мою єдину не буде виграно? Ні, не боюся за це. Міг би злякатися, що Ти не візьмешся за мій захист лише через незліченність моїх гріхів. Але й за це не переживаю, коли згадую про Твоє незмірне милосердя і гаряче прагнення, яке маєш у Своєму найсолодшому Серці, – допомагати усім грішникам, навіть тим, що зовсім опустилися. Чи коли-небудь були осуджені ті, що до Тебе прибігають? Тому благаю Тебе: допоможи мені, велика моя Заступнице, Утіхо моя, Надіє і Мати моя Маріє. У Твої руки вкладаю справу свого спасіння. Тобі віддаю свою загублену душу; Твій обов’язок – спасти мене. Завжди дякую моєму Господеві, що надихнув у мене таку велику віру в Тебе, бо відчуваю, що незважаючи на мої провини, ця віра запевняє мені спасіння.

Переживаю лише за одне, наймиліша моя Царице, щоб я через своє недбальство не втратив віру в Тебе. Благаю Тебе, о Маріє, силою Своєї любові до Ісуса постійно підтримуй і зміцнюй у мені ту солодку віру в Твоє заступництво, адже я вже не сподівався віднайти Божу ласку, якою ще недавно так легковажно погорджував і яку втратив. Коли ж поверну її собі, то сподіваюся, що з Твоєю допомогою зумію її утримати, і вірю, що через Тебе дістануся до Неба, де неустанно цілу вічність буду дякувати Тобі за це і славити милосердя Боже, а також Твоє. Амінь. Так вірю, і так нехай станеться.

Розділ 7 Свої милосердні очі зверни на нас

1. Марія поглядає на нас із милосердям, щоб полегшити наші терпіння

Св. Епіфаній називає Марію “многоокою”, бо Вона як турботлива мати не спускає з нас очей на цій землі, аби нас рятувати у наших бідах. Одного разу запитали сатану, вигнаного з біснуватого, що робить Марія? Сатана відповів: “Входить і виходить”. Хотів тим сказати, що наша добродушна Цариця постійно перебуває на землі, аби приносити людям ласки, і постійно вступає до Неба, аби там вислухали наші молитви. Св. Андрій з Авелліно слушно називає Її розпорядницею дібр Небесних, що неустанно “керує” милосердям і випрошує всі ласки праведним і грішним. “*Очі Господні на праведних*”, – каже Давид (Пс. 34, 16). Очі ж нашої Цариці, – зауважує Річард від св. Вавринця, – спочивають як на праведних, так і на грішниках, очі Марії – це очі матері, а мати пильнує не лише, щоб дитя не впало, але й дивляться на нього, щоб піднести його, якщо воно перекинеться”.

Сам Господь Ісус об’явив це св. Бригиді, коли в її присутності так відізвався до Матері: “Мамо, проси Мене, про що хочеш”. Так Син у Небі завжди звертається до Своєї улюбленої Матері, бо радіє, коли може виконати Її прохання.

А про що попросила Марія? Св. Бригіда почула, як пресвята Діва, відповідаючи Ісусові, сказала: “Прошу змилюватись над грішниками”. Здавалося, що Вона сказала: “Сину, Ти настановив Мене Матір’ю Милосердя, Потішителькою грішників, Заступницею нещасних. А тепер Мені кажеш, щоб Я висловила Свої прагнення. “То ж про що можу Тебе просити, як не про те, щоб Ти змилосердився над нещасними?” “О Маріє, – з вірою взиває св. Бонавентура, – Ти така милосердна і так турбуєшся про нещасних, помагаючи їм, що здається: не маєш інших прагнень”. “Оскільки серед нещасних найнещасніші грішники, то, – запевняє достославний Беда, – Марія неустанно молиться до Сина за грішників”.

“Уже під час Свого земного життя, – зауважує св. Ієронім, – Пресвята Діва мала таке милостиве і чутливе Серце до людей, що не було на землі людини, яка так переживала б за свої власні нещастя, як Марія вболіває за інших. Вона довела це на весіллі у Кані Галилейській, як про це вже було мовлено. “Коли забракло вина, то хоч Її про це не просили, – пише св. Бернардин із Сієни, – взяла на Себе обов’язок співчуваючої Потішительки. Розуміючи переживання молодих, Вона змилостивилася над ними: звернулася до Сина і випросила чудо перетворення води на вино”.

“А може тепер, – питає Пресвяту Матір св. Петро Даміан, – будучи піднесеною до гідності Цариці Неба, Ти забула про нас, грішних?” – “Це неможливо, – сам собі відповідає, – бо через милосердя, котрим переповнене Її Серце, Вона не може забути про таку біду, як наша”. Прислів’я “Honores mutant mores”, тобто “Почесті міняють людину” не стосується Марії. Це твердження справджується, коли йдеться про світських людей, котрі, добиваючись якихось почестей, хизуються і забувають про бідних приятелів. А Марія тішиться, що досягла високого звання лише для того, щоб краще допомагати бідним. Роздумуючи над цим, св. Бонавентура вважає, що слова Вооза, адресовані Руті, стосуються до Пресвятої Діви: “Благословенна будь, моя Доню, Господом. Оце – останній твій вияв відданості, ще кращий, ніж перший” (Рут. 3, 10 Влг.). Хочу зазначити, що якщо милосердя Марії до нещасних було велике, коли Вона ще жила на світі, то ще більше воно тепер, коли Вона царює у Небі і більше знає про нашу біду. Знання ці навіть збільшили Її милосердя, про це свідчать незліченні ласки, які Вона нам щоденно випрошує. Святий додає, що наскільки світло сонця сильніше за світло місяця, настільки милосердя Марії сильніше за те, яке Вона виявляла до нас на землі. “Хто ж з людей, які живуть на землі, – закінчує, – не пізнав добродійств сонячного світла? А кому не присвітлює світло милосердя Марії?” Тому читаємо, що Вона – мов сонце (Пп. 6, 9 Влг.), бо, як запевняє св. Бонавентура, ніхто не сховається від променів цього сонця: “І ніщо не сховається від його жару” (Пс. 19, 7). Це власне об’явила св. Бригиді св. Агнеса: “Через те, що наша Цариця в Небі поблизу Свого Сина, то не може забути про Свою вроджену доброту. Усім, навіть пропащим грішникам, Вона виявляє Свою ласкавість. Як сонце освітлює землю та інші небесні тіла, так солодкість Марії робить усіх людей – якщо вони про це попросять – учасниками Божого Милосердя”.

Св. Бернард пише, що Марія стала всім для всіх і що Вона всім відкриває лоно Свого милосердя, щоби могли з нього черпати: невільник – волю, хворий – здоров’я, пригноблений – надію, грішник – прощення, Бог – хвалу. Вона – сонце, і нема нікого, хто би не пізнав на собі дії Її добродійних променів. “Чи ж є на світі хтось, – питає св. Бонавентура, – хто б не любив наймилостивішої Цариці?” Але ж Вона – гарніша, ніж сонце, солодша, ніж мед. Вона – скарбниця доброти, повна ласки і любові до всіх. “Радуйся, – взиває далі цей святий, – о Владичице і Мати моя, Серце моє, душе моя. Прости мені, Маріє, що признаюся у любові до Тебе, бо хоч я не достойний, щоб Тебе любити, однак Ти заслуговуєш на мою любов”.

Св. Ґертруда бачила в об’явленні, що, коли промовляємо побожно молитву “...А тому, Заступнице наша, Свої милосердні очі на нас зверни”, Марія не може її відкинути і вислуховує тих, що так моляться. “О найясніша Владичице, – це слова св. Бернарда, – яке велике Твоє милосердя! Воно наповнює цілий світ!” За св. Бонавентурою, милосердна Мати так прагне всіх наділити добром, що почувається обкраденою не тільки тими, які Її просто зневажають, а також тими, хто не просить Її про ласки. “Ти Сама, Маріє, – каже св. Гільдеберт, – учиш нас сподіватися на більші ласки, ніж ті, на які заслуговуємо; ані на хвилю не перестаєш обсипати нас ласками, які незрівнянно перевищують наші заслуги”.

Пророк Ісаї проповідував, що завдяки великому ділу Відкуплення буде воздвигнуто трон Божого Милосердя: “Тоді престол ствердився милосердям” (Іс. 16, 5 Влг.). Хто ж є цим тронем? “Це – Марія, бо в Ній усі: і праведні, і грішники, – знайдуть утіху любові”, – відповідає св. Бонавентура. Так, як Господь повний милосердя, так і наша Владичиця, Її Мати, як Син не відмовляє у милосерді тим,

хто Його просить, так і Мати не відмовляє. Монах Гюеррик уявляє собі, що Господь Ісус так промовляє до Матері: “Мати моя, Ти – трон Мого Царства, бо через Твоє посередництво хочу передавати ласки, про котрі Мене люди проситимуть. Ти ж дала Мені людську природу, а Я вчиню так, що братимеш участь у Божому бутті, тобто у Божій всемогутності, щоб допомагати досягати спасіння тим, кому хочеш”.

Коли якось св. Гертруда щиро промовляла згадану молитву: “...*милосердний погляд на нас зверни*”, то побачила Пресвяту Діву, що тримала на руках Дитятко Ісуса і поглядом вказувала на Його очі. “Оце наймилостивіші очі, – сказала святій, – які можу спрямовувати на всіх, хто до Мене взиває, щоб вони спаслися”. Один грішник, який плакав перед образом Марії і благав, щоб Вона випросила йому в Бога прощення, почув, як Пресвята Діва звернулася до Сина, що спочивав на Її руках, і сказала: “Сину, чи ці сльози мають падати намарне?” У цей момент грішник зрозумів, що Господь Ісус йому простив.

То чи може загинути той, хто поручає себе Пресвятій Діві, коли Її Божий Син з любові до Неї прирік Себе виявляти милосердя за Її уподобанням усім, хто до Неї прибігатиме? Це Господь об’явив св. Гертруді. Монах Адам, роздумуючи над великою владою, якою Бог наділив Марію, і океаном милосердя, яке Вона нам виявляє, вигукнув з вірою: “О Мати милосердя, Твої милостиві очі такі великі, як Твоя сила; Ти могутня у випрошуванні ласк, але одночасно милостива у прощенні. Чи може так статися, – додає, – щоб Ти не змилосердилася над нещасними, о Мати милосердя? А чи траплялося коли-небудь, щоб Ти не могла когось підтримати, о Мати милосердя? І з такою ж легкістю випрошуєш нам ласки, з якою розумієш наші недоліки”. “Радуйся у повноті, – пише монах Руперт, – славою Свого Сина і благоволи нам, бідним Твоїм слугам і дітям, узяти кілька окрушин з тієї небесної учти. Направду не заслуговуємо на це, але вчини так з милосердя до нас”.

А якщо наші гріхи вселяють у нас жах, взиваємо разом з Вільгельмом Паризьким: “Владичице, не представляй мої гріхи, які мене осуджують, бо я їм на противагу поставлю Твоє милосердя. В очах нашого Судді мої гріхи ніколи не зрівняються з Твоїм милосердям, бо воно набагато легше може випросити прощення, ніж мої гріхи допровадити мене до втрати спасіння”.

Приклад

Один пропащий грішник, що жив у Королівстві Валенсії, аби втекти від рук закону, вирішив стати мусульманином. Перед тим, як зійти на корабель, цілком випадково проходив повз храм, у якому власне о. Єронім Лопез, єзуїт, виголошував проповідь про милосердя Боже. Грішник, зворушений проповіддю, висповідався у того священника. Коли його запитали, чи проводив якісь побожні практики, завдяки яким досягнув ласки навернення, відповів, що молився щоденно до Марії, щоб Вона його не покинула.

Той самий священник знайшов в одній лікарні грішника, який не сповідався п’ятдесят п’ять років, однак сповняв одну побожну вправу на честь Пресвятої Матері, а саме: часто дивився на образ Марії, славив Її і просив, щоб Вона не допустила, аби він помер у гріху. Так само розповів, що одного разу під час поєдинку запекла його згага і він тут же звернувся до Марії і заволав: “О, біда мені! Мене зараз вб’ють, і я буду осуджений. Мати грішників, рятуй мене!” Як тільки він це вимовив, то зауважив, що невідомо як опинився в безпечному місці. Той чоловік висповідався в отця Лопеза і невдовзі помер з великою вірою в Бога.

Молитва

О Пресвята Діво, найсильніша і найвитриваліша серед усіх створінь, я, бідний і нещасний, славлю Тебе з цього земного долу. Я повстав проти Бога і заслужив кару, а не ласку, радше відшмагання, ніж милосердя. О Владичице моя, не кажу це через брак віри в Твоє милосердя. Знаю, що Ти тим ласкавіша, чим більшими достоїнствами наділена. Знаю, що тішитися тим, що така багата, бо можеш і нам з тих скарбів щось віддати. Знаю також те, що чим нещасніші ті, хто до Тебе прибігає, тим більше Ти опікуєшся ними і дбаєш про їхнє спасіння. О Мати моя, Ти колись плакала, як умирав Твій Син, розп’ятий на Хресті за мене. Пожертвуй, прошу Тебе, Свої сльози Богові і виблагай через них щирий жаль за мої гріхи. Мої гріхи принесли Тобі таку прикрість, а я знову засмучую Тебе своїми проступками. Випроси мені, Маріє, щоб я принаймні віднині не виявляв невдячності Тобі і Твоєму Синові. Бо чи допоможуть мені Твої сльози, якщо я надалі буду невдячним? Навіщо мені Твоє милосердя, якщо я знову буду невірним і йтиму на вічні муки? Ні, Царице моя, не допусти цього. Вірю, що Ти виправиш мої помилки; Бог сповнить усі Твої бажання, а Ти вислухаєш усіх, хто Тебе про

це просить. Прошу Тебе про ті дві ласки – цього сподіваюся і прагну: випроси мені, щоб я був вірний Богові і не ображав Його, а також щоб я в майбутньому так Його любив, як досі його ображав.

Розділ 8 Ісуса, благословенний плід лона Твого, нам після вигнання покажи

1. Марія захищає Своїх почитателів від пекла

Це неможливо, щоб був відданий на вічні муки почитатель Марії, який Їй вірно служить і постійно ввіряє себе Її опіці. Ця думка, з першого погляду, не одному видається досить сміливою; але перед тим, як це осудити, прочитайте, – будь ласка, цей розділ.

Коли говорю, що неможливо, аби був осуджений почитатель Марії, принаймні не маю на увазі тих “почитателів”, які надуживають набоженством до Пресвятої Матері, щоб ще сміливіше грішити! Тому – на мою думку – не праві ті, хто вважає, що щедre милосердя Марії до грішників спричинить надуживання ним і більше гріхів. Такі зухвальці через свої проступки заслуговують більше на кару, ніж на помилування. Це твердження стосується лише тих почитателів, які вірно служать Пресвятій Матері та поручають себе Їй, щиро прагнучи виправитися. Ще раз повторюю: вони не можуть бути осуджені, бо це аморально. Так уважає о. Крассет, ТІ, а перед це твердили Вега, Мендоза і багато інших теологів. Аби переконатися, що вони свою науку не подали без доказів та обґрунтування, придивімся, що про це писали учені Церкви та святі. Нехай нікого не дивує схожість процитованих думок; я цитую всі, аби показати, як різні твердять одне і те ж.

Св. Анзельм пише, що як неможливо, аби був спасений той, хто не почитає Марії*, так само неможливо, аби був осуджений той, ким Вона опікується, хто поручається Їй і на кого Вона милосердно споглядає. Св. Антонін використовує ці ж звороти, коли твердить це: “Не можуть бути спасенні ті, від кого Марія відвернула Свої очі; втім ті, на яких Вона споглядає і за яких заступається, цілком певно спасуться і заслужать похвали”. Однак святий наголошує, що почитателі Марії спасуться.

Прошу звернути увагу на першу частину думки, висловленої згаданими святими. “Нехай ті тремтять, – читаємо, – хто легковажить або з остиглості занедбує набоженство до Божої Матері”. Ці автори чітко вказують, що не можуть спастися ті, кого Марія не огорне Своєю опікою. Так уважають й інші святі, наприклад, св. Альберт Великий: “Усі, хто Тобі не служить, о Маріє, напевно будуть осуджені”. А св. Бонавентура взиває: “Хто занедбує служіння Марії, помре в гріху”. А в іншому місці додає: “Владичице, хто до Тебе не прибігає, не досягне Неба”. Цей святий, аналізуючи псалом 99, без вагань заявляє, що той, від кого Марія відвертає Своє обличчя, той не лише не спасеться, але навіть втратить надію на спасіння. Іще раніше сказав це св. Ігнатій-мученик, твердячи, що жоден грішник не може спастися інакше, ніж через посередництво Марії. Пресвята Владичиця спасає Своїм милостивим заступництвом навіть тих, хто за Божою справедливістю повинен бути осуджений. Дехто сумнівається, що процитована думка належить св. Ігнатію; однак, як стверджує о. Крассет, цитує її св. Іван Хризостом і повторює целейський монах. Власне про це мова у вислові зі Святого Письма, в якому, на думку Церкви, мовиться про Марію: “*Всі мої ненависники – смерть полюбують*” (Прип. 8, 36). “Бо Вона, – так пояснює ці слова Річард від св. Вавринця, – *стала як купецький корабель*” (Пр. 31, 14 Влг.). Усі ті, хто перебуває поза цим кораблем, поглине море цього світу. Навіть еретик Еколампадіус осуджував брак набожності до Пресвятої Матері.

Утім, здається, сама Марія мовила: “*Хто Мене слухає, той не осоромиться*” (Сир. 24, 22). Хто до Неї прибігає і слухає Її слова, той не буде засуджений. Тому св. Бонавентура сказав: “Царице моя, хто старається Тобі служити, не буде осуджений”. “Так напевне станеться, – запевняє св. Гіларій, – незважаючи навіть на численні гріхи, допущені у минулому”.

Отож сатана дуже старається, аби грішники, втративши ласки Божі, занехаяли набоженство до Марії також. Коли Сара зауважила, що Ісаак, бавлячись з Ізмаїлом, набирається від нього злих звичок, зажадала від Авраама, аби він віддалив Ізмаїла разом з його матір’ю: “*Прожені геть оцю рабиню та її*

сина” (Бут. 21, 10). Вона не задовольнилася віддаленням сина; з ним мусила піти і його мати. Адже Сара розуміла, що коли так не вчинить, син відвідуватиме матір і в той спосіб дім надалі буде для нього відчинений. Так само і сатані не достатньо того, щоб грішник відрікся Господа Ісуса, диявол прагне, аби він зрікся і Марії. *“Прожени геть оцю рабиню та її сина”*. Бо ж переживає, щоб Мати Своїм потужним заступництвом не припровадила до грішної душі Свого Сина. *“І цілком слушно боїться, – каже вчений Паціухеллі, – бо хто вірно служить Матері Бога, той невдовзі через Її посередництво навернеться до Нього”*.

Св. Єфрем влучно називає набоженство до Марії великою картою свободи, що охороняє нас від осудження. А згідно із св. Германом, Марія – це Опікунка призначених на засудження. *“І очевидно, це правда, що Марія, – як каже св. Бернард, – має силу і прагнення спасти нас”*. Має силу, бо як запевняє св. Антонін, такого не може бути, щоб Її прохання не вислухали; св. Бернард також уважає, що Її просьби ніколи не даремні, бо Вона завжди отримує те, чого прагне. Марія має гаряче бажання спасти нас, бо ж Вона – наша Мати і навіть більше прагне нашого спасіння, ніж ми самі. А якщо це – правда, то як може бути осуджений слуга Марії? Якщо пропавший грішник постійно і з бажанням виправитися поручатиме себе добрій Марії, Вона напевне випросить йому світло для випровадження його з нещасного стану, випросить йому жаль за гріхи, витривалість у добрі і, нарешті, щасливу смерть. Яка ж мати, маючи можливість просьбами спасти сина від смерті, не вчинить цього? І чи можна припустити, щоб Марія, найкраща Мати для Своїх почитателів, маючи можливість урятувати Своїх синів від вічної смерті, і то таким способом, того не зробила?

“Побожний читачу, дякуймо Богові, що дав нам любов і віру в Царицю небес, адже Бог – як твердить св. Йоан Дамаскин – дає ці ласки тільки тим, кого хоче спасти!” Ось прегарні слова того святого, які можуть оживити нашу надію: *“Мати Божа, якщо я на Тебе покладаю надію, буду спасений. Якщо Ти візьмеш мене під Свою опіку, за ніщо не мушу переживати, бо набожність до Тебе – надійна броня, яка служить досягненню спасіння”*. Бог наділяє нею тільки тих, кого хоче спасти. Тому Еразм так прославляє Пресвяту Діву: *“Радуйся, Маріє, Ти, будучи пострахом для пекла, є надією християн, бо віра у Тебе запевняє спасіння”*.

Яку велику прикрість завдає сатані душа, яка плекає постійне набоженство до Матері Божої! Сатана піддав великим спокусам проти нечистоти Альфонса Альфареза, великого почитателя Марії, під час молитви – читаємо у його біографії, а потім сказав йому навіпростець: *“Покинь набоженство до Марії, і я перестану тебе спокушати!”*

“Бог об’явив св. Катерині із Сієни, – оповідає Блозій, – що у Своїй доброті обдарував Марію тим винятковим даром задля Ісуса, Свого Єдиного Сина, Матір’ю якого Вона є, аби жодна людина, навіть грішна, могла побожно поручитися Її і не стати здобиччю пекла”. Можна твердити, що так само пророк Давид просив Бога, аби спас його від пекла, зваживши на любов і честь, якою огорнув Марію: *“Люблю, о Господи, оселю дому Твого (...) Не губи з грішниками мою душу* (Пс. 26, 89 Влг.). Це Марія стала тією пристанню, яку Бог обрав Собі за житло і в якій замешкав, ставши людиною. У Св. Письмі сказано: *“Мудрість собі будинок збудувала”* (Пр. 9, 1). *“І ніколи той не згине, хто ревний у набоженстві до Пресвятої Матері”*, – так пише св. Ігнатій-мученик. Це ж підтвердить св. Бонавентура: *“Владичице, Твої почитателі втішаються на цій землі великим миром, а в майбутньому житті не будуть піддані смерті”*. *“Ніколи того не було і не буде, – запевняє нас славнозвісний Блозій, – аби покірний і вірний почитатель Марії міг загинути навіки”*.

“Скільки ж то грішників марно загинуло б або ще перебувало у затверділості, якби Марія не заступилася за них перед Сином, щоб змилюватися над ними!” – пише Тома Кемпійський. На думку багатьох теологів, зокрема св. Томи, Пресвята Мати випросила багатьом особам, які перебували у тяжких гріхах до смерті, скасування вироку і повернення до життя для спокутування, а відомі автори, переконуючи в цьому, наводять немало прикладів. Так, Флодоард, письменник IX ст., у своїй хроніці оповідає про одного диякона, Адельмара з Вердуну, якого всі вже вважали мертвим, а він, коли ховали його тіло, повернувся до життя і засвідчив, що бачив у пеклі місце, призначене йому Божою справедливістю. Засвідчив, що лише зусиллями Пресвятої Владичиці Бог послав його знову на землю для відбування покути. Подібно і Сирій у 35-му розділі своєї 1 книги пише, що один римський громадянин помер в гріху і тільки завдяки посередництву Марії отримав ласку повернення до життя, щоб випросити прощення гріхів (...).

Ці та інші приклади не повинні заохочувати зухвальців, які легковажно перебувають в гріхах, до надії, що Марія вирятуює їх з пекла, навіть якщо не змінять свого життя. Глупотою було б кинутися в

колодязь і жити надією, що Пресвята Діва спасе нас від смерті тому, що вже не одного у таких випадках урятувала. Але ще більшим шаленством було б перебування до смерті в гріху із зарозумілою вірою в те, що Пресвята Діва і так захистить нас від пекла. Ті приклади милосердя Марії повинні лише скріплювати нашу віру. Якщо усвідомимо, що посередництво Пресвятої Матері вберегло від пекла навіть тих, хто жив до смерті в гріхах, то знатимемо, що тим більше може захистити від суду тих, хто за життя до Неї прибігав, прагнув виправитись і вірно Їй служив.

Дозволь, Пресвята Діво, звернутися до Тебе словами св. Германа: “Що ж станеться з нами, грішними? Ми ж хочемо виправитись і тому прибігаємо до Тебе – Життя християн”. Св. Анзельм запевняє нас, Милостива Владичице, що не буде осуджена та людина, за котру Ти хоч раз помолишся. Молися за нас, і ми уникнемо пекла. “Хто ж осмілиться твердити, – пише Річард від св. Віктора, – що Бог до мене не буде ласкавий у день суду, якщо Ти будеш мене захищати, о Мати милосердя?” Бл. Генрик Сузо визнав, що уклав свою душу в руки Марії і запевнив, що коли Суддя захоче осудити його, зажадає, аби спочатку Марія той вирок підтвердила. Сподівався, що коли вирок попаде до милостивих рук Пресвятої Діви, то цілком певно, його виконання буде відмінене. Те саме і я засвідчую і сподіваюся, що для мене це вчиниш, моя наймилостивіша Царице. Тому хочу постійно повторювати за св. Бонавентурою: “Тобі, Владичице, цілковито вірю; однак сподіваюся і переконаний, що не буду осуджений, а попаду небо, аби там славити Тебе і любити вівіки-віків”.

Приклад

У Фландрії коло 1604 року жило двоє студентів, які замість того, щоб освоювати науки, пиячили і вели розпусне життя. Якось, зазвичай, пішли до публічного дому; один з них, Річард, за якийсь час повернувся, а інший затримався. Засинаючи, Річард згадав собі, що не відмовив кілька “Радуйся, Маріє”, як це робив щодня. Але, хоч був зморений сном і цілком не готовий до молитви, все-таки переміг себе і відмовив молитву, хоч і без набожності і напівсонний. Відтак приліг і заснув; невдовзі почув гвалтовний стук у двері і за хвилину побачив перед собою якусь огидну постать, яка увійшла до світлиці, не відчиняючи дверей. То був його приятель. “Хто ти?” – запитав. – Не пригадуєш мене? – почув від колеги. “Але ж ти так змінився... Виглядаєш, як сатана!” – О, я нещасний! – простогнав він, – мене засуджено. – “Як це?” – Коли я виходив з того будинку, на мене напав сатана і задушив мене. Моє тіло лежить на вулиці, а душа занурена в пекло. Те саме і тебе очікувало, але Пресвята Діва випросила тобі життя за те мале набоженство, яке ти практикував на Її честь. Будеш щасливий, коли скористаєш цією пересторогою, яку тобі пересилає через мене Пресвята Мати”. Після цих слів засуджений розгорнув плащ, показав вогонь і змію, що мучили його, і тут же зник. Юнак вибухнув плачем, упав обличчям до землі, щоб подякувати своїй Спасительці; роздумуючи над тим, як змінити своє життя, почув ранішній дзвін у францисканському монастирі. “Бог мене кличе, щоб я там покутував”, – сказав сам до себе. Тут же пішов у монастир і попросив, щоб його прийняли. Монахи спочатку не погоджувалися, бо знали його добре, але він з плачем розповів їм про той випадок. Два монахи негайно покинули стіни монастиря і пішли на вказану вулицю. Вони знайшли там почорнілий, як вугілля, труп приятеля Річарда. Опісля Річарда прийняли до монастиря, і він розпочав там побожне життя, а небавом подався з місією до Індії, потім до Японії, де мав щастя і ласку бути спаленим як мученик за віру*.

Молитва

О Маріє, Мати моя наймиліша, в якій прірві зла перебував би я сьогодні, якби Ти не охоронила мене Своєю милосердною рукою! Як багато років був би я вже у пеклі, якби Ти не врятувала мене Своїми потужними просьбами! Мої важкі гріхи завели б мене туди, Божа справедливість мене б через них осудила, а роз’ярені злі духи могли би цей вирок виконати, якби Ти, Матінко моя, не прийшла мені на допомогу і не спасла мене, хоч я Тебе не просив про це і не взивав до Тебе. О дорога Спасителько, що ж я можу Тобі офірувати за таку велику ласку і за таку безмежну милість? Ти перемогла затверділість мого серця і повернула мене до любові та віри в себе. У яку велику пропасть зла я б упав, якби Ти не домогла мені Своєю милосердною рукою у небезпеках, що загрожували мені! Допомагай мені, Надіє моя, допомагай і надалі обережи від пекла, а власне від гріхів, які можу допустити. Не дозволь, щоб я нарікав на Тебе в пеклі. Моя улюблена Владичице, люблю Тебе. Чи могла б Твоя доброта перенести засудження одного з Твоїх почитателів? Випроси мені ласку, щоб я ніколи вже не був невдячний Тобі і своєму Богові, який уділив мені стільки ласк з любові до Тебе. О

Маріє, що Ти на це скажеш? Чи буду засуджений? Буду, якщо Тебе опушу. Але хто ж міг би Тебе опустити і забути про любов, яку Ти йому виявила? Ти – любов моєї душі після Бога; не можу вже більше жити без любові до Тебе. Люблю Тебе сердечно, люблю і маю надію, що завше Тебе любитиму тепер і вічно, о найпрекрасніша із творинь, найсвятіша, найсолодша, наймилостивіша. Амінь.

2. Марія допомагає Свої почитателям у Чистилищі

Невимовно щасливі слуги наймилостивішої Матері, бо Вона допомагає їм не тільки під час земного життя, але й у Чистилищі опікується ними, підтримує і втішає їх. Позаяк ті душі, що зазнали різних мук, не можуть самі собі допомогти і потребують підтримки згори, Мати Милосердя тим більше спішить до них з потіхою. Св. Бернард із Сієни стверджує, що в Чистилищі, тій в'язниці душ, улюблениця Ісуса, Марія, користується найбільшою владою, щоби принести їм і співчуття, і спасіння.

Передовсім обдаровує усіх Своєю підтримкою, і тому святий уважає, що це про Неї слова Книги Сираха: *“Я одна обійшла кругом небесним, і в глибинах безодні походжала. У хвилях морських і по всій землі, й у кожному народі й племені я володіла”* (Сир. 24, 5 – 6 Влг.), які він тлумачить так: *“Відвідую Своїх почитателів і Своїх дітей, аби підтримати їх у терпіннях і муках”*. *“Муки чистилищні, – мовить він, – названі хвилями, бо минуці, на відміну від пекельних мук, які тривають вічно. А називаються морськими хвилями, бо дуже гіркі. Маріїні слуги, які переносять ті муки, зазнають радості від частих відвідин Марії та Її підтримки”*. *“Це свідчить, – пише Новаринус, – як важливо, щоб ми були слугами Марії; Вона ж ніколи не може забути про Своїх почитателів, які горять у чистилищному вогні”*. Хоч Пресвята Діва допомагає всім душам у Чистилищі, проте найбільше ласк і співчуття випрошує Своїм почитателям.

Одного разу, об'являючись св. Бригіді, Марія сказала: *“Я – Мати всіх душ у Чистилищі, бо всі їхні терпіння, які вони заслужили через свої гріхи, будуть пом'якшені на Мої просьби”*. Милосердна Мати не вважає приниженням відвідування тієї в'язниці, втішає Своїх опечалених дітей. *“І в глибинах безодні я проходила”* (Сир. 24, 5), – так, здається, мовить Вона у Святому Письмі, а св. Бонавентура, пояснюючи ці слова, додає: *“Я ступила на дно прірви, тобто до Чистилища, щоб Своєю присутністю принести прохолоду тим душам”*. *“О, яка добра і ласкава Пресвята Діва, – пише св. Вінцентій Феррерій, – до душ чистилищних, бо Своїм посередництвом випрошує нам полегшення і прохолоду”*.

Хіба у своїх терпіннях вони можуть знайти ліпшу потішительку від Марії і більшу допомогу, ніж від Матері милосердя? Св. Бригіда чула одного разу в своїх об'явленнях, як Господь Ісус казав до Своєї Матері: *“Ти – Мати Моя, Мати Милосердя, Ти – розрада душ у Чистилищі”*. Сама Пресвята Діва розповідала св. Бригіді, що як бідна і хвора людина, залишена на своєму ложі болестей, зазнає полегшення, почувши хоч кілька слів потіхи, так само й нещасливі душі пізнають розраду, тільки промовивши Її ім'я. Саме ім'я Марії (несе надію та спасіння), часто промовляють його улюблені діти в своєму ув'язненні, бо воно є для них великою допомогою. *“Заледве лиш, – пише Новаринус, – милостива Мати почує їхні благання, тут же до їхніх просьб долучає Свої. Тоді Бог надсилає Свою поміч і приносить їм полегшення у терпіннях, наче скроплюючи їх небесною росою”*.

Марія не тільки розраджує і допомагає душам у чистилищі, а й Своїм заступництвом звільняє, виводить їх з тієї в'язниці. *“У дні славного Внебовзяття Марії на небеса, – як пише Герзон, – ціле Чистилище спорожніло”*. Його підтримує Новаринус. Посилаючись на твердження багатьох поважних авторів, він пише, що Марія перед Внебовзяттям попросила Сина, щоб Він дозволив Їй забрати із Собойою всі душі, котрі в той час перебували в Чистилищі. Від того часу, за Герзоном, Вона має привілей звільняти Своїх почитателів від чистилищних мук. Це без зауваг підтверджує св. Бернардин із Сієни, який теж зазначає, що Марія Своїми молитвами і заслугами випрошує силу для визволення чистилищних душ, тобто Своїх почитателів. Погоджується з цим і Новаринус, який уважає, що молитви Пресвятої Диви не тільки осолоджують терпіння тих душ, але й також скорочують і пришвидшують час їхнього визволення. Досить, щоб Марія захотіла за них помолитись.

Св. Петро Даміан оповідає, що одна дівчина на ім'я Марозія після своєї смерті з'явилася приятельці і розказала, що її звільнено з Чистилища під час Внебовзяття Пресвятої Диви Марії, а разом з нею – набагато більше душ, ніж мешканців у Римі. Св. Діонізій Картуз переносить цей привілей Марії і на інші свята, а саме: на Різдво і Воскресіння Господнє, і каже, що в ці дні Марія відвідує

Чистилище в оточенні ангелів і звільняє їх від мук. Новаринус схиляється до твердження, що це відбувається під час кожного свята Матері Божої.

Широковідома обітниця, яку дала Сама Марія Папі Йоанові XXII. Об'явившись йому, Вона наказала йому оголосити, що всі ті, хто носить кармелітський параман, будуть звільнені з Чистилища у першу суботу після своєї смерті. І Папа опублікував буллу, яку пізніше підтвердили Олександр V, Клеменс VII, Пій V, Грегорій XIII і Павло V. Останній зазначає у буллі від 1613 року: *“Християни можуть побожно вірити, що Пресвята Діва поспішає із особливою допомогою померлим членам братства Матері Божої кармелітської. Зі Своїм неустанным заступництвом, заслугами і особливою опікою Марія приходить їм на допомогу власне у суботній день, якщо вони пішли з цього світу без тяжкого гріха, носили за життя Її параман, дотримувалися чистоти, якої вимагає їхній стан, і відмовляли щоденні молитви до Матері Божої Параманної, а якщо не мали змоги чинити так, то дотримувались посту, запроваджених святою Церквою і утримувалися від м'яса у всі середи за винятком Різдва Христового”*. У цьому статуті, виданому з нагоди свята Матері Божої з Гори Кармель, читаємо таке: *“За відомим твердженням, Марія потішає членів братства Матері Божої Кармелітанської, які перебувають у Чистилищі, і негайно супроводжує їх до Небесної Вітчизни”*.

А чому ж ми не можемо сподіватися на ті ласки і добродійства, якщо почитаємо добру Матір? А якщо служимо Їй з особливою ревністю, то чому ж не можемо надіятися, що відразу після смерті підемо до Неба, не проходячи навіть через полум'я Чистилища? Про ці ласки Мати Божа оповіла бл. Годфрідові, пославши до нього брата Абундуса з таким дорученням: *“Розкажи братові Годфрідові, що коли він і надалі стоятиме на шляху досконалості, то буде при Мені і Моєму Синові, а коли його душа покине тіло, не допущу, щоб вона попала в Чистилище, а візьму її тут же і представлю Моєму Синові”*. Якщо хочемо допомогти душам у Чистилищі терпінь, неустанно молимося до Пресвятої Матері, відмовляймо вервицю, яка охолоджує їхні терпіння.

Приклад

Одній відомій пані донесли, що її єдиний син замордований, а вбивця випадково переховується у її власному палаці. І пані, пригадавши собі, як Марія простила катам смерть Свого Сина, постановила з любові до Пресвятої Діви простити вбивці Своєї дитини. І не лише простила, але навіть дала йому коня, гроші і одяг, щоб він міг заховатися від суду справедливості. Невдовзі об'явився їй син і сказав, що він спасений за її шляхетний учинок. Пресвята Діва визволила його тут же з Чистилища. Якби не це, він мусив би довго терпіти, а тепер він вступає до Неба.

Молитва

Царице Неба і землі, Мати Господа Всесвіту, о Маріє, вибрана з-поміж усіх людей, найтерпеливіша, наймилосердніша! Це правда, що багато людей Тебе не знає і не любить, але ж скільки у Небі ангелів і вибраних, які люблять Тебе і вічно славлять. І навіть на цій землі є багато щасливих душ, які огортають Тебе любов'ю і розкошують у Твоїй доброті! Дай, щоб і я Тебе любив, найулюбленіша моя Владичице, щоб і я старався завжди служити Тобі, славити Тебе, почитати і поширювати набоженство до Тебе. Ти поступала так, що Бог полюбив Тебе і – якщо так можна висловитись – Ти Своєю красою “звабила” Його з лона Предвічного Отця і спроводила на землю, щоб Він став людиною і Твоїм Сином. Чому ж і я, бідний, не мав би полюбити Тебе? Так довше не може бути, моя найсолодша Мати, і я хочу Тебе любити, і то любити сильно, і хочу чинити, що тільки в моїх силах, щоб Тебе так й інші любили. Прийми, о Маріє, це моє прагнення любити і допоможи його втілити. Знаю, що Бог милостивим оком поглядає на Твоїх почитателів, коли, крім Своєї слави, нічого так гаряче не прагне, як того, щоб Тебе всі шанували, славили і любили. Від Тебе, Владичице, сподіваюся всіх ласк; Ти виблагаєш для мене прощення всіх моїх гріхів і правдиву витривалість, Ти визволиш мене з Чистилища; Ти заведеш мене до Неба. Цього сподіваються від Тебе Твої почитателі, і не дивуйся, того теж сподіваюся і я – той, хто Тебе любить цілим серцем – після Бога понад усе інше.

3. Марія запроваджує Своїх слуг до Неба

Слуги Марії носять прекрасний знак обраності. Їм на радість св. Церква вважає, що Пресвятої Матері стосуються такі слова Книги Сираха: *“Між ними усіма я спокою шукала: в чийй бо спадщині Мені оселитись?”* (Сир. 24, 7). Кардинал Гуго так пояснює цей фрагмент: *“Щасливий той, у чийй домі Пресвята Діва знайшла відпочинок”*. Марія з любові, якою обдаровує всіх, старається у всіх людях розвинути набожність до Себе. Багато хто її відкидає, інші не плекають; а щасливий той, хто її приймає і в собі розвиває. *“В чийй бо спадщині Мені оселитись”* – це означає – так пише Паціухеллі, – що набожність до Марії можуть досягнути всі ті, хто становлять насліддя Господнє, тобто ті, хто дістанеться до Неба, щоб навіки славити Бога. *“І той, хто створив Мене, намет нап’яв Мій та й мовив: “У Якові будь Твоя оселя, і Твоя спадщина будь в Ізраїлі”* (Сир. 24, 8). У цитованому фрагменті Книги Сираха Марія, здається, говорить ще так: *“Творець Мій забажав відпочити у Моєму лоні і хоче, щоб Я жила у серцях усіх вибраних, бо вони Моя спадщина”*. Господь постановив, щоб набожність і віра в Марію вкорінилися у серцях усіх, хто призначений для Неба.

Скільки б то благословенних не було тепер у Небі, якби їх туди не запровадила Марія Своїм потужним заступництвом! *“Я поселилась на Небі, щоби сходило світло неустанно”* (Сир. 24, 6 Влг.). Кардинал Гуго вважає, що в цьому вислові мовиться про Марію, і так його пояснює: *“Я запалила у Небі стільки вічних зірок, скільки в ньому Моїх почитателів”*. Згідно з цим текстом він твердить: *“Багато святих потрапило у Небо через посередництво Марії; без Її заступництва вони не були б спасенні”*.

Св. Бонавентура запевняє, що для тих усіх, хто живе вірою в Марію, відчиняються небесні брами. Тому св. Єфрем називає набоженство до Пресвятої Матері входом до раю. А достославний Блосій так звертається до Марії: *“Владичице, Тобі довірено ключі і скарби Царства радості”*. Разом із св. Амброзієм мусимо постійно взивати: *“Відчини нам, Маріє, ворота небесні, бо маєш від них ключі, бо Ти сама є Брамою Небесною, якщо Тебе св. Церква наділяє таким титулом і з тієї ж причини називає ще Зіркою морською: “Радуйся, Зірко морська”*. *“Як моряки, – пише св. Тома, – спрямовують корабель у порт з допомогою зірки, так християни вступають до Неба завдяки посередництву Марії”*. Власне тому св. Петро Даміан називає Марію драбиною до Неба, бо за посередництвом Марії Бог зійшов з небес на землю, щоб люди через Неї могли вознестися із землі до Неба. *“Це тому Ти, Владичице, – вигукує св. Анастасій, – обдарована повнотою ласк, щоб стати для нас дорогою спасіння і стежкою до Небесної Вітчизни”*. Св. Бернард називає Пресвяту Діву возом до Неба, а Йоан Геометр, славлячи Її, каже, що Вона – прекрасний віз, який перевозить Своїх слуг до раю. Тому св. Бонавентура взиває: *“Благословенний, хто Тебе знає, Пресвята Мати! Знати ж Тебе – це все одно, що знайти дорогу до вічного життя, а шанувати Твої чесноти – це те саме, що вступити на стежку спасіння”*.

Бл. Діонізій Картуз запитує: *“Хто спасеться? Хто буде в Небі керувати?”* І так сам відповідає: *“Спасаються і царюють у Небі цілком певно ті, за кого заступиться Мати Милосердя”*. Це підтверджує Сама Марія: *“Мною царі царюють”* (Пр. 8, 15). *“Через Моє посередництво душа царює спочатку під час земного життя – панує над Своїми пристрастями, а потім вічно царює в раю, бо діє згідно зі своєю волею і допомагає, кому хоче”*. Про це слова у Святому Письмі: *“І в Єрусалимі влада – моя”* (Сир. 24, 11). *“Оскільки Марія – Матір Царя Небес, – мовить Руперт, – Вона мусить бути також Царицею раю”*.

Добра Мати Своїми потужними молитвами і допомогою випросила б нам Небо, якби ми самі не ставили собі перешкод. Той, хто служить Марії і за кого Вона заступається, може бути впевнений у своєму спасінні, наче він уже в Небі. *“Служачи Цариці Небес і належачи до Її дворян, – за Річардом від св. Вавринця, – користуємося найвищим захистом, бо служити Їй – те саме, що царювати в Небі, а слухати Її накази – це щось навіть більше, ніж царювати. І навпаки, хто не служить Марії, кому не помагає Мати, той не пізнає і допомоги Її Сина та цілого Небесного Двору”*.

“Ми завдячуємо безконечній ласкавості Бога, що встановив Марію нашою Заступницею у Небі, щоб Вона як Мати Судді і Мати Милосердя Своїм потужним заступництвом розважливо розв’язувала справи нашого спасіння”, – так пише св. Бернард. А грецький теолог, монах Якуб, пише, що Бог зробив Марію наче мостом спасіння, через який ми можемо пройти над хвилями цього світу до порту вічного щастя. Св. Бонавентура закликає: “Послухайте всі, хто хоче дістатися до Неба: “Служіть Марії і почитайте Її – обов’язково досягнете вічне життя”.

Навіть якщо хтось заслужив пекло, не повинен утрачати надії на своє спасіння, якщо він тепер вірно служить Цариці. *“Скільки ж то грішників, о Маріє, – взиває св. Герман, – шукало Бога за Твоїм*

посередництвом, знайшло Його і спаслося!” Річард від св. Вавринця, вважаючи, що це про Марію мовиться у фрагменті Одкровення (12, 1), зазначає, що Її оточує дванадцять зірок, а інтерпретуючи Пісню пісень (4, 8) в тому самому ключі, можна сказати, що оточення Пресвятої Диви становлять дикі звірі – леви і леопарди. Як це зрозуміти? Річард твердить, що тими звірами є грішники, які завдяки ласці й заступництву Марії стають потім зорями раю і творять для Цариці Милосердя ще прекраснішу корону, ніж усі зорі небозводу. У житті Божої слуги сестри Серафими з Капрі читаємо, що якось перед Успінням Пресвятої Матері вона молилася до Неї за навернення тисячі грішників. А потім злякалася, чи її просьба не занадто смілива. Тут же їй об’явилася Пресвята Мати, поганьбила її за марні побоювання і сказала: “Чого боїшся? Чи може не маю достатньо сили, щоб випросити у Сина навернення тисячі грішників? Дивись, я вже випросила цю ласку”. Взяла її душу до Неба і показала незліченну юрбу колишніх грішників, які заслужили пекло, але завдяки Марії отримали спасіння і тепер переживають вічне щастя.

Правда, в цьому житті ніхто не може бути впевнений у своєму спасінні: *“Не знає чоловік, чи він любові, чи ненависті вартий: усе перед ними – марнота”* (Проп. 9, 1, 2 Влг). А Давид запитує Бога: *“Господи, хто перебуватиме у Твоєй наметі”* (Пс. 15, 1). Св. Бонавентура відважується відповісти: “Грішники, йдімо слідами Марії, опустімося до Її благословених стіп і не пускаймо Її, доки нас не поблагословить, адже Її благословення приведе нас у Небо”. “Досить, Владичице, – зазначає св. Анзельм, – щоб Ти захотіла нас спасти, і це станеться”. Св. Антонін додає, що душі, якими опікується Марія, мусять обов’язково спастися.

“Слушно, – зауважує св. Льдефонс, – переказувала Пречиста Діва, що Вона благословлятиме всі покоління (див. Лк. 1,48), коли всі вибрані досягнуть вічного щастя за Її посередництвом. “Ти, велика наша Мати, є початком, серединою і кінцем нашого щастя, – каже св. Методій. “Початком”, бо випрошує нам відпущення гріхів; “серединою”, бо випрошує нам терпіння у ласці Божій; “кінцем”, бо здобуває нам Небо”. “Через Тебе, – додає св. Бернард, – для нас відчинилося Небо, замкнулося пекло, через Тебе заповнилися місця падших ангелів, словом, багатьом нещасним, що заслужили на вічну смерть, дано життя.

Обітниця самої Пречистої Матері повинна спонукати нас передовсім до надії на досягнення Неба. Ось що Вона передрікає тим, хто почитає особливо Її і хто словом і прикладом поширює набоженство між іншими людьми: *“Хто Мною кермується, той не згрішить”* (Сир. 24, 30 Влг.). “О, які щасливі ті, – взиває св. Бонавентура, – хто користує милістю Марії!” Благословенні в Небі вважають їх своїми товаришами, а хто вважається слугою Марії, той записаний у Книгу Життя. Навіщо нам турбуватися думками різних теологічних шкіл, які розповідають, що нам присуджено перед або після визначення наших заслуг, чи про те, вписані ми в Книгу Життя чи ні? “Якщо будемо правдивими слугами Марії і заслужимо Її опіку, напевно будемо записані в цю книгу, бо, – як каже св. Йоан Дамаскин, – Бог вселяє набожність до Своєї Матері лише тим, кого хоче спасти. Сам Бог виявив це дуже виразно через св. Йоана: *“Хто переможний, зроблю його стовпом у храмі Бога мого (...). І напишу на ньому ім’я Бога мого й ім’я міста Бога мого* (Од. 3,12). Хто має перемоги і спастися, носитиме, закарбувавши в серці, назву Божого Міста. А хто ж є тим Містом Божим, як не Марія? Св. Георг вважає, що про Неї мовиться в псалмі: *“Преславні речі говорять про Тебе, Місто Боже!”* (Пс. 87, 3).

Отож слушно можемо повторити за св. Павлом: *“Однак, стоїть міцна Божья основа, що має ось яку печатку: “Господь знає Своїх”* (2 Тим. 2, 19). Хто носить на собі знак набожності до Марії, того Бог вважає своїм. Св. Бернард твердить, що набожність до Пресвятої Матері, – це основний знак спасіння. А бл. Алан де Рупе запевняє, що хто часто славить Пресвятую Діву, відмовляючи “Богородице Діво”, відзначений великим знаком спасіння. Те саме каже про щоденне відмовляння вервички: “Коли щоденно та витривало славитимеш Пресвятую Діву, відмовляючи “псалтир убогих”, тобто вервицю, то можеш бути впевнений у вічному спасінні. Отець Ніренберг твердить, що слуги Марії не тільки на тій землі особливо упривілейовані і обсіпані ласками, а також і в Небі отримують винятковий захист. Вони носитимуть прекрасні шати, як вказано у Святому Письмі: *“Вся Її сім’я одягнена подвійно”* (Прип. 31, 21).

Св. Магдалина де Пацці бачила раз в об’явленні корабель в широкому морі. На ньому перебували всі почитателі Марії. Пресвята Діва Сама стояла за стерном і спокійно вела всіх до порту. Свята тоді зрозуміла, що ті, ким опікується Марія, не розбиваються серед небезпек цього життя, не впадають у гріхи і не будуть засуджені. Вона безпечно відпровадить їх до порту спасіння. Стараймося потрапити на той корабель і належати до Марії; тоді напевне матимемо життя вічне, як про це співає св. Церква в

Богослужбових відправах до Пресвятої Матері: *“Пресвята Мати Божя, всі ті, що стануть учасниками вічної слави, у Тобі живуть, бо перебувають під Твоєю опікою”*.

Приклад

Францисканські хроніки оповідають, що якийсь брат Лев бачив одного разу в об’явленні дві драбини; одна була червона, друга біла. На верху червоної драбини стояв Господь Ісус, а на верху білої – Його Пресвята Мати. Бачив, як дехто з людей пробував піднятися по червоній драбині, але, ледве вибравшись на кілька сходинок, падав; та це їх не зупиняло, і вони пробували наново, але даремно. Тоді їм порадили, щоб скористалися білою драбиною. І вже ті спроби не були даремними, бо Пресвята Діва простягнула до них руки, і вони безпечно дісталися до Неба.

Молитва

О Царице Небесна, Мати святої любові, Ти найдостойніша любові, найбільше люблена Богом і водночас найгарячіше любиш Його. Дозволь, щоб я Тебе любив, я, найневдячніший і найнещасніший зі всіх грішників на землі. Та коли я побачив, що Ти вберегла мене від пекла і без жодних моїх заслуг обсіпала мене стількома ласками, полюбив я Тебе. Хотів би, якщо це можливо, всім людям, які Тебе не знають, повідомити, на яку велику любов Ти заслуговуєш, щоб усі Тебе почитали і любили. Хотів би навіть умерти в любові до Тебе, оберігаючи Твою непорочність, Твоє достоїнство як Матері Бога, Твого Непорочного Зачаття, якщо треба було б віддати життя за ці Твої привілеї. Моя найулюбленіша Мати, прийми мої почуття і не допусти, аби Твій слуга, який Тебе так любить, колись міг стати ворогом, якого Ти так любиш. О, я нещасний! Відколи я жив у гріху, був ворогом Творця! І тоді, о Маріє, я Тебе так само не любив і про Твою любов не дбав. А тепер нічого так після Божої ласки не прагну, крім того, щоб Тебе любити і щоб Ти мене теж любила.

Тому не розпачаю, незважаючи на свої давні гріхи, бо знаю, найласкавіша і найулюбленіша Владичице, що Ти не забороняєш любити Себе навіть найстрашнішим грішникам, якщо і вони Тебе люблять. Ти також не дозволиш, аби хто-небудь перевершив Тебе в любові. О найулюбленіша Царице, я хочу дістатися до Неба, аби там Тебе любити. Там, біля Твоїх стіп, глибше пізнаю, яка Ти достойна любові і що Ти зробила, щоб мене спасти. Тому буду Тебе більше любити: вічно і не боячись, що можу колись перестати Тебе любити. О Маріє, гаряче вірю, що спасуся через Твоє посередництво. Молися за мене до Ісуса. Нічого іншого не прагну. Ти мусиш мене спасти, Ти – надія моя.

О Маріє, надіє моя,

Ти мусиш мене спасти!

Розділ 9 О ласкава, о милосердна

1. Які великі доброта і милосердя Марії

Св. Бернард, мовлячи про велике милосердя Марії до нас, нещасних, пише, що Вона для нас – та обітована земля, що наповнена молоком і медом, яку Бог пообіцяв євреям. А св. Лев каже, що Марія така милосердна, що заслуговує, аби Її називали не тільки милосердною, а й самим милосердям. Св. Бонавентура вчить, що Марія стала Матір’ю Божою лише через нас, нещасних, і що Їй доручено обдаровувати милосердям; а потім, роздумуючи над величезною увагою, з якою Вона займається всіма нещасними, а одночасно і тією незмірною добротою, котра нічого іншого не прагне, тільки того, щоб прийти на поміч потребуючим, розповідає: “Коли дивлюся на Тебе, Маріє, мені здається, що вже не бачу Божої справедливості, а тільки Боже милосердя, Яким Ти переповнена. Одним словом, доброта Марії така велика, що – як висловлюється монах Гюеррик – Її милостиве Серце ні на хвилину не перестає уділяти нам щедрих ласк”.

“Чого ж іншого, – взиває св. Бернард, – можна очікувати із засобу милосердя, як не милосердя?” Тому про Марію також розповідають, що Вона *“мов маслина ота на рівнині тишина”* (Сир. 24, 14). Бо

як з маслини не тече нічого іншого, тільки олія (символ милосердя), так руки Марії нічого іншого не дають, а лише ласки і милосердя. “Тому слушно, – як зауважує о. Людвик де Понте, – Марія може бути названа Матір’ю маслини, якщо Вона є Матір’ю милосердя. Коли ж звертаємося до Марії з просьбою, аби нагородила нас елеєм милосердя, то не повинні боятися, що Вона нам відмовить, як то вчинили мудрі панни з дурненькими, сказавши їм: *“Щоб часом і вам, і нам не забракло”* (Мт. 25, 9). “Марія має у достатку елею милосердя, як зауважує св. Бонавентура. Тому св. Церква називає Її не тільки мудрою, але й наймудрішою. Це свідчить, каже Гуго від св. Віктора, що Марія так обдаровує ласками і милосердям, що може наділяти без боязні, не переживаючи, що Її запаси коли-небудь вичерпаються”.

Однак запитую, чому йде мова про ту маслину, що стоїть на рівнині, а не про ту, що росте в саду, оточеному муром або частоколом? Кардинал Гуго відповідає: “Щоби всі могли Її бачити і прибігати до Неї за допомогою у своїх потребах”. Таку ж прекрасну думку висловлює також св. Антонін: “До маслини, що росте на полі, кожен може підійти і зірвати плоди; так само всі можуть усі прибігати до Марії, праведники і грішники, аби отримати від Неї милосердя. Скільки ж то кар, – додає святий, – відвернула Своїми милостивими молитвами Пресвята Владичиця від тих грішників, які Їй поручилися!” Тома Кемпійський запитує, чи ж ми могли б знайти якийсь інший безпечний сховок, ніж у милосердному Серці Марії? Там бідний знайде притулок, хворий ліки, сумний потіху, стурбований пораду, опущений допомогу.

Які б ми були бідні, якби не мали Матері милосердя, що так завзято про нас турбується і прагне нас підтримати у наших бідах! *“Ось так і з чоловіком, що гнізда не має, а спочиває там, де ніч його заступає”* (Сир. 36, 27 Влг.). “Та жінка, – за Йоаном Дамаскином, – це Марія, і де Її нема, терпить кожен хворий”. То правда, адже Бог прагне всім уділити ласки на просьби Марії, і не можемо сподіватися на милосердя, якщо тих молитов забракне. Про це Бог об’явив св. Бригіді.

А може боїмося, що Марія не добачить наших потреб і не виявить нам співчуття? Відкиньмо ці побоювання. Вона бачить усе краще від нас і – цілком певно – співчуває нам. “Хто ж із святих, – запитує св. Антонін, – так іще змилосерджується над нашими нещастями, як не Марія?” “Де тільки побачить якусь потребу, тут же спішить на допомогу”, – так твердить Річард від св. Віктора. Підтверджує це і Мендоза: “Пресвята Владичиця щедрою рукою складає Свої добродійства, якщо тільки відчуває в цьому потребу”. І ніколи Марія не втомиться виконанням тієї послуги милосердя, як це сама визнає: *“І аж до наступних віків не втомлюсь, і в святому житті служила перед Ним”* (Сир. 24,14 Влг.). Кардинал Гуго так тлумачить цей фрагмент: “Аж до кінця світу Марія не перестане підтримувати людей у їхніх потребах і молитися за грішників, щоб вони спаслися і були визволені від вічної згуби”.

“Цезар Тит, – як оповідає Светоній, – дуже охоче обдаровував ласками тих, які його про них просили, а як не мав на причини, щоб це вчинити, промовляв з печаллю: “Я день змарнував”. Цезар казав це, очевидно, радше через порожнечу і жадаючи похвал, а не через любов до ближнього. А якби нашій Небесній Цариці проминув якийсь день, в якому б не могла уділити жодних ласк, Вона сказала б те саме, хоч з іншої причини, бо Вона повна любові і гаряче прагне засвідчити нам Своє милосердя. “Це прагнення таке гаряче, – каже Бернандин з Бустісу, – що Марія більше думає про те, щоб його отримати. І тому, – констатує, – коли ми до Неї прибігаємо, завжди застаємо Її з руками, повними милосердя і щедрості”.

Прообразом Марії була вже біблійна Ревека. Коли слуга Авраама попросив у неї води, щоб попити, відповіла, що не тільки її подасть йому, а й напоїть його верблюдів (*пор.* Бут. 24, 19). Те саме каже св. Бернард до Пресвятої Матері: “Владичице, не тільки слугу Авраама, а також і верблюдів напоюєш зі своєї посуду, наповненої вдосталь”. Іншими словами: “Пресвята Діво, Ти милосердна і щедріша від Ревеки і тому не задовольняєшся уділенням ласки зі Свого незмірного милосердя тільки слугам Авраама, тобто вірним Бога, але й дасш її так само верблюдам, тобто грішникам”. Як Ревека дала більше, ніж її про це просили, так і Марія дає більше, ніж тільки те, про що ми молимося. “Щедрість Марії, – стверджує Річард від св. Вавринця, – подібна до щедрості Сина, який завше дає більше, ніж його просимо”. З тієї причини св. Павло називає його щедрим для всіх, хто до Нього взиває (*див.* Рим. 10, 12). Тому один побожний автор так промовляє до Пресвятої Діви: “Владичице, молися за мене, бо Ти зумієш випросити для мене набагато більше ласк, ніж я сам для себе. Ти випросиш мені у Бога набагато більші ласки, ніж ті, які я осмілюся б прагнути”.

Коли самаритяни не захотіли прийняти Господа Ісуса і Його науку, св. Яків і св. Йоан сказали до Спасителя: *“Господи, хочеш, і ми скажемо, щоб вогонь впав з неба і спалив їх?”* На це Спаситель

відповідь: *“Не знаєте, якого духа маєте”* (Лк. 9, 24 Влг.). У той спосіб ніби сказав: “Я такий милосердний і лагідний серцем, бо зійшов із Неба, аби спасати, а не карати грішників, а ви хотіли би, щоб вони були засуджені? Вогонь? Кара? Замокніть, не кажіть Мені нічого про кару, бо це не належить Моему Духові”. Марія успадкувала повноту духа Свого Сина, і тому не можемо сумніватися в тому, що Вона виявить нам милосердя; бо – як каже св. Бригіда – названа Матір’ю милосердя, і само Боже милосердя учинило Її такою милостивою і доброю до всіх. Св. Йоан бачив Марію, преображену в сонце: *“І знамення велике видно було на небі – жінка, одягнена в сонце”* (Од. 12, 1). Св. Бернард, пояснюючи цей фрагмент, так звертається до Марії: “Пресвята Діво, Ти преобразилась у Сонце, тобто в Слово Боже, в тіло людське, а Воно преобразило Тебе в свою силу і милосердя”.

“Наша Цариця, – пише далі святий, – така милосердна і ласкава, що коли якийсь грішник поручається Її милосердю, Вона не шукає його заслуг, чи вартий він вислухання, чи ні, але вислуховує і допомагає” (...).

“Словом, – як розповідає св. Бернард, – Марія повна ласкавості і милосердя”. Як Мати милосердя, стала всім для всіх, а навіть кредитором справедливих і грішників у Своїй незмірній любові. Усім відкриває Своє Серце, аби всі мали доступ до Її милосердя. А оскільки, за словами св. Петра (І Пт. 5, 8), сатана постійно краде і шукає, кого би спокусити, так і Марія, – на думку Бернардина з Бустісу, постійно шукає всіх тих, кому Своїм заступництвом може дати життя і кого може спасти.

“А поза тим ми мусимо усвідомлювати те, – як зауважує св. Герман, – що опіка Марії більша і сильніша, ніж ми можемо собі уявити”. “Чому Бог у Старому Завіті був такий суворий у карах, а тепер виявляє милосердя до багатьох ще більших грішників, ніж давні?” – запитує Пельбарт. І сам на це відповідає: “Бог чинить так з любові до Марії та за Її заслуги”. “Світ загинув би вже давно, – пише св. Фульгенцій, – коли б Марія не підтримувала його Своїм заступництвом”. “Ми, однак, – пише Арнольд з Хартресу, – можемо сміливо наближатися до Бога і сподіватися на всі ласки, бо Син – Заступник у Бога-Отця, а Марія – Заступниця у Сина. І чи Отець може не вислухати Сина, як Той покаже Йому Свої Рани, які витерпів за грішників? А чи Син не вислухає Матері, коли Вона вкаже на Свої груди, якими Його вигодувала?” З великою експресією мовить про це св. Петро Хризолог, твердячи, що Пресвята Діва, “винаймивши” Богові помешкання у Своему лоні, як “винагородження” домагається миру для світу, спасіння для заблудлих і життя для померлих.

“Скільки є таких, – пише целейський монах, – що заслужили на те, аби Божа справедливість покарала їх на вічні муки, але вони були спасенні завдяки милосердю Марії, бо Вона – скарб Бога і скарбниця всіх ласк”. Через це наше спасіння в Її руках. “Тому й прибігаємо ми до достойної Матері милосердя і незламно віримо, що спасемося за Її посередництвом, бо ж Вона, – так уселяє в нас надію Бернардин з Бустісу, – наше спасіння, життя, надія, порада, утіха, милостиня”. “Марія, – пише св. Антонін, – є власне тим тронем ласки, до котрого, як нагадує Апостол, маємо прибігати з вірою, що отримаємо змилювання Боже і всі потрібні нам засоби до досягнення спасіння. Св. Катерина із Сієни називала Марію Ключницею, Дарителькою Божого милосердя.

Закінчимо ті роздуми чудовим і красномовним вітанням св. Бонавентури: “О ласкава, о милостива, о солодка Діво Маріє. О Маріє, Ти ласкава до бідних, милосердна до тих, хто до Тебе прибігає, солодка до тих, хто Тебе любить, ласкава до тих, хто покутує, милостива до тих, хто йде дорогою чеснот, охороняєш нас від кари Своєю милосердністю, коли уділяєш нам ласки, а Сама насолоджується, офіруючи Саму Себе тим, хто Тебе шукає”.

Приклад

У житті о. Антонія де Кореллі читаємо про такий випадок. Одна жінка мала грішні взаємини з двома молодиками. Коли один з них замордував другого із заздрості, вражена грішниця побігла на сповідь до о. Онуфрія, піяра. Оповіла сповідникові, що невдовзі після вбивства об’явився їй нещасний коханець, цілий чорний, закутий у ланці, огорнений полум’ям. У руках тримав меч. Підніс його догори, хотів ним її вбити. Тоді вона, тремтячи від жаху, заволатала: “Чому ж хочеш мене замордувати? Що я тобі зробила?” Тут осуджений крикнув зі злістю: “О нечестива, ти питаєш, що мені зробила? Ти винна в тому, що я втратив Бога”. Бідна грішниця тоді стала кликати Пресвяту Матір. Тоді молодик, почувши ім’я Марії, зник.

Молитва

О Мати милосердя, Ти така милостива, так сильно прагнеш засвідчити Своє милосердя нам, нещасним, і завжди сповняєш наші просьби, тому я, найбідніший зі всіх людей, нині біжу благати в Тебе милості, аби Ти дала мені те, чого прагну. Інші просять Тебе про здоров'я, дочасні добра і маєтки; я, моя Владичице, приходжу Тебе просити те, чого Ти сама прагнеш для мене і що найбільше подобається Твоєму Серцю. Ти ж така смиренна, випроси і мені смирення і зневаги до терпінь. Ти пломеніла любов'ю до Бога, випроси і мені дар святої і чистої любові. Ти так гаряче любила ближнього, випроси і мені любов до всіх, зокрема до тих, котрі мені небажані. Ти була цілком поєднана з волею Божою, випроси і мені примирення із вироками Спасіння. Нарешті, о Ти, Найсвятіша з усіх створінь, зроби і мене святим.

Знаю, що Тобі не бракує любові; Ти все можеш і все хочеш для мене випросити, лише моє власне недбалство у взиванні Тебе або брак віри у Твоє заступництво можуть мене позбавити отримання Твоїх ласк. Але й цю віру і цю ревність у молитві до Тебе Ти однаково сама мусиш мені випросити. Про ці дві найвищі ласки прошу Тебе і цього з вірою від Тебе сподіваюся, Маріє, Мати моя, любове, життя, прибіжище, допомоги й утіхи моя. Амінь.

Розділ 10 О солодка Діво Маріє

1. Насолода від імені Марії у житті і в час смерті

Високе ім'я Марії походить не з цієї землі, ані також не є людським вимислом, як решту імен людей; ім'я Марії походить з Неба і дане Їй з Божого наказу, як про це розповідають св. Єронім, св. Епіфаній, св. Антонін та інші святі. “Твоє високе і предивне ім'я, Маріє, видобуте з Божої скарбниці, – взиває св. Петро Даміан, – бо Свята Трійця, – каже Річард від св. Вавринця, – дала Його Тобі, а після імені Твого Сина воно вище понад усі інші імена”. То Свята Трійця наділила Її таким маєстатом і такою потугою, аби перед Її іменем клякало всяке коліно в Небі, на землі і в пеклі. Бог надав цьому імені великі дорожочинні привілеї. У цьому розділі зупинимось лише на одному: на тому, яким солодким Він його зробив для почитателів Пресвятої Диви у житті та в час смерті.

Св. Єронім-пустельник розповідає, що ім'я Марії повне Божої насолоди, а св. Антоній Падевський побачив в імені Марії ту ж утіху, яку св. Бернард знайшов в імені Ісуса. “Ім'я Непорочної Матері, – казав, – це радість для серця, мед для уст, чудесна мелодія для вуха (...)”. Читаємо, що одна пані в Колонії призналася єпископові Марсилію, що при вимовлянні імені Марії відчуває більшу насолоду, ніж тоді, коли куштує мед. Тоді Марсилій почав побожно і часто вимовляти це святе ім'я і пережив те саме. Коли Марія вступила до Неба, ангели тричі запитували, як Її звати словами Пісні пісень: “*Хто то здіймається в пустині, неначе стовпи диму?*” (3, 6). І знову: “*Хто це, що наче рання зоря, сходить?*” (6, 10). Нарешті: “*Хто це, що сходить від пустині, на свого любого оперишся?*” (8, 5). “Навіщо ангели стільки разів запитували в Марії Її ім'я? – пише Річард від св. Вавринця. І сам відповідає так: “Навіть ангели відчували радість при звучанні імені “Марія” і тому стільки разів про нього питали”.

Але я не маю наміру говорити про ту насолоду, яку можна відчутися розумом, бо її не всі пізнають, а про ту спасенну насолоду потіхи, любові, радості, віри, мужності, якою зазвичай наповнюються ті, хто його побожно вимовляє. За монахом Франконієм, це ім'я так допомагає в ласці, що після імені Господа Ісуса нема ні на Небі, ні на землі іншого імені, яке приносило б побожним душам стільки ласк, віри і насолоди. “Це ім'я, – продовжує далі, – має в собі щось предивне, солодке і божественне, і всім побожним душам дозволяє відчутися свою святую насолоду”. Найдивніше, що ті, хто любить Марію, хоч би й чули це ім'я тисячу разів, знову від його звучання переживають таку ж насолоду.

Про ту насолоду говорить також бл. Генрик Сузо. Вимовляючи ім'я Марії, він відчував велику віру, а його серце посеред зливи сліз наповнювалося радістю любові (...). Волав потім: “О найсолодше ім'я! О Маріє, яка ж Ти, якщо Твоє ім'я таке солодке і миле!”

Св. Бернард, який палав любов'ю до своєї доброї Матері, з піднесенням уживав до Неї: “О велика, о милосердна, достойна всяких похвал Пресвята Мати. Твоє ім'я таке солодке, що серце того, хто його вимовляє, тут же наповнюється любов'ю до Бога; навіть досить, щоб якийсь почитатель про нього подумав, і вже зазнає розради, і серце його наповнюється любов'ю”. “Щедра милостиня втішає бідного, бо полегшує його біду, – мовить Річард від св. Вавринця, – але Твоє ім'я вище за будь-які порівняння, о Маріє! Воно усмиряє терпіння цього життя набагато більше, ніж багатства світу”.

Словом, Твоє ім'я, о Мати Божа, повне ласк і Божого благословення, як мовить св. Методій, а за свідченням Бонавентури, – побожне вимовляння Твого імені завше поєднане з якоюсь ласкою. “Навіть якщо хтось має серце надзвичайно тверде і переповнене розпачем, – каже целейський монах Раймунд Йордан, – але вимовить Твоє ім'я, о найласкавіша Владичице, тут же опустить його всяка затверділість. Така сила Твого імені. Ти пробуджуєш у грішників надію, що отримають прощення і ласку”. “Твоє ім'я, – за св. Амбросієм, – це благовонний елей, який розливає довкола запах ласки Божої”. Цей святий посилає Пресвятій Матері таку просьбу: “Нехай увійде в наші душі той спасенний елей”. Це означає: “Дай, Владичице, щоб ми часто взивали Твоє ім'я з любов'ю і вірою; коли так вимовляється Твоє ім'я, то це – незаперечний знак здобуття Твої ласки або натяк на її швидке віднайдення”.

“Так, думка про Твоє ім'я, – запевняє Рудольф Саксонський, – втішає засмучених, випроваджує заблуклих на дорогу спасіння, охороняє грішників від розпачу” (...).

Саме тому Пресвяте ім'я Марії у Пісні пісень прирівнене до бальзаму: “Розлите миро – Твоє ім'я” (1,3). Бл. Алан з Лілля так коментує цей текст: “Бальзам лікує хворих, має приємний запах і підтримує племін. Так само ім'я Марії лікує грішників, оживляє серця і запалює їх Божою любов'ю”. Тому Річард від св. Вавринця нагадує грішникам, щоб часто взивали це ім'я, бо воно від хвороб; нема такої великої хворості, яка б не уступила силі цього імені.

“Натомість злі духи, – пише Тома Кемпійський, – бояться Цариці Неба, і як тільки почують Її ім'я, тут же утікають”. Сама Пресвята Мати об'явила св. Бригіді, що нема на землі такого охололого грішника, від якого злі духи тут же не втекли б, якщо він тільки вимовить Її святе ім'я, одночасно постановивши повернутися. Вона підтвердила це в об'явленні, кажучи, що всі злі духи так бояться Її святого імені, що, почувши його, відразу відпускають душі зі своїх пут.

Якщо злі духи так швидко віддаляються від грішників, що взивають ім'я Марії, то ангели, навпаки, наближаються до праведних душ, які його побожно вимовляють.

Як подих – ознака життя, так, за св. Германом, часте вимовляння імені Марії – це ознака життя у Божій ласці або ознака віднайдення життя ласки, бо в силі цього імені виблагати життя і допомогу тим, хто Її взиває. “Словом, це правдиве ім'я, – додає Річард від св. Вавринця, – як потужна вежа, що охороняє грішників від вічної смерті. Навіть найбільші грішники в тій небесній твердині знайдуть захист і вічне спасіння”.

Ця твердиня не тільки охороняє грішників від кари, а, перш за все, оберігає праведників від нападів пекла, як твердить згаданий святий. Він каже: “Поза іменем Ісус нема жодного іншого імені, яке приносило б стільки благословення і допомоги людям, як ім'я Марія. Власне – це загальновідомо – воно дає виняткову силу в боротьбі з нечистими спокусами. Про це почитателі Марії знають із щоденного досвіду. Таку ж думку висловлює Річард від св. Вавринця, коментуючи слова Євангелії: “Ім'я ж діви було Марія” (Лк.1, 27). Євангеліст Лука поєднує ім'я Марії із словом “Діва”. Навіть Святий Дух дає нам зрозуміти, що ім'я Пречистої Діви ніколи не може бути відділене від цноти. Св. Петро Христолог твердить, що ім'я Марії – це прапор чистоти. Це означає, що якби хтось мав сумніви, чи – пригнічений спокусами нечистоти – не згрішив, якщо пригадав собі, що взивав тоді ім'я Марії, то для нього це певний знак, що не порушив чистоти.

А крім того, ми завше керуємося такою гарною порадою св. Бернарда: “При всіх небезпеках, коли нам загрожує втрата Божої ласки, думаймо про Марію, взиваймо Її ім'я разом з іменем Ісуса, бо Вони між Собою завжди поєднані. Нехай ті два найсолодші та найсильніші імена ніколи не покидають наших уст чи сердець, бо вони додають нам сили і завдяки їм не піддаємося спокусам, усе перемагаємо. Незліченні ласки пообіцяв Господь Ісус почитателям імені Марії. Як розповідає св. Бригіда, Він так сказав Своїй Матері: “Хто взиває Твоє ім'я з вірою і постановою виправитись, отримає три особливі ласки: досконалий жаль за гріхи і винагородження їх, силу для поступу на дорозі досконалості, нарешті, небесну хвалу. Бо, – додає Небесний Спаситель, – такі дорогі і милі Мені Твої слова, о Мати Моя, що не можу Тобі відмовити у жодній просьбі”.

Св. Єфрем називає ім'я Марії Ключем до воріт небесних для тих, хто Її побожно взиває. Св. Бонавентура цілком слушно нарік Марію спасінням тих, хто Її взиває. Адже взивати ім'я Марії і досягнути спасіння – одне і те саме. За Річардом від св. Вавринця, взивання того святого і солодкого імені поєднане з щедрістю ласк у цьому житті і великим щастям у майбутньому.

“Якщо прагнете розради, – каже Тома Кемпійський, – у своїх терпіннях, прибігайте до Марії, поручайте себе Марії, радьтеся з Марією, служіть Марії, з Марією моліться, з Марією ходіть, з Марією шукайте Ісуса, адже з Ісусом і Марією прагнете жити і вмерти. Якщо так будете чинити, станете на Господній шлях; бо Марія охоче за вас помолитиметься, а Син напевно вислухає просьби Марії”.

Пресвяте ім'я Марії приносить Її почитателям багато насолоди у вигляді ласк, якими їх наділяє вже в цьому житті, як про це було сказано. Та незрівнянно більше насолоди воно уділяє їм у хвилини вмирання, даючи їм ласки – спокійну і святу смерть.

О. Серторій Капуто, єзуїт, заохочував усіх, хто доглядає хворих, щоб вони часто при них вимовляли ім'я Марії. Казав, що в годині смерті вистачить взивання того імені, повного життя і надії, щоб вороги людини тут же розбіглися. Умираючі завдяки цьому можуть зазнати розради у своїх терпіннях.

Узивання найсвятіших імен Ісуса і Марії – це коротка молитва, – каже Тома Кемпійський, – її легко запам'ятати, солодко розважати, і вона така сильна, що заслонує від ворогів спасіння того, хто їх вимовляє”. “Щасливий, – узиває св. Бонавентура, – хто любить Твоє ім'я, Пресвята Мати! Воно таке прекрасне і предивне, що ті, хто його згадує в годині смерті, не бояться жодних напастей пекельних ворогів”.

Дай, Боже, щоб ми мали щастя вмирати так, як о. Фульгенцій з Асколю, капуцин. Перед смертю він заспівав таку пісню: “О найсолодша Маріє! Ти – надія моя! Нехай побачу з того світу видіння рук Твоїх”. Або принаймні так, як вмирав бл. Генрик, який згідно з хроніками свого Чину вмер, вимовляючи ім'я Пресвятої Матері.

Молися, побожний читачу, щоб Бог уділив нам тієї ласки, щоб останнім нашим словом у годині смерті було ім'я Марії (...).

О моя найсолодша Царице і Мати, я дуже люблю Тебе, а люблячи Тебе, люблю і Твоє святе ім'я. Постановляю собі – і маю надію, що мені це вдасться завдяки Твоїй допомозі – взивати Твоє ім'я ціле своє життя і в годині смерті.

Закінчимо цей розділ такою сердечною молитвою св. Бонавентури до Марії: “У славі Свого святого імені, Пресвята Мати, вийди на зустріч моєї душі, коли полишатиму цю землю. Візьми її в Свої обійми. Не відмов, Маріє, прийди і розрадь мою душу Своєю солодкою присутністю. Будь для неї сходами і дорогою до Неба. Випроси їй ласки прощення гріхів і вічний відпочинок. О Маріє, наша Заступнице, Твій обов'язок – захищати Своїх почитателів і взяти у Свої руки їхні справи перед судом Ісуса Христа.

Приклад

Св. Каміл з Лелліса доручив своїм монахам заохочувати вмираючих до частого взивання імені Марії. Він сам за життя робив це дуже пильно, але з особливим почуттям вимовляв це святе ім'я в час смерті, і це розпалило ревну любов до Бога у всіх присутніх при ньому. З очима, зверненими на хрест, з руками, складеними на грудях, він спокійно віддав Богові свій дух. Останні його слова – імена Ісуса та Марії.

Молитва

О велика Мати Бога і моя Мати, Маріє, це правда, що я недостойний вимовляти Твоє ім'я. Але ж саме Ти, хто мене любиш і прагне мого спасіння, дозволила мені, щоб Я взивав Тебе на допомогу, вимовляючи Твоє найсвятіше і найпотужніше ім'я, хоч мій людський язик нечистий. Твоє ім'я є милостиною тим, хто живе, і спасінням для умираючих.

О Мати найчистіша і найсолодша, вчини, щоб Твоє ім'я було подихом мого життя. Владичице, ніколи не барися з допомогою, коли я до Тебе взиваю. Перед кожною моєю спокусою, яка мені загрожує, у кожній моїй потребі не хочу занедбувати взивання Твого імені, а завжди буду повторювати: “Маріє, Маріє!” Сподіваюсь, що так робитиму в момент смерті, щоб потім у Небі навіки вихвалити Твоє святе ім'я: “О ласкава, о милосердна, о солодка Діво Маріє”.

О Маріє, найулюбленіша Маріє, яку силу, яку насолоду, яку віру, яку радість відчуває моя душа при вимовлянні Твого імені, при самій думці про Тебе! Дякую моєму Богові і Господеві, що дав Тобі для мого добра ім'я, таке солодке, таке миле, таке потужне.

Але не вистачить мені, о Владичице, тільки взивання Твого імені; я прагну чинити це з любов'ю; хочу, щоб любов нагадала мені, що я повинен постійно Тебе взивати, аби я міг заволати, як св. Анзельм: "О ім'я Матері Божої, ти ж – моя любов".

Люба Мати моя, любий мій Ісусе, хай Ваші найсвятіші імена живуть як у моїм, так і в усіх людських серцях. Моя пам'ять стерла всі інші імена, я можу пригадувати і взивати тільки добрі улюблені Ваші святі імена.

О Ісусе, мій Відкупителю, і Мати моя, Маріє, коли надійде хвилина смерті і моя душа залишить цей світ, уділіть мені задля Ваших заслуг тієї ласки, щоб я повторював: "О Ісусе, о Маріє, люблю вас! Ісусе, Маріє, вам віддаю своє серце і душу".

Закінчення

І ото, мій дорогий Читачу і Брате, люблячий нашу Матір Марію, прощаюся з тобою і ще раз заохочую: почитай і люби добру Владичицю, а також старайся згідно зі своїми можливостями запалити і в інших любов до Неї. І не переживай, а будь твердо переконаний, що коли перебуватимеш у правдивій набожності до Марії аж до смерті, напевне досягнеш спасіння. Закінчую, але не тому, що більше не маю що сказати на славу великій Цариці... Цього небагато, що я написав, проте, напевне вистачить, щоб збудити у твоєму серці любов до великого скарбу, яким є набоженство до Пресвятої Матері. Вона напевне відплатить тобі потужною опікою. Нехай сповниться моє прагнення, яке дало поштовх до написання цієї книжки, а саме: щоб ти спасся і освятився, ставши улюбленим дитям і ревним почитателем найулюбленішої Цариці. Якщо ця книжка не допоможе тобі в цьому, тоді, на милосердя Боже, поручи мені Марію і попроси Її про цю ласку, про яку я молюся для тебе, щоб ми колись побачились біля Її стіп разом з усіма Її дітьми.

Наприкінці звертаюся до Тебе, о Мати мого Господа і Мати моя Маріє. Прошу тебе, щоб Ти прийняла цю мою скромну працю і прагнення, щоб Тебе всі славили і любили. Знаєш, як сильно я прагнув завершити цю справу на Твою хвалу, поки не закінчив життя, а сподіваюся, що наступить це незабаром*. Тепер можу спокійно умерти, бо залишив на землі книжку, котра буде Тебе хвалити і славити так, як то я сам чинив, почавши з дня мого навернення, чим Тобі теж завдячую**. О Непорочна Маріє! Поручаю Тобі всіх, хто Тебе любить, зокрема тих, котрі читатимуть цю книжку, а передовсім тих, котрі зроблять мені цю послугу і будуть поручати мене Тобі. Уділи їм, Владичице, ласки витривалості, зроби їх святими і припровадь нас усіх до Неба, щоб ми могли Тебе разом прославляти. О моя найсолодша Мати! Це правда, що я – бідний грішник. Тішуся, однак, тим, що Тебе люблю і сподіваюся великих справ від Тебе, а особливо того, що умру, люблячи Тебе. Коли в останній моїй годині сатана буде представляти мої гріхи, то мука Ісуса і Твоє заступництво додадуть мені сили. Завдяки цьому відійду з тієї бідної землі у стані Божої ласки і підую Тебе любити і дякувати Тобі, Мати моя, навіки-віків. Амінь. Того сподіваюся, і так хай станеться.

Чудові молитви деяких Святих до Божої Матері

Наприкінці додаю кілька молитов не лише для побожних душ, а також, щоб показати, яку високу уяву мали святі про силу і милосердя Пресвятої Владичиці і яку велику віру покладали на Її заступництво.

Молитва св. Єфрема

(Молитва складена з різних праць св. Єфрема)

О Непорочна, Пречиста Діво Маріє, Мати Божа, Царице всесвіту, найкраща наша Владичице, піднесена над святими, Ти була єдиною надією патріархів, радістю святих душ. Через Тебе ми поєднані з Богом. Ти – єдина заступниця грішників, безпечний порт для розбитих кораблів. Ти – розрада світу, відкуплення в'язнів, допомога хворих, підкріплення сумних, розрада, спасіння цілого світу. О найдостойніша Царице, Мати Божа, накрій нас крилами милосердя, змилуйся над нами. Не маємо іншої надії, крім Тебе, Пречиста Діво. Ми віддалися і посвятилися Тобі на службу, тому називаємо себе Твоїми невільниками; отож не дозволяй, щоб сатана забрав нас до пекла. О Непорочна Царице, ми під Твоєю опікою і тому до Тебе прибігаємо і благаємо Тебе: не допусти, щоб Твій Син, який загинув за наші гріхи, залишив нас на поживу сатані.

О повна ласки! Освяти мої помисли, розв'яжи мій язик, щоб я співав славу Тобі, а врешті – гідне Тебе Вітання Ангелів: “Вітаю Тебе, мире, радосте і вітхо цілого світу. Вітаю Тебе, о найвище диво, яке тільки бачив світ, раю розкішний, порте безпечний для тих, хто перебуває у небезпеці, джерело ласки, посереднице між Богом і людьми”.

Молитва св. Бернарда

О Царице світу, до Тебе підносимо свої очі. Обтяжені стількома гріхами, маємо стати перед нашим Суддею; хто його злагіднить? Нема нікого, хто б це зробив краще, ніж Ти, о Пресвята Діво, яка так Його любила і яку Він щиро любив. Нахили, о Мати милосердя, вухо Свого Серця і вислухай наші зітхання і просьби. Прибігаємо під Твою опіку; смири гнів Свого Сина і приверни нам Його ласку. Ти не нехтуєш жодним грішником, хоч би який він був опущений. Ти ним не гордуєш, якщо до Тебе моляться і скрушно благає Тебе бути посередницею. Своєю милостивою рукою рятуюєш його від розпачу; додаєш йому розради і надії, кріпиш його й не опускаєш, поки не поєднається зі своїм Суддею.

Ти та благословенна Жінка, у якій Спаситель знайшов відпочинок і в якій склав усі незмірні скарби ласк. Тому цілий світ, моя пресвята Діво, почитає Твоє пречисте лоно як святиню Бога, у якій розпочалося спасіння світу. Так звершилося поєднання Бога з людиною. Ти – зачинений сад, о Мати Бога, до якого ніколи не пробралася рука грішника, аби там зірвати квіти. Ти – сад розкішний, у якому Бог вирощує всякі квіти, що прикрашають Церкву, між іншими – фіалки Твого смирення, лілії Твоєї чистоти, троянди Твоєї любові. З ким Тебе порівняємо, о Мати ласки і краси? Ти – рай Божий. З Тебе вийшов потік води живої, який зрошує цілу землю. Як багато добра Ти принесла світові, бо змогла направити на нас води Божої ласки.

Це про Тебе мовить Святий Дух: “Хто це, що наче рання зоря сходить, гарна, як місяць, ясна, мов сонце” (Пп. 6, 10). Ти прийшла на світ, о Маріє, як промениста зоря, випереджуючи світлом Своєї чистоти сонце справедливості. День, у який Ти з'явилася на світ, можна назвати днем спасіння, днем ласки. Ти гарна, мов місяць; як нема жодної іншої планети, подібної до сонця, так нема іншого створіння більш подібного до Бога. Місяць освітлює ніч світлом, отриманим від сонця, а Ти розсіюєш нашу темінь блиском Своїх чеснот, але Ти гарніша за місяць, бо на Тобі нема ні вади, ані тіні. Ти вибрана, мов сонце, як те Сонце Боже, що створило наше сонце. Воно вибране серед усіх людей, а Ти – вибрана серед усіх дів. О солодка, о велика, о пречиста Маріє, не можна вимовляти Твоє ім'я серцем і не запалюватися вогнем Твоєї любові, а Твої почитателі, як тільки згадають про Тебе, отримують розраду і ще більше Тебе люблять.

О Пресвята Діво, підтримай нас у слабостях. Хто ж ліпше від Тебе може заступитися за нас перед Ісусом? Ти ж так близько від Нього. Говори, Владичице, говори, бо Твій Син слухає Тебе, і Ти отримаєш від Нього все, що просиш.

Молитва св. Германа Константинопольського

О Владичице моя, Ти єдина втіха, якою наділив мене Бог, Ти – та єдина небесна троянда, яка приносить полегшення у моїх терпіннях, Ти – світло моєї душі, коли її огортає темінь, Ти – провідниця у мандрівці цього життя, моя сила у слабості, скарб у моєму убозстві, ліки на мої рани, моя утіха в плачі, полегшення у терпіннях, надія мого спасіння. Вислухай мої просьби, змилуйся наді мною, бо це подобає Матері Божій, що так сильно любить людей. Побажай мені того, будь ласка, охороно наша і радосте. Вчини, щоб я став достойним того великого щастя, яким Ти втішаєшся на Небі. Так, моя Владичице, моя утіха, моє життя, моя радосте, моя надіє. Учини, щоб я разом з Тобою радів у Небі. Знаю, що Ти можеш мені це випросити, бо Ти – Мати Бога. О Маріє, Ти всемогутня у спасінні грішників і не маєш потреби, щоб хтось підтримував Твої просьби, адже Ти Мати правдивого Життя.

Молитва Раймунда Йордана, монаха з Целлесу

О Пресвята Діво Маріє, поклич мене, щоб я побіг за пахощами елеїв Твоїх (*пор.* Пп. 1, 4 Влг.). Поклич, бо мене стримує тягар моїх гріхів і злість моїх ворогів. Як ніхто не прийде до Твого Сина, якщо його не покличе Бог Отець, так, осмілюся сказати, ніхто не прийде до Тебе, як Ти не покличеш його Своїми молитвами. Ти вчиш правдивої мудрості, випрошуєш ласки грішникам, бо є їхньою Заступницею. Ти предрікаєш Своїм почитателям небесну славу, бо Ти – скарбниця ласк. Ти знайшла ласку в Бога, о найсолодша Діво, була вбережена від первородного гріха, наповнена Святим Духом, і зачала Сина Божого. Усі ті ласки, найсмиренніша Маріє, Ти отримала не тільки для Себе, але також й для нас, щоб Ти могла допомагати нам у наших потребах. І справді так чиниш: допомагаєш добрим, утримуєш їх в ласках, і злим, повертаючи їх у Боже милосердя. Підтримуєш умираючих, заслоняючи їх перед сатанинськими пастками, підтримуєш їх навіть після смерті, приймаючи їхні душі і відпроваджуючи їх до Небесного Царства.

Молитва св. Методія

Твоє ім'я, о Богородице, повне ласк і Божого благословення. Ти огорнула Неогорненого, годувала Того, хто все живить. Той, хто наповнює Небо і землю, і є Господом всесвіту, мав потребу в Тобі, бо Ти дала тіло, якого перед тим не мав. Радуйся, о Мати і слуго Бога. Тішся і радій, бо Твій боржник – Той, хто дає життя всім створінням; ми всі боржники Бога, а Бог – Твій боржник. Через це, о Пресвята Мати Бога, відзначаєшся більшою добротою і любов'ю, ніж усі інші святі, і можеш ближче приступити до Бога, ніж всі інші, бо Ти – Його Мати. Славимо Твою силу і визнаємо велич Твоєї доброти; благаємо Тебе, пам'ятай про нас і наші душі.

Молитва св. Йоана Дамаскина

Радуйся, о Маріє, Ти – надія християн; прийми просьби грішника, який Тебе щиро любить, особливо почитає і на Тебе покладає всі надії Свого спасіння. Від Тебе маю життя. Ти повернула мені ласку Свого Сина, Ти певний задаток мого спасіння. Благаю Тебе, визволь мене від тягара моїх гріхів; розсій темінь моїх помислів, викинь з мого серця земні почуття, стримай спокуси, які напускають на мене мої вороги, і так провадь моїм життям, щоб я з Твоєю допомогою і під Твоїм заступництвом міг досягти вічного щастя в раю.

Молитва св. Андрія з Криту

Поклоняюся Тобі, о повна ласки, Господь з Тобою. Вклоняюся Тобі, причино нашої радості; завдяки Тобі відкликано вирок нашого засуду і замінено на вирок благословення. Вклоняюся Тобі, святине слави Божої, святе пристанище Небесного Царя. Ти поєднала Бога з людьми. Вклоняюся Тобі, Мати нашої радості. Ти на правду благословенна, бо з-поміж усіх жінок єдина визнана достойною, щоб стати Матір'ю Творця. Усі народи звать тебе благословенною.

О Маріє, якщо на Тебе покладаю всі надії, буду спасенний; якщо Ти мною заопікуєшся, нічого не боятимуся, адже бути Твоїм почитателем – це мати зброю для спасіння. Бог дає її лише тим, кого хоче спасти.

О Мати милосердя, преблагай Свого Сина. Коли Ти жила на землі, Ти займала лише її дрібну частку, а тепер, коли Ти вивищена в Небі, цілий світ уважає Тебе тронем ласки для всіх народів. Благаємо Тебе, Пресвята Діво, допоможи нам Своїми молитвами, які ми більше цінимо і любимо, ніж всі земні скарби. Твоє заступництво чинить так, що і при наших гріхах на нас ласкаво споглядає Бог; воно випрошує нам величезну щедрість ласк, прощення вини і силу для випробування себе у чеснотах. Твої молитви стримують ворогів, роблять даремними їхні задуми і приносять перемогу над їхньою силою.

Молитва св. Ільдефонса

Приходжу до Тебе, Богородице, і прошу Тебе, щоб Ти випросила мені прощення гріхів і очищення мого життя від усіх плям. Прошу Тебе про ласку милого поєднання з Твоїм Сином і з Тобою; з Твоїм Сином як моїм Богом і з Тобою як Матір'ю мого Бога.

Молитва св. Атаназія

Пресвята Діво, вислухай наші просьби і глянь на нас. Обдаруй нас дарами зі Своєї скарбниці і щедрості ласк, якими Ти наділена. Архангел уклоняється Тобі і називає повнотою ласки; усі народи звать Тебе благословенною; усі небесні хори благословляють Тебе, а ми, земні мандрівники, визнаємо до Тебе: “Будь благословенна, повна ласки, Господь з Тобою; молися за нас, о Мати Божа, наша Владичице і наша Царице”.

Молитва Еадмера

О Пресвята Діво, Бог Тебе вивищив і так вчинив, що разом з Ним усе можеш. Через ті великі ласки просимо Тебе, о повна ласки, вчини, щоб ми стали учасниками Твоєї слави. О наймилостивіша Царице, нехай Тобі припадає до серця діло нашого спасіння, для якого Бог вирішив уступити до Твого лона. Якщо Ти заступишся за нас перед своїм Сином, Він тут же Тебе вислухає. Досить того, щоб Ти хотіла нашого спасіння, і ми спасемося. Бо хто ж насмілиться виставляти межі Твоєму милосердю? Якщо Ти не змилосердишся над нами, о Мати милосердя, то що ж з нами станеться, коли Твій Син стане на суд?

Допоможи нам, о наймилостивіша Владичице, незважаючи на множество наших гріхів. Розваж над тим і зваж, що Твій Син прибрав людське тіло не для того, щоб осудити грішників, а щоб їх спасти. Якщо б Ти стала Матір'ю Бога задля Своєї користі, можна було б сказати, що Ти не сильно переживаєш за те, чи будемо спасенні, чи засуджені; але Бог прибрав людське тіло і для Твого спасіння. Навіщо Тобі бути такою сильною і оточеною такою славою, якщо не допускаєш нас до участі у Своему щасті? Допоможи нам і опікуйся нами; бачиш, що ми дуже потребуємо Твоєї допомоги. Поручаємо Тобі себе; вчини, щоб ми не були засуджені, а щоб почитали і вічно любили Твого Сина Ісуса Христа.

Молитва Миколая Монаха

Діво Пресвята і Мати Божа, допоможи тим, хто благає Тебе про опіку! Зглянься над нами! Чи, може, Ти забула про нас, бо так сильно поєднана з Богом? Напевне, ні! Знаєш добре небезпеки, в яких нас залишила, і наш нещасний стан; ні, не допусти, щоб таке велике милосердя, як Твоє, забуло про таку біду, як наша. Застосуй до нас Свою силу, бо Той, хто всемогутній, учинив Тебе всемогутньою на Небі і на землі. Для Тебе нема нічого неможливого, бо Ти можеш учинити, що навіть ті, хто в розпачі, матимуть надію на спасіння. Чим більше Ти сильна, тим більше мусиш бути милосердною.

Повернись до нас також з любов'ю. Знаю, Владичице, що Ти ласкава і любиш нас із сердечністю, до якої ніхто не може дорівнятися. Скільки разів Ти вгамовувала гнів нашого Судді, який мав намір нас карати! Усі скарби милосердя у Твоїх руках. Не переставай засвідчувати нам Свою доброту! Ти тільки шукаєш способи порятунку всіх нещасних і наповнення їх Своїм милосердям; здебільшого, це – Твоя заслуга, коли покутники отримують прощення через Твоє посередництво, а поєднані з Богом – Небо. Повернись до нас також для того, щоб ми могли дивитись на Тебе у Небі. Адже після споглядання Бога не можемо мати більше щастя понад те, як бачити Тебе, любити Тебе і бути під Твоєю опікою. О, вислухай нас, коли Твій Син хоче почитати Тебе так – ніколи в нічому Тобі не відмовляти.

Молитва Вільгельма, паризького єпископа

О Мати Божа, прибігаю до Тебе і прошу, щоб Ти мене не відкинула, бо св. Церква називає і проголошує Тебе Матір'ю милосердя. Ти така дорога Богу, що Він завжди Тебе вислухає, і нікому не бракує Твого милосердя; Твоя найласкавіша доброта не погордувала ще жодним, навіть найбільшим грішником, якщо тільки він до Тебе звернувся. Чи, може, помилково і надаремно Церква називає Тебе своєю Заступницею та утіхою нещасних? Не допусти, щоб мої гріхи Тебе коли-небудь стримали від сповнення обов'язку милосердя, яке робить Тебе Заступницею і Посередницею миру, єдиною надією і найбільшою втіхою нещасних. Нехай ніколи не станеться, щоб Мати Бога, яка народила святе джерело милосердя, колись відмовила у милості нещасному, який до Неї прибігає. Твій обов'язок – чинити мир між Богом і людьми; нехай Твоє милосердя, яке перевищує мої гріхи, спонукає Тебе прийти до мене з допомогою.

Святий Альфонс Марія де Лігуорі

Засновник Згромадження Найсвятішого Відкупителя (Редемптористів).

Народився у Маріннеллі біля Неаполя 27 вересня 1696 року. У 16-річному віці закінчив навчання в Неапольському університеті, здобувши звання доктора права. Він розпочав кар'єру адвоката в Неаполі. У 1723 році, після несправедливо програного процесу, 27-річний Альфонс постановив собі вступити до духовної семінарії. 21 грудня 1726 року його висвятили на священника.

9 листопада 1732 року Альфонс Лігуорі заснував Згромадження Редемптористів, завдання якого – проповідувати Євангелію серед убогих і опущених. 25 лютого 1749 року Папа Бенедикт XIV апробував і затвердив статут Згромадження. У 1762 року Альфонс Лігуорі обійняв посаду єпископа дієцезії Санта Агата деі Готі. Через 13 років покинув працю у дієцезії і пішов у монастир до Пагані, де вмер 1 серпня 1787 року. Там і похований.